בע"ה

גליון ס"ג // ה'-י"א מנחם-אב

לְשִׂיחַ

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן תשפ"ו

נ"ך: דברי־הימים־א ח'-ו"א

משנה: מנחות פרק ט'

שיעור שבועי: שדוך מן השמים ושדוך מן הארץ

הוספות: חת"ת והפטרה // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומברך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע, בין התאריכים החשובים ה'–י"א מנחם-אב, שבוע פרשת וָאֶתְחַנַּן, נמשיך בחסד ה' בלימוד הנ"ך את ספר דברי הימים א' (פרקים ח'-י"א), בו נלמד על ייחוסו של שאול המלך, מות שאול והמלכת דוד המלך בחברון, כיבוש מצודת ציון וגבורת גיבורי דוד. במשנה נלמד השבוע את מסכת מנחות (פרק ט'), העוסקת בדיני נסכי הקורבנות, שיעורי השמן והיין, ומידות המקדש השונות בהן מדדו את המנחות.

השיעור השבועי – "שדוך מן השמים ושדוך מן הארץ" – מאיר את החיבור המיוחד שבין הבחינות השונות בעבודת הזיווגים וההתקשרות לקדושה. במדור 'הסיפור החסידי' נתוודע השבוע לדמותו של הגאון החסיד רבי הלל מפאריטש זיע"א (אשר יום ההילולא שלו חל השבוע, בי"א מנחם-אב), ונלמד על ההתקשרות, מסירות הנפש וכחה של הנהגתו הפנימית של הרבי המלווה את החסיד בכל דרכיו תמיד.

השבוע יש לנו הרבה ימים חשובים, ה' אב – יומא דהילולא להאר"י הקדוש; יום ההולדת למלך המשיח בט' אב, שיהפך בעזה"י לששון ולשמחה וליום טוב; וכמובן – י"א מנחם-אב, שאצ"ל!...

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הקדשות, הערות והארות – lishcod@gmail.com

טבלת הלִמוד לחדש מנחם־אב

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת קדש
כ"ז תמוז דבהי"א א'	**כ"ח תמוז** דבהי"א ב'	**כ"ט תמוז** דבהי"א ג'	**א' אב** דבהי"א ד'	**ב' אב** דבהי"א ה'	**ג' אב** דבהי"א ו'	**ד' אב** דברים דבהי"א ז' מנחות פ"ח
ה' אב דבהי"א ח'	**ו' אב** דבהי"א ט'	**ז' אב** דבהי"א י'	**ח' אב** דבהי"א י"א	**ט' אב** דבהי"א י"ב	**י' אב** דבהי"א י"ג	**י"א אב** ואתחנן דבהי"א י"ד מנחות פ"ט
י"ב אב דבהי"א ט"ו	**י"ג אב** דבהי"א ט"ז	**י"ד אב** דבהי"א י"ז	**ט"ו אב** דבהי"א י"ח	**ט"ז אב** דבהי"א י"ט	**י"ז אב** דבהי"א כ'	**י"ח אב** עקב דבהי"א כ"א מנחות פ"י
י"ט אב דבהי"א כ"ב	**כ' אב** דבהי"א כ"ג	**כ"א אב** דבהי"א כ"ד	**כ"ב אב** דבהי"א כ"ה	**כ"ג אב** דבהי"א כ"ו	**כ"ד אב** דבהי"א כ"ז	**כ"ה אב** ראה דבהי"א כ"ח מנחות פי"א
כ"ו אב דבהי"א כ"ט	**כ"ז אב** דבהי"ב א'	**כ"ח אב** דבהי"ב ב'	**כ"ט אב** דבהי"ב ג'	**ל' אב** דבהי"ב ד'	**א' אלול** דבהי"ב ה'	**ב' אלול** שופטים דבהי"ב ו' מנחות פי"ב

יום ראשון // ה' מנחם־אב

חומש - ראשון פרשת ואתחנן

(פרק ג') (כג) {פרשת ואתחנן} {ס} וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר:

וְצַלִּיתִי קֳדָם יְיָ בְּעִדָּנָא הַהוּא לְמֵימַר.

ואתחנן - אין חינון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם. אף על פי שיש לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשין מאת המקום אלא מתנת חנם. דבר אחר, זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפילה, כדאיתה בסיפרי (ספרי דברים ג':כ"ג). **בעת ההיא** - לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דמיתי שמא הותר הנדר. **לאמר** - זה אחד משלשה מקומות שאמר משה לפני המקום: איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו.

(כד) אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ:

יְיָ אֱלֹהִים אַתְּ שָׁרֵיתָא לְאַחֲזָאָה יָת עַבְדָּךְ יָת רְבוּתָךְ וְיָת יְדָךְ תַּקִּיפְתָּא דְּאַתְּ הוּא אֱלָהָא דִּשְׁכִינְתָךְ בִּשְׁמַיָּא מִלְעֵילָּא וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא לֵית דְּיַעֲבִיד כְּעוּבָדָךְ וּכְגִבְרָוָתָךְ.

אדני י"י - רחום בדין. **אתה החלות להראות את עבדך** - פתח להיות עומד ומתפלל אף על פי שנגזרה גזירה,שאמרת לי, ועתה הניחה לי (שמות ל"ב:י'), וכי תפוש הייתי בך, אלא לפתוח פתח, שבי תלוי להתפלל עליהם. **את גדלך** - זו מדת טובך, וכן הוא אומר: ועתה יגדל נא וגומ' (במדבר י"ד, י"ז). **ואת ידך** - ימינך שהיא פשוטה לכל באי עולם. **החזקה** - שאתה כובש ברחמים את מידת הדין בחזקה. **אשר מי וגומ'** - אינך דומה למלכי בשר ודם שיש להם יועצים וסנקתדרין הממחים בידו כשרוצה לגמול חסד ולעבור על מדותיו, אתה אין מי ימחה בידך אם תמחול לי ותבטל גזירתך. [{החלות -} כאמור למעלה: אחל תת פחדך (דברים ב', כ"ה), וכל הפרשה כולה. ולפי פשוטו: אתה החילות להראות את עבדך - מלחמת סיחון ועוג, כאמור: החילותי תת וג' (דברים ב', ל"א), הראיני מלחמת שלשים ואחד מלכים.]

(כה) אֶעְבְּרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן:

אֶעְבַּר כְּעַן וְאֶחְזֵי יָת אַרְעָא טָבְתָא דִּבְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא טוּרָא טָבָא הָדֵין וּבֵית מַקְדְּשָׁא.

אעברה נא - אין נא אלא לשון בקשה. **ההר הטוב** - זו ירושלם. **והלבנון** - זה בית המקדש.

(כו) וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לָךְ אַל־תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה:

וְהָוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ עֲלַי בְּדִילְכוֹן וְלָא קַבֵּיל מִנִּי וַאֲמַר יְיָ לִי סַגִּי לָךְ לָא תּוֹסִיף לְמַלָּלָא קֳדָמַי עוֹד בְּפִתְגָמָא הָדֵין.

ויתעבר - נתמלא חימה. **למענכם** - אתם גרמתם לי, וכן הוא אומר, ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם (תהלים ק"ו:ל"ב). **רב לך** - שלא יאמרו: הרב כמה קשה ותלמיד כמה סרבן - מפציר (בבלי סוטה י"ג,). דבר אחר, רב לך - הרבה מזה שמור לך, רב טוב הצפון.

(כז) עֲלֵה | רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

סַק לְרֵישׁ רָמְתָא וּזְקַף עֵינָךְ לְמַעְרְבָא וּלְדָרוֹמָא וּלְצִפּוּנָא וּלְמַדְנְחָא וַחֲזִי בְּעֵינָךְ אֲרֵי לָא תְעַבַּר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין.

וראה בעיניך - בקשתה ממני: וארא את הארץ הטובה (דברים ג', כ"ה), אני מראה לך את כולה, שנאמר: ויראהו י"י את כל הארץ (דברים ל"ד, א').

(כח) וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

וּפַקֵּיד יָת יְהוֹשֻׁעַ וְתַקֵּיפְהִי וְעַלֵּימְהִי אֲרֵי הוּא יְעִבַּר קֳדָם עַמָּא הָדֵין וְהוּא יַחְסֵין יָתְהוֹן יָת אַרְעָא דְּתִחְזֵי.

וצו את יהושע - על הטרחות ועל המשאות ועל הריבות. **וחזקהו ואמצהו** - בדבריך, שלא ירך לבו לומר, כשם שנענש רבי עליהם כך סופי לֵענש עליהם, מבטיחו אני כי הוא יעבור והוא ינחיל. **כי הוא יעבר** - אם יעבר לפניהם - ינחלו, ואם לאו - לא ינחלו. וכן את מוצא כששלח מן העם אל העי, והוא יושב לו, ויכו מהם אנשי העי וגו' (יהושע ז':ה'). וכיון שנפל על פניו, אמר: קום לך (יהושע ז', י'). קם לָךְ כתיב - אתה הוא העומד במקומך ומשלח את בניי למלחמה, למה זה אתה נופל על פניך (יהושע ז', י'), לא כך אמרתי למשה רבך: אם הוא עובר - עוברים, אם לאו - אין עוברים.

(כט) וַנֵּשֶׁב בַּגָּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר:

וִיתֵיבְנָא בְּחֹלְתָא לָקֳבֵיל בֵּית פְּעוֹר.

ונשב בגיא וגו' - ונצמדתם לעבודה זרה. ואף על פי כן, ועתה ישראל שמע אל החקים והכל מחול לך, ואני לא זכיתי לימחל לי.

(פרק ד') (א) {פ} וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְ־הוָה אֱ־לֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם:

וּכְעַן יִשְׂרָאֵל שְׁמַע לִקְיָמָיָא וּלְדִינַיָּא דַּאֲנָא מַלֵּיף יָתְכוֹן לְמֶעֱבַד בְּדִיל דְּתֵיחוֹן וְתֵיעֲלוּן וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתְכוֹן יָהֵיב לְכוֹן.

(ב) לֹא תֹסִפוּ עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם:

לָא תֵיסְפוּן עַל פִּתְגָמָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן וְלָא תִמְנְעוּן מִנֵּיהּ לְמִטַר יָת פִּקּוֹדַיָּא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן.

לא תוסיפו - כגון, חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב, חמש ציציות, וכן: לא תגרעו.

(ג) עֵינֶיךָ הָרֹאוֹת אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְ־הוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל־הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי בַעַל־פְּעוֹר הִשְׁמִידוֹ יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ מִקִּרְבֶּךָּ:

עֵינֵיכוֹן חָזָאָה יָת דַּעֲבַד יְיָ בְּפָלְחֵי בַעְלָא פְּעוֹר אֲרֵי כָּל גּוּבְרָא דְּהַלֵּיךְ בָּתַר בַּעְלָא פְּעוֹר שֵׁיצֵייהּ יְיָ אֱלָהָךְ מִבֵּינָךְ.

(ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּי־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

וְאַתּוּן דְּאִדְּבֵיקְתּוּן בְּדַחְלְתָא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן קַיָּימִין כּוּלְכוֹן יוֹמָא דֵּין.

תורה ותפלה

"וָאֶתְחַנַּן אֶל הוי' בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר" - הפסוק הזה שוה בגימטריא לפסוק הפותח את עשרת הדברות בפרשת יתרו "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר". אכן, בהמשך פרשת ואתחנן כתובים עשרת הדברות, ומתאים שהפסוק הפותח את הפרשה זהה לכותרת של עשרת הדברות. הנושא המובהק של הפסוק "ואתחנן אל ה'" הוא התפלה (ואתחנן = תפלה), ועליה דרשו חז"ל את הפסוק במשלי "תַּחֲנוּנִים יְדַבֶּר רָשׁ" - תפלת רש המבקש מתנת חנם כעני בפתח (ואתחנן מלשון חנם), "תפלה לעני כי יעטף". אמנם הפסוק השלם הוא "תַּחֲנוּנִים יְדַבֶּר רָשׁ וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוּת". תפלת משה בלשון תחנונים היא תפלת העני, אבל יש "תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים" שהיא בבחינת תפלת עשיר הדורש ותובע שיתנו לו - "איש האלהים", איש המושל ומצוה על אלקים, "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". כאמור, ממד התפלה של משה אצלנו הוא תפלת עני. אבל מתברר שהתפלה הזו מחוברת לממד התורה של משה שהתמצית שלה הוא בעשרת הדברות. בכח התורה, התפלה של משה הופכת לתפלת עשיר הדורש ותובע גאולה שלמה, כדברי חז"ל שתפלת משה היא "מדינה פלונית שהיא חרבה והיא שלך גזור שאבנה אותה".

תהלים - פרקים כ"ט-ל"ד

תניא יומי - אגרת הקדש א'

ועתה הפעם הנני יוסיף שנית ידי בתוספת ביאור ובקשה כפולה שטוחה ופרושה לפני כל אנשי שלומים הקרובים והרחוקים לקיים עליהם שכל ימי החול לא ירדו לפני התיבה הבעלי עסקים שאין להם פנאי כ"כ. רק אותם שיש להם פנאי או המלמדים או הסמוכים על שולחן אביהם שיכולים להאריך בתפלת השחר ערך שעה ומחצה לפחות כל ימות החול מהם יהיה היורד לפני התיבה ע"פ הגורל או ע"פ ריצוי הרוב. והוא יאסוף אליו בסביב לו כל הסמוכים על שולחן אביהם או מלמדים שיוכלו להאריך כמוהו בבל ישונה נא ונא: **אך** בשבתות וימים טובים שגם כל בעלי עסקים יש להם פנאי ושעת הכושר להאריך בתפלתם בכוונת לבם ונפשם לה'. ואדרבה עליהם מוטל ביתר שאת ויתר עז כמו שכתוב בשולחן ערוך

אורח חיים וכמו שכתוב בתורת משה ששת ימים תעבוד כו' ויום השביעי שבת לה' אלהיך דייקא כולו לה'. ולזאת גם הם ירדו לפני התיבה בשבת ויום טוב על פי הגורל או בריצוי הרוב כמ"ש אשתקד: וכנון דא צריך לאודועי שבדעתי אי"ה לשלוח לכל המנינים מרגלים בסתר לידע ולהודיע כל מי שאפשר לו וכל מי שיש לו פנאי להאריך ולעיין בתפלה ומתעצל יהי' נידון בריחוק מקום להיות נדחה בשתי ידים בבואו לפה לשמוע דא"ח ומכלל לאו אתה שומע הן ולשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב ואין טוב אלא תורה וכו':

לוח היום־יום

ה' מנחם־אב

"סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו", האט דער בעל שם טוב געזאגט: אין יעדער דבר גשמי פון דברים המותרים זיינען פאראן טוב ורע: דער גשמי איז רע און דער חיות אלקי וואס איז מחיה דעם גשמי איז טוב. באדארף דער מענש וואס באנוצט דעם גשמי זיין א סור מרע, ניט וועלען דעם תענוג וואס איז פאראן אין דעם גשמי, און זיין ועשה טוב וועלען געשפייזט און געהאלפען ווערען פון דעם חיות אלקי וואס איז אין דעם דבר הגשמי. בקש שלום ורדפהו דער מענש וואס איז א סור מרע און א ועשה טוב, באדארף זוכען און נאכלויפען צו מאכען שלום צווישען דעם גשמי און חיות אלקי וואס איז איהם מחיה.

תרגום: "סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו", אמר הבעל שם טוב: בכל דבר גשמי מהדברים המותרים ישנו טוב ורע: הגשמי הוא רע והחיות האלוקי שמחיהו את הגשמי הוא טוב. צריך האדם המשתמש עם הגשמי להיות סור מרע, לא לרצות התענוג הקיים בגשמי, ולהיות "ועשה טוב", לרצות ניזון מהחיות אלוקי שבדבר הגשמי. "בקש שלום ורדפהו" האדם שהוא "סור מרע ועשה טוב" צריך לחפש ולרדוף לעשות שלום בין הגשמי והחיות אלקי שמחיהו.

נ"ך יומי – דברי־הימים־א פרק ה'

(א) {ס} וּבְנֵ֣ימִן הוֹלִ֣יד אֶת־בֶּ֔לַע בְּכֹר֖וֹ אַשְׁבֵּ֣ל הַשֵּׁנִ֑י וְאַחְרָ֥ח הַשְּׁלִישִֽׁי׃

ובנימין הוליד את בלע בכורו - כבר יחסו (דברי הימים א ז', ו') ולפי שרצה ליחס עד שאול המלך מתחיל ליחס מבנימן ושמות אחרים קוראם כאן וכל היחס למפרע והרוצה לדקדק רוב ערי הלוים ומגרשיהם האמורים כאן למפרע הן ביהושע כי עזרא ספרים מצא.

(ב) נוֹחָ֖ה הָרְבִיעִ֑י וְרָפָ֖א הַחֲמִישִֽׁי׃ (ג) וַיִּהְי֥וּ בָנִ֛ים לְבֶ֥לַע אַדֵּ֖ר וְגֵרָ֣א וַאֲבִיהֽוּד׃ (ד) וַאֲבִישׁ֥וּעַ וְנַעֲמָ֖ן וַאֲחֽוֹחַ׃ (ה) וְגֵרָ֥א וּשְׁפוּפָ֖ן וְחוּרָֽם׃ (ו) וְאֵ֔לֶּה בְּנֵ֖י אֵ֣הוּד אֵ֑לֶּה הֵ֚ם רָאשֵׁ֣י אָב֔וֹת לְיוֹשְׁבֵ֖י גֶּ֑בַע וַיַּגְל֖וּם אֶל־מָנָֽחַת׃

ויגלום אל מנחת - מי הגלם ומפרש אחריו בפסוק ונעמן ואחיה וגרא הוא הגלם (דברי הימים א ח', ז'). **מנחת** - שם מדינה כדכתיב הרואה חצי המנחות (דברי הימים א ב', נ"ב), וכתיב וחצי המנחתי (דברי הימים א ב', נ"ד).

(ז) וְנַעֲמָן וַאֲחִיָּה וְגֵרָא הוּא הֶגְלָם וְהוֹלִיד אֶת־עֻזָּא וְאֶת־אֲחִיחֻד: (ח) וְשַׁחֲרַיִם הוֹלִיד בְּשְׂדֵה מוֹאָב מִן־שִׁלְחוּ אֹתָם חוּשִׁים וְאֶת־בַּעֲרָא נָשָׁיו:

ושחרים הוליד - הוא היה אחד מן הגולים ולאחר ששלחו אותו מן הגלות הוליד את אלה. **חושים ואת בערא נשיו** - כך היו שמותיהם של נשיו.

(ט) וַיֹּלֶד מִן־חֹדֶשׁ אִשְׁתּוֹ אֶת־יוֹבָב וְאֶת־צִבְיָא וְאֶת־מֵישָׁא וְאֶת־מַלְכָּם: (י) וְאֶת־יְעוּץ וְאֶת־שָׁכְיָה וְאֶת־מִרְמָה אֵלֶּה בָנָיו רָאשֵׁי אָבוֹת: (יא) וּמֵחֻשִׁים הוֹלִיד אֶת־אֲבִיטוּב וְאֶת־אֶלְפָּעַל:

ומחשים הוליד - זאת חושים אשתו שהזכירה למעלה ולפי שהפסיקה בחדש אשתו.

(יב) וּבְנֵי אֶלְפַּעַל עֵבֶר וּמִשְׁעָם וְשֶׁמֶד הוּא בָּנָה אֶת־אונו וְאֶת־לֹד וּבְנֹתֶיהָ: (יג) וּבְרִיעָה וְשֶׁמַע הֵמָּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיוֹשְׁבֵי אַיָּלוֹן הֵמָּה הִבְרִיחוּ אֶת־יוֹשְׁבֵי גַּת: (יד) וְאַחְיוֹ שָׁשָׁק וִירֵמוֹת:

ואחיו ששק - כל אלה בני אלפעל, ע"א ועיקר מן אחיו ששק עד ויוחא כל אלה בני בריעה ומזבדיה עד יובב כל אלה בני אלפעל ומן ויקים עד ושמרת כל אלה בני שמעי.

(טו) וּזְבַדְיָה וַעֲרֲד וָעָדֶר: (טז) וּמִיכָאֵל וְיִשְׁפָּה וְיוֹחָא בְּנֵי בְרִיעָה: (יז) וּזְבַדְיָה וּמְשֻׁלָּם וְחִזְקִי וָחָבֶר: (יח) וְיִשְׁמְרַי וְיִזְלִיאָה וְיוֹבָב בְּנֵי אֶלְפָּעַל: (יט) וְיָקִים וְזִכְרִי וְזַבְדִּי: (כ) וֶאֱלִיעֵינַי וְצִלְתַּי וֶאֱלִיאֵל: (כא) וַעֲדָיָה וּבְרָאיָה וְשִׁמְרָת בְּנֵי שִׁמְעִי: (כב) וְיִשְׁפָּן וָעֵבֶר וֶאֱלִיאֵל: (כג) וְעַבְדּוֹן וְזִכְרִי וְחָנָן: (כד) וַחֲנַנְיָה וְעֵילָם וְעַנְתֹתְיָה: (כה) וְיִפְדְיָה [וּפְנוּאֵל] (**ופניאל**) בְּנֵי שָׁשָׁק: (כו) וְשַׁמְשְׁרַי וּשְׁחַרְיָה וַעֲתַלְיָה: (כז) וְיַעֲרֶשְׁיָה וְאֵלִיָּה וְזִכְרִי בְּנֵי יְרֹחָם: (כח) אֵלֶּה רָאשֵׁי אָבוֹת לְתֹלְדוֹתָם רָאשִׁים אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלָם: (כט) וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ אֲבִי גִבְעוֹן וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה:

ובגבעון ישבו אבי גבעון - פרשה זו עד כל אלה בני אצל (דברי הימים א ח', ל"ח) כתובה ב' פעמים בספר זה גם פרשת והיושבים הראשונים אשר באחוזתם בעריהם (דברי הימים א ט', ב') ופרשת ומן הכהנים ידעיה ויהויריב (דברי הימים א ט', י'), כמו כן בס' עזרא דכתיב ואלה ראשי המדינה (נחמיה י"א, ג') וזהו שמפרש בסוף מגילת ירושלמי (ירושלמי תענית ד', ב':י"ב) ג' ספרים מצא עזרא ספר מעונים ספר זאטוטי ספר האחים ובטלו דברי האחד וקיימו דברי השנים וכן מצאו הרבה ספרי יחוסין כשנמצא שלשה או חמשה בטלו המועט וקיימו המרובים וכשנמצאו זוגות כמו ובגבעון ישבו אבי גבעון הוצרך לכתוב שתי פעמים שאין סדר יחוסן שוה וכן היושבים הראשונים מצא זוגות וחלוקים זה על זה

כתבוהו שני פעמים בכאן ובספרו ולמה לא כתב שתיהן כאן אותם שבעזרא ואלה ראשי המדינה וגומר (נחמיה י"א, ג'). ולפי שייחס לשם עד ואלה הכהנים הלוים ומיחס עד ידעיה שהיה לאחר עזרא ומה ענין לפרש ולייחס בכאן בדברי הימים דורות יחד ולאחר עזרא כי אם אותם שהיו בבית ראשון ובפרשה האחרת של ובגבעון ישבו וגו' ועוד אמרו חכמים בפסוק ולאצל ששה בנים (דברי הימים א ח', ל"ח) תליסר אלפי גמלי טעוני מדרשות.

(ל) וּבְנוֹ֙ הַבְּכ֣וֹר עַבְדּ֔וֹן וְצ֖וּר וְקִ֣ישׁ וּבַ֑עַל וְנָדָֽב׃ (לא) וּגְדֹ֖ור וְאַחְיֹ֥ו וָזָֽכֶר׃ (לב) וּמִקְלֹ֖ות הֹולִ֣יד אֶת־שִׁמְאָ֑ה וְאַף־הֵ֗ם נֶ֚גֶד אֲחֵיהֶ֣ם יָשְׁב֔וּ בִּירוּשָׁלַ֖ם עִם־אַחֵיהֶֽם׃ (לג) {ס} וְנֵ֣ר הֹולִ֣יד אֶת־קִ֔ישׁ וְקִ֣ישׁ הֹולִ֔יד אֶת־שָׁא֖וּל וְשָׁא֣וּל הֹולִ֔יד אֶת־יְהֹונָתָ֑ן וְאֶת־מַלְכִּישׁ֥וּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָ֖ב וְאֶת־אֶשְׁבָּֽעַל׃ (לד) וּבֶן־יְהֹונָתָ֖ן מְרִ֣יב בָּ֑עַל וּמְרִ֣יב בַּ֔עַל הֹולִ֖יד אֶת־מִיכָֽה׃ (לה) וּבְנֵ֥י מִיכָ֖ה פִּיתֹ֣ון וָמֶ֑לֶךְ וְתַאְרֵֽעַ וְאָחָֽז׃ (לו) וְאָחָ֗ז הֹולִ֛יד אֶת־יְהֹועַדָּ֖ה וְיהֹועַדָּ֥ה הֹולִ֖יד אֶת־עָלֶ֣מֶת וְאֶת־עַזְמָ֑וֶת וְאֶת־זִמְרִ֖י וְזִמְרִ֥י הֹולִ֖יד אֶת־מֹוצָֽא׃ (לז) וּמֹוצָ֥א הֹולִ֖יד אֶת־בִּנְעָ֑א רָפָ֥ה בְנֹ֛ו אֶלְעָשָׂ֥ה בְנֹ֖ו אָצֵ֥ל בְּנֹֽו׃ (לח) וּלְאָצֵ֛ל שִׁשָּׁ֥ה בָנִ֖ים וְאֵ֣לֶּה שְׁמוֹתָ֑ם עַזְרִיקָ֥ם | בֹּכְר֛וּ וְיִשְׁמָעֵ֥אל וּשְׁעַרְיָ֖ה וְעֹבַדְיָ֣ה וְחָנָ֑ן כָּל־אֵ֖לֶּה בְּנֵ֥י אָצַֽל׃ (לט) וּבְנֵ֥י עֵשֶׂ֖ק אָחִ֣יו אוּלָ֣ם בְּכֹרֹ֔ו יְעוּשׁ֙ הַשֵּׁנִ֔י וְאֱלִיפֶ֖לֶט הַשְּׁלִישִֽׁי׃ (מ) וַיִּהְי֥וּ בְנֵֽי־אֻ֖ולָם אַנְשֵׁ֣י גִבֹּורֵי־חַ֑יִל דֹּרְכֵ֖י קֶ֣שֶׁת וּמַרְבִּ֔ים בָּנִ֥ים וּבְנֵי־בָנִ֖ים מֵאָ֣ה וַחֲמִשִּׁ֑ים כָּל־אֵ֖לֶּה מִבְּנֵ֥י בִנְיָמִֽן׃

יום שני // ו׳ מנחם־אב

חומש - שני פרשת ואתחנן

(פרק ד׳) (ה) {שני} רְאֵה | לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְ־הוָה אֱ־לֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

חָזוֹ דְּאַלֵּיפִית יָתְכוֹן קְיָמִין וְדִינִין כְּמָא דְּפַקְּדַנִי יְיָ אֱלָהִי לְמֶעֱבַד כֵּן בְּגוֹ אַרְעָא דְּאַתּוּן עָאלִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ.

(ו) וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם־חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה:

וְתִטְרוּן וְתַעְבְּדוּן אֲרֵי הִיא חָכְמַתְכוֹן וְסוּכְלְתָנוּתְכוֹן לְעֵינֵי עַמְמַיָּא דְּיִשְׁמְעוּן יָת כָּל קְיָמַיָּא הָאִלֵּין וְיֵימְרוּן לְחוֹד עַם חַכִּים וְסוּכְלְתָן עַמָּא רַבָּא הָדֵין.

ושמרתם - זו משנה. **ועשיתם** - כמשמעו. **כי היא חכמתכם ובינתכם וגומ׳** - בזאת תחשבו חכמים ונבונים לעיני העמים.

(ז) כִּי מִי־גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ אֱ־לֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּי־הוָה אֱ־לֹהֵינוּ בְּכָל־קָרְאֵנוּ אֵלָיו:

אֲרֵי מַאן עַם רַב דְּלֵיהּ אֱלָהּ קָרִיב לֵיהּ לְקַבָּלָא צְלוֹתֵיהּ בְּעִדָּן עָקְתֵיהּ כַּיְ אֱלָהָנָא בְּכָל עִדָּן דַּאֲנַחְנָא מְצַלַּן קֳדָמוֹהִי.

(ח) וּמִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם:

וּמַן עַם רַב דְּלֵיהּ קְיָמִין וְדִינִין קַשִּׁטִין כְּכֹל אוֹרָיְתָא הָדָא דַּאֲנָא יָהֵיב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵין.

חקים ומשפטים צדיקים - הגונים ומקובלים.

(ט) רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן־יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ:

לְחוֹד אִסְתְּמַר לָךְ וְטַר נַפְשָׁךְ לַחְדָּא דִּלְמָא תִתְנְשֵׁי יָת פִּתְגָמַיָּא דַּחֲזָאָה עֵינָךְ וְדִלְמָא יְעָדוֹן מִלְּבָךְ כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ וְתְהוֹדְעִנּוּן לִבְנָךְ וְלִבְנֵי בְנָךְ.

רק השמר לך, **פן תשכח את הדברים האלה** - אז כשלא תשכחו אותם ותעשום על אמיתתם, תחשבו חכמים ונבונים, שאם תעוותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים.

(י) יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר יְ־הוָה אֵלַי הַקְהֶל־לִי אֶת־הָעָם וְאַשְׁמִעֵם אֶת־דְּבָרַי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן:

יוֹמָא דְּקַמְתָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּחוֹרֵב כַּד אֲמַר יְיָ לִי כְּנוֹשׁ קֳדָמַי יָת עַמָּא וְאַשְׁמְעִנּוּן יָת פִּתְגָמַי דְּיֵילְפוּן לְמִדְחַל קֳדָמַי כָּל יוֹמַיָּא דְּאִנּוּן קַיָּמִין עַל אַרְעָא וְיָת בְּנֵיהוֹן יַלְפוּן.

יום אשר עמדת - מוסב על המקרא אשר למעלה הימנו, אשר ראו עיניך (דברים ד':ט'), יום אשר עמדת בחרב, אשר ראיתם את הקולות ואת הלפידים (שמות כ', י"ד). [**ילְמְדון** - יִילפון לעצמם. יַלמדון - יַלפון, אשיינינט בלעז.]

(יא) וַתִּקְרְבוּן וַתַּעַמְדוּן תַּחַת הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד־לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל:

וּקְרֵיבְתּוּן וְקַמְתּוּן בְּשִׁפּוֹלֵי טוּרָא וְטוּרָא בָּעַר בְּאִישָׁתָא עַד צֵית שְׁמַיָּא חֲשׁוֹכָא עֲנָנָא וַאֲמַטְתָּא.

(יב) וַיְדַבֵּר יְ־הוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קֹול דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל:

וּמַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן מִגּוֹ אִישָׁתָא קָל פִּתְגָמִין אַתּוּן שָׁמְעִין וּדְמוּ לֵיתֵיכוֹן חָזִין אֶלָּהֵין קָלָא.

(יג) וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים:

וְחַוִי לְכוֹן יָת קְיָמֵיהּ דְּפַקֵּיד יָתְכוֹן לְמֶעְבַּד עֲשָׂרָא פִּתְגָמִין וּכְתַבִנוּן עַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא.

(יד) וְאֹתִי צִוָּה יְ־הוָה בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

וְיָתִי פַּקֵּיד יְיָ בְּעִדָּנָא הַהוּא לְאַלָּפָא יָתְכוֹן קְיָמִין וְדִינִין לְמֶעֱבַדְכוֹן יָתְהוֹן בְּאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ.

ואתי צוה - תורה שבעל פה.

(טו) וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל־תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְ־הוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

וְתִסְתַּמְרוּן לַחְדָּא לְנַפְשָׁתְכוֹן אֲרֵי לָא חֲזֵיתוֹן כָּל דְּמוּ בְּיוֹמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּחוֹרֵב מִגּוֹ אִישָׁתָא.

(טז) פֶּן־תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל־סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אֹו נְקֵבָה:

דִּלְמָא תְחַבְּלוּן וְתַעְבְּדוּן לְכוֹן צֵילֶם דְּמוּת כָּל צוּרָא דְּמוּת דְּכַר אוֹ נוּקְבָא.

סמל - צורה.

(יז) תַּבְנִית כָּל־בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תַּבְנִית כָּל־צִפּוֹר כָּנָף אֲשֶׁר תָּעוּף בַּשָּׁמָיִם:

דְּמוּת כָּל בְּעִירָא דִּבְאַרְעָא דְּמוּת כָּל צִפַּר גַּפָּא דְּפָרַח בַּאֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָּא.

(יח) תַּבְנִית כָּל־רֹמֶשׂ בָּאֲדָמָה תַּבְנִית כָּל־דָּגָה אֲשֶׁר־בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

דְּמוּת כָּל רְחָשָׁא דִּבְאַרְעָא דְּמוּת כָּל נוּנֵי דִּבְמַיָּא מִלְּרַע לְאַרְעָא.

(יט) וּפֶן־תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת־הַיָּרֵחַ וְאֶת־הַכּוֹכָבִים כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ אֹתָם לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם:

וְדִלְמָא תִזְקוֹף עֵינָךְ לִשְׁמַיָּא וְתֶחֱזֵי יָת שִׁמְשָׁא וְיָת סֵיהֲרָא וְיָת כּוֹכְבַיָּא כֹּל חֵילֵי שְׁמַיָּא וְתִטְעֵי וְתִסְגּוֹד לְהוֹן וְתִפְלְחִנּין דְּזַמִּין יְיָ אֱלָהָךְ יָתְהוֹן לְכֹל עַמְמַיָּא תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא.

ופן תשא עיניך - להסתכל בדבר, ולתת לב לטעות אחריהם. **אשר חלק** - להאיר להם. דבר אחר, לאלהות, לא מנען מלטעות אחריהם, אלא החליקן בדברי

הבליהם לטורדם, וכן הוא אומר: כי החליק אליו בעיניו למצוא עונו לשנוא (תהלים ל"ו:ג').

(כ) וְאֶתְכֶם֙ לָקַ֣ח יְ־הוָ֔ה וַיּוֹצֵ֥א אֶתְכֶ֖ם מִכּ֣וּר הַבַּרְזֶ֑ל מִמִּצְרָ֔יִם לִהְיוֹת֙ ל֣וֹ לְעַ֔ם נַחֲלָ֖ה כַּיּ֥וֹם הַזֶּֽה׃

וְיָתְכוֹן קֳרֵיב יְיָ לְדַחְלָתֵיהּ וְאַפֵּיק יָתְכוֹן מִכּוּרָא דְּבַרְזְלָא מִמִּצְרַיִם לְמִהֲוֵי לֵיהּ לְעַם אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין.

[**ואתכם לקח** - להם חלק אותם, ולא לך, כי הבדילך.] **כור** - הוא כלי שמזקקין בו זהב.

(כא) וַיְ־הוָ֤ה הִתְאַנַּף־בִּי֙ עַל־דִּבְרֵיכֶ֔ם וַיִּשָּׁבַ֥ע לְבִלְתִּ֖י עָבְרִ֣י אֶת־הַיַּרְדֵּ֑ן וּלְבִלְתִּי־בֹ֣א אֶל־הָאָ֗רֶץ הַטּוֹבָה֙ אֲשֶׁר֙ יְ־הוָ֣ה אֱ־לֹהֶ֔יךָ נֹתֵ֥ן לְךָ֖ נַחֲלָֽה׃

וּמִן קֳדָם יְיָ הֲוָה רָגַז עֲלַי עַל פִּתְגָמֵיכוֹן וְקַיֵּים בְּדִיל דִּלָּא לְמֶעְבְּרִי יָת יַרְדְּנָא וּבְדִיל דִּלָּא לְמֵיעַל לְאַרְעָא טָבְתָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא.

התאנף - נתמלא רוגז. **על דבריכם** - על אודותיכם, על עסקיכם.

(כב) כִּ֣י אָנֹכִ֗י מֵת֙ בָּאָ֣רֶץ הַזֹּ֔את אֵינֶ֥נִּי עֹבֵ֖ר אֶת־הַיַּרְדֵּ֑ן וְאַתֶּם֙ עֹבְרִ֔ים וִֽירִשְׁתֶּ֕ם אֶת־הָאָ֖רֶץ הַטּוֹבָ֥ה הַזֹּֽאת׃

אֲרֵי אֲנָא מָאִית בְּאַרְעָא הָדָא לֵית אֲנָא עָבַר יָת יַרְדְּנָא וְאַתּוּן עָבְרִין וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָא טָבְתָא הָדָא.

כי אנכי מת וגומ' אינני עבר - מאחר שמת, מהיכן יעבר? אלא, אף עצמותיי אינם עוברים.

(כג) הִשָּׁמְרוּ֙ לָכֶ֔ם פֶּן־תִּשְׁכְּח֕וּ אֶת־בְּרִ֖ית יְ־הוָ֣ה אֱ־לֹהֵיכֶ֑ם אֲשֶׁ֤ר כָּרַת֙ עִמָּכֶ֔ם וַעֲשִׂיתֶ֥ם לָכֶ֛ם פֶּ֖סֶל תְּמוּנַ֣ת כֹּ֑ל אֲשֶׁ֥ר צִוְּךָ֖ יְ־הוָ֥ה אֱ־לֹהֶֽיךָ׃

אִסְתְּמַרוּ לְכוֹן דִּלְמָא תִתְנְשׁוּן יָת קְיָמָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן דִּגְזַר עִמְּכוֹן וְתַעְבְּדוּן לְכוֹן צֵילֶם דְּמוּת כּוֹלָּא דְּפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ.

תמונת כל - תמונת כל דבר. **אשר צוך י"י** - אשר ציוך עליו שלא לעשות.

(כד) כִּ֣י יְ־הוָ֣ה אֱ־לֹהֶ֗יךָ אֵ֚שׁ אֹכְלָ֣ה הֽוּא־ אֵ֔ל קַנָּֽא׃

אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ אִישָׁא אָכְלָא הוּא אֵל קַנָּא.

אל קנא - מקנא לנקום, אנפטררא בלעז, מתחרה על רוגזו להתפרע מעובדי עבודה זרה.

(כה) {פ} כִּֽי־תוֹלִ֤יד בָּנִים֙ וּבְנֵ֣י בָנִ֔ים וְנוֹשַׁנְתֶּ֖ם בָּאָ֑רֶץ וְהִשְׁחַתֶּ֗ם וַעֲשִׂיתֶ֤ם פֶּ֙סֶל֙ תְּמוּנַ֣ת כֹּ֔ל וַעֲשִׂיתֶ֥ם הָרַ֛ע בְּעֵינֵ֖י יְ־הוָ֣ה־אֱ־לֹהֶ֑יךָ לְהַכְעִיסֽוֹ׃

אֲרֵי תֵילְדוּן בְּנִין וּבְנֵי בְנִין וְתִתְעַתְּקוּן בְּאַרְעָא וּתְחַבְּלוּן וְתַעְבְּדוּן צֵילֶם דְּמוּת כּוֹלָּא וְתַעְבְּדוּן דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי.

ונושנתם - רמז להם שיגלו ממנה לסוף שמנה מאות וחמשים ושתים כמניין ו'נ'ו'ש'נ'ת'ם', והוא הקדים והגלם לסוף שמנה מאות וחמשים, והקדים שתים שנה לונושנתם כדי שלא יתקיים בהם, כי אבד תאבדון (דברים ד':כ"ו). וזהו שנאמר: וישקוד י"י על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק י"י אלהינו (דניאל ט', י"ד) - צדקה עשה עמנו שמיהר להביאה שתי שנים לפני זמנה.

(כו) הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אָבֹד תֹּאבֵדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן:

אַסְהֵידִית בְּכוֹן יוֹמָא דֵּין יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא אֲרֵי מֵיבָד תֵּיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ לָא תֵּירְכוּן יוֹמִין עֲלַהּ אֲרֵי אִשְׁתֵּיצָאָה תִּשְׁתֵּיצוֹן.

העדותי - הנני מזמינם להיות עדים שהתריתי בכם.

(כז) וְהֵפִיץ יְהוָה אֶתְכֶם בָּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה:

וִיבַדַּר יְיָ יָתְכוֹן בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְתִשְׁתְּאַרוּן עַם דְּמִנְיָן בְּעַמְמַיָּא דִּידַבַּר יְיָ יָתְכוֹן לְתַמָּן.

(כח) וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן:

וְתִפְלְחוּן תַּמָּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טָעֲוָתָא עוֹבַד יְדֵי אֲנָשָׁא אָעָא וַאֲבָנָא דְּלָא חָזַן וְלָא שָׁמְעִין וְלָא אָכְלִין וְלָא מְרִיחִין.

ועבדתם שם אלהים - כתרגומו, משאתם עובדים לעובדיהם, אתם עבדים להם.

(כט) וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ:

וְתִתְבְּעוּן מִתַּמָּן יָת דַּחְלָתָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וְתַשְׁכַּח אֲרֵי תִבְעֵי מִן קֳדָמוֹהִי בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ.

(ל) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ:

כַּד תֵּיעוֹק לָךְ וְיַשְׁכְּחוּנָךְ כֹּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין בְּסוֹף יוֹמַיָּא וּתְתוּב לְדַחְלְתָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וּתְקַבֵּיל לְמֵימְרֵיהּ.

(לא) כִּי אֵל רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם:

אֲרֵי אֱלָהָא רַחְמָנָא יְיָ אֱלָהָךְ לָא יִשְׁבְּקִנָּךְ וְלָא יְחַבְּלִנָּךְ וְלָא יִתְנְשֵׁי יָת קְיָמָא דַּאֲבָהָתָךְ דְּקַיֵּים לְהוֹן.

לא ירפך - מלהחזיק בך בידיו. ולשון לא ירפך - לשון לא יפעיל הוא, לא יתן לך רפיון, לא יפריש אותך מאצלו. וכן, אחזתיו ולא אַרפנו (שיר השירים ג':ד') - שלא ננקד אָרפנו. כל לשון רפיון מוסב על לשון מפעיל ומתפעל, כגון: הרפה לה (מלכים ב ד', כ"ז) - תן לה רפיון, הרף ממני (דברים ט', י"ד) - התרפה ממני.

(לב) כִּי שְׁאַל־נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים | אָדָם עַל־הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד־קְצֵה הַשָּׁמַיִם הֲנִהְיָה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ:

אֲרֵי שְׁאַל כְּעַן לְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי דַּהֲווֹ קֳדָמָךְ לְמִן יוֹמָא דִּבְרָא יְיָ אָדָם עַל אַרְעָא וּלְמִסְיְפֵי שְׁמַיָּא וְעַד סְיָפֵי שְׁמַיָּא הֲהָוָה כְּפִתְגָמָא רַבָּא הָדֵין אוֹ הֲאִשְׁתְּמַע דִּכְוָתֵיהּ.

(לב-לד) **לימים ראשונים** - על ימים הראשונים. **ולמקצה השמים** - וגם שאל לכל הברואים מקצה אל קצה, זה פשוטו. ומדרשו (בבלי חגיגה י"ב.), מלמד על

קומתו של אדם הראשון שהיתה מן הארץ ועד לשמים, והוא שיעור עצמו אשר מקצה אל קצה. **הנהיה כדבר הגדול** - ומהו הדבר הגדול: השמע עם וגומ'. **הנסה אלהים** - הכי עשה ניסים שום אלוהים לבוא לקחת וגו'. כל ההי"ן הללו תומהיות הן, לכך נקודות בחטף פתח: הנהיה, הנשמע, הנסה, השמע.

(לג) הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱ־לֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי:

הַשְׁמַע עַמָּא קָל מֵימְרָא דַּייָ מְמַלֵּיל מִגּוֹ אִישָׁתָא כְּמָא דִּשְׁמַעְתָּא אַתְּ וְאִתְקַיָּים.

(לד) אוֹ | הֲנִסָּה אֱ־לֹהִים לָבֹוא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ:

אוֹ נִסִּין עֲבַד יְיָ לְאִתְגַּלָאָה לְמִפְרַק לֵיהּ עַם מִגּוֹ עַם בְּנִסִּין בְּאָתִין וּבְמוֹפְתִין וּבְקֶרָבָא וּבִיַד תַּקִּיפָא וּבִדְרָעָא מָרָמְמָא וּבְחֶזְוָנִין רַבְרְבִין כְּכֹל דַּעֲבַד לְכוֹן יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכוֹן.

במסות - על ידי נסיונות הודיעם גבורותיו, כגון, התפאר עלי (שמות ח':ה') אם אוכל לעשות כן, הרי ניסיון. **באתות** - בסימנין, להראות שהוא שלוחו של מקום, כגון: מזה בידך (שמות ד', ב'). **מופתים** - הם נפלאות, שהביא עליהם מכות מופלאות. **ובמלחמה** - בים, שנאמר: כי י"י נלחם להם (שמות י"ד, כ"ה).

(לה) אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְ־הוָה הוּא הָאֱ־לֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ:

אַתְּ אִתַּחְזֵיתָא לְמִדַּע אֲרֵי יְיָ הוּא אֱלָהִים לֵית עוֹד בָּר מִנֵּיהּ.

הראת - כתרגומו אתחזיתא, כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים. וכשם שקרע את העליונים קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי, לכך נאמר, אתה הראית לדעת.

(לו) מִן־הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

מִן שְׁמַיָּא אַשְׁמְעָךְ יָת קָל מֵימְרֵיהּ לְאַלָּפוּתָךְ וְעַל אַרְעָא אַחְזָיָךְ יָת אִישָׁתֵיהּ רַבְּתָא וּפִתְגָמוֹהִי שְׁמַעְתָּא מִגּוֹ אִישָׁתָא.

(לז) וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם:

וְחֲלָף אֲרֵי רְחֵים יָת אֲבָהָתָךְ וְאִתְרְעֵי בִּבְנֵיהוֹן בָּתְרֵיהוֹן וְאַפְּקָךְ בְּמֵימְרֵיהּ בְּחֵילֵיהּ רַבָּא מִמִּצְרָיִם.

ותחת כי אהב - וכל זה, תחת כי אהב וגו'. **ויוציאך בפניו** - כאדם המנהיג את בנו לפניו, ויסע מלאך ההלך וגו' וילך מאחריהם (שמות י"ד, י"ט). דבר אחר: בפניו - בפני אבותיו, כעניין שנאמר: נגד אבותם עשה פלא (תהלים ע"ח, י"ב). ואל תתמה על שהזכירם בלשון יחיד, שהרי כבר כתב בלשון יחיד: ויבחר בזרעו אחריו.

(לח) לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ לַהֲבִיאֲךָ לָתֶת־לְךָ אֶת־אַרְצָם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה:

לְתָרָכָא עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִנָּךְ מִן קֳדָמָךְ לְאַעֲלוּתָךְ לְמִתַּן לָךְ יָת אַרְעְהוֹן אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין.

ממך מפניך - סרסיהו ודרשיהו, להורישׁ מפניך גוים גדולים ועצומים ממך. **כיום הזה** - כאשר אתה רואה היום.

(לט) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

וְתִדַּע יוֹמָא דֵּין וְתָתִיב לְלִבָּךְ אֲרֵי יְיָ הוּא אֱלָהִים דִּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָּא וְשַׁלִּיט עַל אַרְעָא מִלָּרַע לֵית עוֹד.

(מ) וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן תַּאֲרִיךְ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ כָּל־הַיָּמִים:

וְתִטַּר יָת קְיָמוֹהִי וְיָת פִּקּוּדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵּין דְּיִיטַב לָךְ וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ וּבְדִיל דְּתוֹרִיךְ יוֹמִין עַל אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ כָּל יוֹמַיָּא.

גוי גדול

"כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו... וּמִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם". עם ישראל מכונה כאן גוי גדול. במקום אחר אנו מכונים גוי קדוש - "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". ובמקום אחר אנו מכונים גוי אחד - "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". **גוי גדול** שייך לאברהם אבינו שנאמר לו "ואעשך לגוי גדול" (בהמשך למצוה הראשונה "לך לך", וזו ההופעה הראשונה של "גוי גדול" בתורה), ונקרא גם "האדם הגדול בענקים". מדת הגדולה היא מדת החסד המיוחדת לאברהם אבינו, "חסד לאברהם". **גוי קדוש** שייך ליצחק אבינו. קדושה היא מדרגה נבדלת, כמו יצחק הקדוש מרחם ונבדל מהעולם ("אשר קדש ידיד מבטן"). לפני "ממלכת כהנים וגוי קדוש" נאמר "והייתם לי סְגֻלה מכל העמים", **עם סגלה** (ביטוי שמופיע בהמשך הפרשה שלנו) = **יצחק. גוי אחד** שייך ליעקב אבינו. ביעקב נשלם זרע ישראל וכל צאצאיו הופכים ל"גוי אחד בארץ". לא לחנם, אומרים בני יעקב לאביהם "שמע ישראל [יעקב אבינו] ה' אלהינו ה' אחד". אחד רומז ליעקב (א) ו-חד בניו (ח בני רחל ולאה ו-ד בני בלהה וזלפה). "ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ" אומרים בתפלת מנחה של שבת ש'הגיבור' שלה הוא יעקב אבינו, "יעקב ובניו ינוחו בו". שלשה אלו רמוזים כבר במלה גוי. ה-ג של גוי היא תחילת המלה גדול. ה-ו רומזת למלה קדוש (ה-ו הופכת את הקדש העצמי לקדוש המתגלה בתוך העולם). והאות י בצורתה היא יחידה ובלתי מתחלקת, ולכן רומזת על האחדות, "גוי אחד".

תהלים - פרקים ל"ה-ל"ח

תניא - אגרת הקדש ב'

אחר ביאתו מפ"ב, ב קטנתי מכל החסדים ומכל כו'. פי' שבכל חסד וחסד שהקדוש ב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד. כי חסד דרועא ימינא. וימינו תחבקני. שהיא בחי' קרבת אלהים ממש ביתר שאת מלפנים. וכל הקרוב אל ה' ביתר שאת והגבה למעלה מעלה. צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה כמ"ש מרחוק ה' נראה לי. וכנודע דכולא קמי' דווקא כלא חשיב. וא"כ כל שהוא קמי' יותר הוא יותר כלא ואין ואפס וזו בחי' ימין שבקדושה וחסד לאברהם שאמר אנכי עפר ואפר. וזו היא ג"כ מדתו של יעקב. ובזאת התנצל על יראתו מפני עשו ולא די לו בהבטחתו והנה אנכי עמך כו'. מפני היות קטן יעקב במאד מאד בעיניו מחמת ריבוי החסדים כי במקלי כו'. ואינו ראוי וכדאי כלל להנצל כו'. וכמארז"ל שמא יגרום החטא שנדמה בעיניו שחטא. משא"כ בזלע"ז הוא ישמעאל חסד דקליפה. כל שהחסד גדול הוא הולך וגדל בגובה וגסות הרוח ורוחב לבו. ולזאת באתי מן המודיעים מודעה רבה לכללות אנ"ש על ריבוי החסדים אשר הגדיל ה' לעשות עמנו לאחוז במדותיו של יעקב שאר עמו ושארית ישראל שמשים עצמו כשיריים ומותרות ממש שאין בו שום צורך. לבלתי רום לבבם מאחיהם כו' ולא להרחיב עליהם פה או לשרוק עליהם ח"ו. הם מלהזכיר באזהרה נוראה רק להשפיל רוחם ולבם במדת אמת ליעקב מפני כל אדם בנמיכות רוח ומענה רך משיב חימה. ורוח נכאה כו'. וכולי האי ואולי יתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים וגו':

לוח היום־יום

ו' מנחם־אב

דער רבי (רבינו הזקן) בעת ער איז געקומען פון פעטערבורג, האט ער גיזאגט פאר'ן מיטעלען רבי'ן א מאמר - אינגאנצען עטליכע שורות: "ישאו ידיכם קדש - זהו העלאת המדות במוחין והארת המוחין במדות, וברכו את ה' - שממשיכים על ידי זה שם הויה דלעילא, שעל ידי זה פועל שיהיה - יברכך ה' מציון - המשכת שם הויה מעצמיות הנשמה, עושה שמים וארץ - שעל ידי זה הוא קיום העולמות".

תרגום: הרבי (רבינו הזקן) כשהגיע מפטרבורג, הוא אמר לאדמו"ר האמצעי מאמר - שורות בודדות - "ישאו ידיכם קדש - זהו העלאת המדות במוחין והארת המוחין במדות, וברכו את ה' - שממשיכים על ידי זה שם הויה דלעילא, שעל ידי זה פועל שיהיה - יברכך ה' מציון - המשכת שם הויה מעצמיות הנשמה, עושה שמים וארץ - שעל ידי זה הוא קיום העולמות".

נ"ך יומי – דברי־הימים־א פרק ט'

(א) {פ} וְכָל־יִשְׂרָאֵל הִתְיַחְשׂוּ וְהִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה הָגְלוּ לְבָבֶל בְּמַעֲלָם:

וכל ישראל התיחשו - אמרתי לך קצת מן יחוסן מה שמצאתי אבל עיקר יחוסן על ספר מלכי ישראל ויהודה שהגלו לבבל במעלם ועמהם הייתי אני עזרא ויחוסם מצאתי כתוב וכתבתיו.

(ב) {ס} וְהַיּוֹשְׁבִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר בַּאֲחֻזָּתָם בְּעָרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהַנְתִינִים: (ג) וּבִירוּשָׁלַ͏ִם יָשְׁבוּ מִן־בְּנֵי יְהוּדָה וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה: (ד) עוּתַי בֶּן־עַמִּיהُוד בֶּן־עָמְרִי בֶּן־אִמְרִי בֶּן־(בנימן) [בָּנִי מִן־]בְּנֵי־פֶרֶץ בֶּן־יְהוּדָה: (ה) {ס} וּמִן־הַשִּׁילוֹנִי עַשָׂיָה הַבְּכוֹר וּבָנָיו: (ו) וּמִן־בְּנֵי־זֶרַח יְעוּאֵל וַאֲחֵיהֶם שֵׁשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים: (ז) וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן סַלּוּא בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־הוֹדַוְיָה בֶּן־הַסְנָאָה: (ח) וְיִבְנְיָהُ בֶּן־יְרֹחָם וְאֵלָה בֶּן־עֻזִּי בֶּן־מִכְרִי וּמְשֻׁלָּ͏ם בֶּן־שְׁפַטְיָה בֶּן־רְעוּאֵל בֶּן־יִבְנִיָּה: (ט) וַאֲחֵיהֶ͏ם לְתֹלְדוֹתָם תְּשַׁע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה כָּל־אֵלֶּה אֲנָשִׁים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם: (י) {ס} וּמִן־הַכֹּהֲנִים יְדַעְיָה וְיהוֹיָרִיב וְיָכִין: (יא) וַעֲזַרְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־מְרָיוֹת בֶּן־אֲחִיטוּב נְגִיד בֵּית הָאֱ־לֹהִים: (יב) {ס} וַעֲדָיָהُ בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה וּמַעְשַׂי בֶּן־עֲדִיאֵל בֶּן־יַחְזֵרָה בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־מְשִׁלֵּמִית בֶּן־אִמֵּר: (יג) וַאֲחֵיהֶם רָאשֵׁי בֵית־אֲבוֹתָם אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית־הָאֱ־לֹהִים: (יד) וּמִן־הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה בֶּן־חַשּׁוּב בֶּן־עַזְרִיקָם בֶּן־חֲשַׁבְיָה מִן־בְּנֵי מְרָרִי: (טו) וּבַקְבַּקַּר חֶרֶשׁ וְגָלָל וּמַתַּנְיָהُ בֶּן־מִיכָא בֶּן־זִכְרִי בֶּן־אָסָף: (טז) וְעֹבַדְיָהُ בֶּן־שְׁמַעְיָה בֶּן־גָּלָל בֶּן־יְדוּתוּן וּבֶרֶכְיָה בֶּן־אָסָא בֶּן־אֶלְקָנָה הַיּוֹשֵׁב בְּחַצְרֵי נְטוֹפָתִי: (יז) וְהַשֹּׁעֲרִים שַׁלּוּם וְעַקּוּב וְטַלְמֹן וַאֲחִימָן וַאֲחִיהֶם שַׁלּוּם הָרֹאשׁ: (יח) וְעַד־הֵנָּה בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ מִזְרָחָה הֵמָּה הַשֹּׁעֲרִים לְמַחֲנוֹת בְּנֵי לֵוִי:

ועד הנה בשער המלך מזרחה - פתרון עד מהלאה עד שער ששמו שער המלך המזרחה. **המה השוערים** - שלום ואחיו ממחנות בני לוי.

(יט) וְשַׁלּוּם בֶּן־קֹרֵא בֶּן־אֶבְיָסָף בֶּן־קֹרַח וְאֶחָיו לְבֵית־אָבִיו הַקָּרְחִים עַל מְלֶאכֶת הָעֲבוֹדָה שֹׁמְרֵי הַסִּפִּים לְאֹהֶל וַאֲבֹתֵיהֶ͏ם עַל־מַחֲנֵה יְ־הוָֹה שֹׁמְרֵי הַמָּבוֹא:

שומרי הספים לאהל - שלום בן קורא ואחיו לבית אביו הקרחים שומרי הספים של אוהל מועד שלא היו מניחים שום אדם לבא אל אהל מועד כי אם הכהנים בעבודתן.

(כ) וּפִינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר נָגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם לְפָנִים יְ־הוָֹה | עִמּוֹ:

ופינחס בן אלעזר נגיד היה עליהם לפנים י"י עמו - שנתנבא לפנים ורבותינו אמרו הוא פנחס הכהן ועל שלא התיר ליפתח נדרו נסתלקה השכינה ממנו.

(כא) זְכַרְיָהוּ בֶּן מְשֶׁלֶמְיָה שֹׁעֵר פֶּתַח לְאֹהֶל מוֹעֵד: (כב) כָּלָּם הַבְּרוּרִים לְשֹׁעֲרִים בַּסִּפִּים מָאתַיִם וּשְׁנֵים עָשָׂר חֻצְּרֵיהֶם בְּחַצְרֵיהֶם הִתְיַחְשָׂם הֻמָּה יִסַּד דָּוִיד וּשְׁמוּאֵל הָרֹאֶה בֶּאֱמוּנָתָם:

המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם - בקיומם.

(כג) וְהֵם וּבְנֵיהֶם עַל־הַשְּׁעָרִים לְבֵית־יְיָ־הוָה לְבֵית הָאֹהֶל לְמִשְׁמָרוֹת: (כד) לְאַרְבַּע רוּחוֹת יִהְיוּ הַשֹּׁעֲרִים מִזְרָח יָמָּה צָפוֹנָה וָנֶגְבָּה: (כה) וַאֲחֵיהֶם בְּחַצְרֵיהֶם לָבוֹא לְשִׁבְעַת הַיָּמִים מֵעֵת אֶל־עֵת עִם־אֵלֶּה:

לשבעת הימים - לסוף ז' הימים. **מעת אל עת** - משבעה לשבעה כל משמרת בשבתם.

(כו) כִּי בֶאֱמוּנָה הֵמָּה אַרְבַּעַת גִּבֹּרֵי הַשֹּׁעֲרִים הֵם הַלְוִיִּם וְהֻוּא עַל־הַלְּשָׁכוֹת וְעַל הָאֹצָרוֹת בֵּית הָאֱ־לֹהִים: (כז) וּסְבִיבוֹת בֵּית־הָאֱ־לֹהִים יָלִינוּ כִּי־עֲלֵיהֶם מִשְׁמֶרֶת וְהֵם עַל־הַמַּפְתֵּחַ וְלַבֹּקֶר לַבֹּקֶר:

והם על המפתח - על מפתח העזרה. **ולבקר לבקר** - לפתוח.

(כח) וּמֵהֶם עַל־כְּלֵי הָעֲבוֹדָה כִּי־בְמִסְפָּר יְבִיאוּם וּבְמִסְפָּר יוֹצִיאוּם:

ומהם על כלי - כלי שרת במספר יוציאום ובמספר יביאום.

(כט) וּמֵהֶם מְמֻנִּים עַל־הַכֵּלִים וְעַל כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְעַל־הַסֹּלֶת וְהַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן וְהַלְּבוֹנָה וְהַבְּשָׂמִים: (ל) וּמִן־בְּנֵי הַכֹּהֲנִים רֹקְחֵי הַמִּרְקַחַת לַבְּשָׂמִים: (לא) וּמַתִּתְיָהוּ מִן־הַלְוִיִּם הוּא הַבְּכוֹר לְשַׁלֻּם הַקָּרְחִי בֶּאֱמוּנָה עַל מַעֲשֵׂה הַחֲבִתִּים: (לב) וּמִן־בְּנֵי הַקְּהָתִי מִן־אֲחֵיהֶם עַל־לֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת לְהָכִין שַׁבַּת שַׁבָּת: (לג) וְאֵלֶּה חַמְשָׁרֵי רָאשֵׁי אָבוֹת לַלְוִיִּם בַּלְּשָׁכֹת [פְּטוּרִים] (פטירים) כִּי־יוֹמָם וָלַיְלָה עֲלֵיהֶם בַּמְּלָאכָה:

ואלה המשוררים וגו' - פטורים מכל דבר המלאכה כי אם לשיר שירה.

(לד) אֵלֶּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לַלְוִיִּם לְתֹלְדוֹתָם רָאשִׁים אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִָם: (לה) {ס} וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ אֲבִי־גִבְעוֹן [יְעִיאֵל] (יעואל) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה: (לו) וּבְנוֹ הַבְּכוֹר עַבְדּוֹן וְצוּר וְקִישׁ וּבַעַל וְנֵר וְנָדָב: (לז) וּגְדוֹר וְאַחְיוֹ וְזְכַרְיָה וּמִקְלוֹת: (לח) וּמִקְלוֹת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְאָם וְאַף־הֵם נֶגֶד אֲחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִַם עִם־אֲחֵיהֶם: (לט) {ס} וְנֵר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־שָׁאוּל וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מַלְכִּישׁוּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֶשְׁבָּעַל:

אשבעל - הוא איש בושת ולכך כינהו בושת לפי שבעל לשון אדני הוא וכינהו בושת ל' גנאי.

(מ) וּבֶן־יְהוֹנָתָן מְרִיב בָּעַל וּמְרִי־בַעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה:

מריב בעל - זה מפיבושת א"ר יצחק בר שמואל מנרבונא משעה שעבדו ישראל את הבעל נקרא הבעל שם בושת דכתיב לקטר לבושת לקטר לבעל (ירמיהו י"א, י"ג) כי הבעל הוא בושת וגדעון נקרא ירובעל על שסירב לו בעל (שופטים ו', ל"ב), ונקרא ירובשת דכתיב על אבימלך מי הכה אבימלך בן ירובשת וגו' (שמואל ב י"א, כ"א) בספר שמואל ונקרא ירובשת וירובעל, כי בעל ובשת אחד הוא.

(מא) וּבְנֵי מִיכָה פִּיתוֹן וָמֶלֶךְ וְתַחְרֵעַ: (מב) וְאָחָז הוֹלִיד אֶת־יַעְרָה וְיַעְרָה הוֹלִיד אֶת־עָלֶמֶת וְאֶת־עַזְמָוֶת וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד אֶת־מוֹצָא: (מג) וּמוֹצָא הוֹלִיד אֶת־בִּנְעָא וּרְפָיָה בְנוֹ אֶלְעָשָׂה בְנוֹ אָצֵל בְּנוֹ: (מד) וְלְאָצֵל שִׁשָּׁה בָנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עַזְרִיקָם | בֹּכְרוּ וְיִשְׁמָעֵאל וּשְׁעַרְיָה וְעֹבַדְיָה וְחָנָן אֵלֶּה בְּנֵי אָצֵל:

יום שלישי // ז׳ מנחם־אב

הומש - שלישי פרשת ואתחנן

(פרק ד׳) (מא) {שלישי} {פ} אָז יַבְדִּיל מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה שָׁמֶשׁ:

בְּכֵין אַפְרִישׁ מֹשֶׁה תְּלָת קִרְוִין בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדְרַח שִׁמְשָׁא.

אז יבדיל - נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילם. ואף על פי שאינם קולטות עד שיובדלו אותן שבארץ כנען, אמר, מצוה שאיפשר לקיים אקיימנה. **בעבר הירדן מזרחה שמש** - באותו עבר שבמזרחו של ירדן. **מזרחה שמש** - לפי שהוא דבוק נקודה רי"ש בחטף, מזרח של שמש - מקום זריחת השמש.

(מב) לָנֻס שָׁמָּה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְנָס אֶל־אַחַת מִן־הֶעָרִים הָאֵל וָחָי:

לְמֵערַק לְתַמָּן קָטוֹלָא דְיִקְטוֹל יָת חַבְרֵיהּ בְּלָא מַדְּעֵיהּ וְהוּא לָא שָׂנֵי לֵיהּ מֵאֶתְמָלִי וּמִדְקַמּוֹהִי וְיֵעְרוֹק לַחֲדָא מִן קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיִתְקַיֵּים.

(מג) אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר לָרְאוּבֵנִי וְאֶת־רָאמֹת בַּגִּלְעָד לַגָּדִי וְאֶת־גּוֹלָן בַּבָּשָׁן לַמְנַשִּׁי:

יָת בֶּצֶר בְּמַדְבְּרָא בַּאֲרַע מֵישָׁרָא לְשֵׁיבָט רְאוּבֵן וְיָת רָאמוֹת בַּגִּלְעָד לְשֵׁיבָט גָּד וְיָת גּוֹלָן בְּמַתְנַן לְשִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה.

(מד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְדָא אוֹרָיְתָא דְסַדַּר מֹשֶׁה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וזאת התורה - זו שהוא עתיד לסדר אחר פרשה זו.

(מה) אֵלֶּה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם:

אִלֵּין סָהֲדָוָתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם.

אלה העדת אשר דבר וגו' - הם הם שדבר בצאתם ממצרים, דיבר להם בערבות מואב. [**העדות** - התראות, כמו, העדותי בכם (דברים ד':כ"ו), אזהרות שמזהירם. **חקים** - גזירות עול בלא טעם. **משפט** - הראויות לבא לפי השורה.]

(מו) בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר בְּאֶרֶץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם:

בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא בְּחִלְתָּא לָקֳבֵיל בֵּית פְּעוֹר בַּאֲרַע סִיחוֹן מַלְכָּא אֱמוֹרָאָה דְיָתֵיב בְּחֶשְׁבּוֹן דְּמְחָא מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם.

(מז) וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ | עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָח שָׁמֶשׁ:

וִירִיתוּ יָת אַרְעֵיהּ וְיָת אֲרַע עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנַן תְּרֵין מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה דִּבְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדְרַח שִׁמְשָׁא.

אשר בעבר הירדן - שהוא במזרח, שהעבר השיני היה במערב. בעבר הירדן חזר ושנאה להם.

(מח) מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְעַד־הַר שִׂיאֹן הוּא חֶרְמוֹן:

מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחְלָא דְּאַרְנוֹן וְעַד טוּרָא דְּשִׂיאוֹן הוּא חֶרְמוֹן.

(מט) וְכָל־הָעֲרָבָה עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה:

וְכָל מֵישְׁרָא עִבְרָא דְּיַרְדְּנָא מַדְנָחָא וְעַד יַמָּא דְּמֵישְׁרָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מֵירָמְתָא.

התורה קולטת

"אָז יַבְדִּיל מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה שָׁמֶשׁ. לָנֻס שָׁמָּה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת רֵעֵהוּ בִּבְלִי דַעַת...", משה רבינו מבדיל ערי מקלט, ומיד לאחר מכן נאמר "וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". מסמיכות הפסוקים, עם וא"ו החיבור ("וזאת התורה"), דרשו חז"ל שיש צד שוה בין ערי המקלט ללימוד התורה, דברי תורה קולטים ממלאך המות (גמרא מכות י, א). בפנימיות, שלש ערי המקלט שהבדיל משה הן כנגד שלשת העולמות התחתונים, עולם העשיה התחתון, עולם היצירה שמעליו ועולם הבריאה העליון. אך מעל העולמות הללו נמצא עולם האצילות, שאין בו מודעות נפרדת והכל אלוקי (אצל ה'). בלימוד התורה, האדם עולה לעולם האצילות שכולו טוב ואז מלאך המוות לא שולט בו. בעולמות התחתונים, ההצלה היא מגואל הדם בלבד, אבל את מלאך המות לא ניתן לעצור.... אך בעולם האצילות המוות עצמו נעצר.

תהלים - פרקים ל"ט-מ"ג

תניא - אגרת הקדש ג'

ג וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו. ודרשו רז"ל מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. פי' שהשריון עשוי קשקשים על נקבים והם מגינים שלא יכנס חץ בנקבים. וככה הוא מעשה הצדקה: וביאור הענין כי גדולה צדקה מכל המצות שמהן נעשי' לבושי' להנשמה הנמשכי' מאור א"ס ב"ה מבחי' סובב כל עלמין (כמבואר הפי' ממכ"ע וסובב כ"ע בלק"א ע"ש) באתערותא דלתתא היא מצות ה' ורצון העליון ב"ה. ועיקר המשכה זו מאור א"ס ב"ה הוא לבוש ואור מקיף לי"ס דאבי"ע המשתלשלות מעילה לעילה וממדרגה למדרגה כו' הנקראות בשם ממלא כ"ע. פי' כי אור א"ס ב"ה מתלבש ומאיר בתוך כל השתלשלו' הע"ס דאבי"ע והוא המאציל הע"ס דאצילות המשתלשלו' לבי"ע ע"י צמצום עצום המבואר בע"ח ונקרא אור פנימי. וע"י קיום המצות נמשך אור מקיף הנ"ל ומאיר תוך הע"ס דאבי"ע ומתייחד עם האור פנימי ונקרא יחוד קוב"ה ושכינתי' כמ"ש במ"א.

ומהארה דהארה מאור מקיף הנ"ל ע"י צמצום רב נעשה לבוש לבחי' נר"ן של האדם בג"ע התחתון והעליון שיוכלו ליהנות ולהשיג איזה השגה והארה מאור א"ס ב"ה כמ"ש במ"א. וזה שאמרו רז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. כי בעוה"ז הגשמי ובעל גבול וצמצום רב ועצום מאד מאד א"א להתלבש שום הארה מאור א"ס ב"ה כ"א ע"י י"ס הנקראים גופא בזוה"ק. חסד דרועא ימינא כו'. לפי שכמו שאין ערוך לו להגוף הגשמי לגבי הנשמה כך אין ערוך כלל לי"ס דאצילות לגבי המאציל העליון א"ס ב"ה. כי אפי' ח"ע שהיא ראשיתן היא בבחי' עשיה גופנית לגבי א"ס ב"ה כמ"ש בלק"א. ואי לזאת במעשה הצדקה וגמ"ח שאדם אוכל מפירותיהן בעוה"ז יש נקבים עד"מ בלבוש העליון המקיף על גופא הם הכלים די"ס. להאיר מהם ולהשפיע אור ושפע מחסד דרועא ימינא אורך ימים בעוה"ז הגשמי ועושר וכבוד מדרועא שמאלא. וכן בתפארת. והוד והדר וחדוה וכו': אך כדי שלא ינקו החיצונים למעלה מאור ושפע המשתלשל ויורד למטה מטה עד עוה"ז הגשמי. וכן למטה להגין על האדם ולשמרו ולהצילו מכל דבר רע בגשמיות וברוחניות. לזאת חוזר ומאיר אור המקיף וסותם הנקב עד"מ. כי הוא מבחי' א"ס וסובב כ"ע כנ"ל. וזהו שאמרו רז"ל מצטרפת לחשבון גדול דייקא כי גדול ה' ומהולל מאד בלי סוף ותכלית וגבול [ח"ו]:

לוח היום־יום

ז' מנחם־אב

אגרת הקודש פותחין בברכה, נכתבה עשרה שנים קודם כתיבת אגרת קטנתי.

נ"ך יומי – דברי־הימים־א פרק י'

(**א**) {פ} וּפְלִשְׁתִּים נִלְחֲמוּ בְיִשְׂרָאֵל וַיָּנָס אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר גִּלְבֹּעַ:

ופלשתים נלחמו בישראל - אינו מספר כי אם מפלתו של שאול וכאשר בא לספר מעשה דוד אינו מספר זילותו אלא גבורתו וגדולתו כי הספר שלו ולמלכי יהודה.

(**ב**) וַיַּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים אַחֲרֵי שָׁאוּל וְאַחֲרֵי בָנָיו וַיַּכּוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־יוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־מַלְכִּישׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל: (**ג**) וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה עַל־שָׁאוּל וַיִּמְצָאֻהוּ הַמּוֹרִים בַּקָּשֶׁת וַיָּחֶל מִן־הַיּוֹרִים:

וימצאוהו המורים בקשת - בוא וראה כי אין חכמה ואין תבונה לנגד י"י (משלי כ"א, ל') כי נגד י"י דרכי איש. בנימין היו שונאיהם נופלים לפניהם בקשת כי הם בקיאים בקשת כדכתיב אטר יד ימינו וגו' (שופטים כ', ט"ז) בשופטים, וכן ביהונתן צדה אורה לשלח לי למטרה (שמואל א כ', כ') וכתיב למטה בנימן: נושקי קשת מימינים וגו' (דברי הימים א י"ב, ב') וכן באסא בספר זה: ומבנימן נושאי מגן ודורכי קשת וגו' (דברי הימים ב י"ד, ז'). אבל כשהשם סר מעל שאול

נפל ביד רובה קשת בדבר שהוא אומנתו. **ויחל מן היורים** - כמו ותתחלחל המלכה (אסתר ד', ד').

(ד) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־נֹשְׂא כֵלָיו שְׁלֹף חַרְבְּךָ | וְדָקְרֵנִי בָהּ פֶּן־יָבֹאוּ הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה נֹשֵׂא כֵלָיו כִּי יָרֵא מְאֹד {ס} וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלֶיהָ: (ה) וַיַּרְא נֹשֵׂא־כֵלָיו כִּי מֵת שָׁאוּל וַיִּפ�ֹּל גַּם־הוּא עַל־הַחֶרֶב וַיָּמֹת: (ו) {ס} וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְכָל־בֵּיתוֹ יַחְדָּו מֵתוּ: (ז) וַיִּרְאוּ כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּעֵמֶק כִּי נָסוּ וְכִי־מֵתוּ שָׁאוּל וּבָנָיו וַיַּעַזְבוּ עָרֵיהֶם וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם: (ח) {ס} וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים לְפַשֵּׁט אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־בָּנָיו נֹפְלִים בְּהַר גִּלְבֹּעַ: (ט) וַיַּפְשִׁיטֻהוּ וַיִּשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־כֵּלָיו וַיְשַׁלְּחוּ בְאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבַשֵּׂר אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם: (י) וַיָּשִׂימוּ אֶת־כֵּלָיו בֵּית אֱ־לֹהֵיהֶם וְאֶת־גֻּלְגָּלְתּוֹ תָּקְעוּ בֵּית דָּגוֹן: (יא) {ס} וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יָבֵישׁ גִּלְעָד אֵת כָּל־אֲשֶׁר־עָשׂוּ פְּלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל: (יב) וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל וַיִּשְׂאוּ אֶת־גּוּפַת שָׁאוּל וְאֵת גּוּפֹת בָּנָיו וַיְבִיאוּם יָבֵישָׁה וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹתֵיהֶם תַּחַת הָאֵלָה בְּיָבֵישׁ וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים:

ויביאום יבישה - ליבש גלעד. **ויצומו שבעת ימים** - ולמה מסרו עצמם בסכנה לקחת גופות שאול ובניו מהר גלבוע יותר משאר ישראל לפי שעשה להם שאול טובה שהצילם כשעלה נחש העמוני עליהם וכנגד אותם שבעת ימים שנתנו להם זמן אם יבא להם מושיע והיו צמים ומתענים אולי יבא להם מושיע ובא שאול והושיעם כנגדן נתענו עתה גם הם ז' ימים וגם מפני אבילות שנהגו שבעת ימים כי גם קרוביהם היו כשהרגו ישראל את יושבי גבעה במעשה פלגש בגבעה (שופטים כ"א) נתנו אנשי יבש בנותיהם לבנימין כשחטפום מן המחולות.

(יג) וַיָּמָת שָׁאוּל בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר מָעַל בַּי־הוָה עַל־דְּבַר יְ־הוָה אֲשֶׁר לֹא־שָׁמָר וְגַם־לִשְׁאוֹל בָּאוֹב לִדְרוֹשׁ:

וימת שאול במעלו אשר מעל - שתי מעילות מעל בשאלת אוב אחת ששאל אחרי שמואל ואחת שדרש ובאגדה דשמואל שנינו חמש מעילות מעל. **על דבר י"י אשר לא שמר** - מה שצוהו שמואל כדכתיב שבעת ימים תוחל (שמואל א י', ח'), ועל אשר מעל במלחמת עמלק.

(יד) וְלֹא־דָרַשׁ בַּי־הוָה וַיְמִיתֵהוּ וַיַּסֵּב אֶת־הַמְּלוּכָה לְדָוִיד בֶּן־יִשָׁי:

יום רביעי // ח׳ מנחם־אב

חומש - רביעי פרשת ואתחנן

(פרק ה׳) (א) {רביעי} {פ} וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר בְּאָזְנֵיכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם:

וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יָת קְיָמַיָּא וְיָת דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְמַלֵּיל קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵּין וְתֵילְפוּן יָתְהוֹן וְתִטְּרוּן לְמֶעֱבְדְהוֹן.

(ב) יְ־הוָה אֱ־לֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ בְּרִית בְּחֹרֵב:

יְיָ אֱלָהָנָא גְּזַר עִמָּנָא קְיָם בְּחוֹרֵב.

(ג) לֹא אֶת־אֲבֹתֵינוּ כָּרַת יְ־הוָה אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אִתָּנוּ אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פֹּה הַיּוֹם כֻּלָּנוּ חַיִּים:

לָא עִם אֲבָהָתַנָא גְּזַר יְיָ יָת קְיָמָא הָדֵין אֱלָהֵין עִמַּנָא אֲנַחְנָא אִלֵּין כָּא יוֹמָא דֵּין כּוּלָּנָא קַיָּימִין.

לא את אבתינו - בלבד כרת י״י וגומ׳. [**כי אתנו** - אלא.]

(ד) פָּנִים | בְּפָנִים דִּבֶּר יְ־הוָה עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

מַמְלַל עִם מַמְלַל מַלֵּיל יְיָ עִמְכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אִישָׁתָא.

פנים בפנים - א״ר ברכיה, אמר משה: אל תאמרו אני מטעה אתכם על לא דבר, כדרך שהסרסור עושה בין המוכר ללוקח, הרי הלוקח עצמו מדבר עמכם.

(ה) אָנֹכִי עֹמֵד בֵּין־יְ־הוָה וּבֵינֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לְהַגִּיד לָכֶם אֶת־דְּבַר יְ־הוָה כִּי יְרֵאתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא־עֲלִיתֶם בָּהָר לֵאמֹר:

אֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵים בֵּין מֵימְרָא דַּיְיָ וּבֵינֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא לְחַוָּאָה לְכוֹן יָת פִּתְגָמָא דַּיְיָ אֲרֵי דְּחֵילְתּוּן מִן קֳדָם אִישָׁתָא וְלָא סְלֵיקְתּוּן בְּטוּרָא לְמֵימַר.

לאמר - מוסב על: דִּבֶּר י״י עמכם בהר מתוך האש (דברים ה׳, ד׳) - לאמר. ואנכי עומד בין י״י וביניכם.

(ו) {ס} אָנֹכִי יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: לֹא־יִהְיֶה־לְךָ אֱ־לֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי:

אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּיקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדּוּתָא לָא יְהֵוֵי לָךְ אֱלָהּ אָחֳרָן בָּר מִנִּי.

[**על פני** - יש בו שני משמעיות, כל מקום שאני, וכל זמן שאני. ולא תאמר: לא נצטוו אלא לאותו הדור.] **על פני** - בכל אשר אני שם, וזהו: כל העולם. דבר אחר: כל זמן שאני קיים. עשרת הדברות כבר פירשתים (רש״י שמות כ׳:ב׳-י״ב).

(ז) לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל | כָּל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם | מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם | מִתַּחַת לָאָרֶץ:

לָא תַעֲבִיד לָךְ צֵילֶם כָּל דְּמוּ דִּבְשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָּא וְדִבְאַרְעָא מִלְּרַע וְדִבְמַיָּא מִלְּרַע לְאַרְעָא.

(ח) **לֹא־תִשְׂתַּחֲוֶה לָהֶם֮ וְלֹ֣א תָעָבְדֵם֒ כִּ֣י אָנֹכִ֗י יְ־הוָה֙ אֱ־לֹהֶ֔יךָ אֵ֖־ל קַנָּ֑א פֹּקֵ֞ד עֲוֹ֤ן אָבוֹת֙ עַל־בָּנִ֔ים וְעַל־שִׁלֵּשִׁ֖ים וְעַל־רִבֵּעִ֑ים לְשֹׂנְאָֽי׃**

לָא תִסְגּוֹד לְהוֹן וְלָא תִפְלְחִנַּין אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ אֵל קַנָּא מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין מָרָדִין וְעַל דָּר תְּלִיתָאי וְעַל דָּר רְבִיעָאי לְשָׂנְאָי כַּד מַשְׁלְמִין בְּנַיָּא לְמִחְטֵי בָּתַר אֲבָהָתְהוֹן.

(ט) **וְעֹשֶׂה֙ חֶ֣סֶד לַאֲלָפִ֔ים לְאֹהֲבַ֖י וּלְשֹׁמְרֵ֥י [מִצְוֹתָ֖י] (מצותו)׃**

וְעָבִיד טֵיבוּ לְאַלְפֵי דָּרִין לְרָחֲמַי וּלְנָטְרֵי פִּקּוֹדָי.

(י) {ס} **לֹ֥א תִשָּׂ֛א אֶת־שֵׁם־יְ־הוָ֥ה אֱ־לֹהֶ֖יךָ לַשָּׁ֑וְא כִּ֣י לֹ֤א יְנַקֶּה֙ יְ־הוָ֔ה אֵ֥ת אֲשֶׁר־יִשָּׂ֥א אֶת־שְׁמ֖וֹ לַשָּֽׁוְא׃**

לָא תֵימֵי בִּשְׁמָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ לְמַגָּנָא אֲרֵי לָא יְזַכֵּי יְיָ יָת דְּיֵימֵי בִּשְׁמֵיהּ לְשִׁקְרָא.

(יא) {ס} **שָׁמ֗וֹר אֶת־יוֹם֙ הַשַּׁבָּ֔ת לְקַדְּשׁ֖וֹ כַּאֲשֶׁ֣ר צִוְּךָ֑ | יְ־הוָ֖ה אֱ־לֹהֶֽיךָ׃**

טַר יָת יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא לְקַדָּשׁוּתֵיהּ כְּמָא דְּפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ.

שמור את יום השבת - ובראשונות הוא אומר, זכור (שמות כ':ז'). שניהם בדיבור אחד ובתיבה אחת נאמרו, ובשמיעה אחת נשמעו. **אשר צוך** - קודם מתן תורה, במרה.

(יב) **שֵׁ֥שֶׁת יָמִ֖ים תַּעֲבֹ֑ד וְעָשִׂ֖יתָ כָּל־מְלַאכְתֶּֽךָ׃**

שְׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעֲבִיד כָּל עֲבִידְתָּךְ.

(יג) **וְיוֹם֙ הַשְּׁבִיעִ֔י שַׁבָּ֖ת | לַ֣־יְ־הוָ֣ה אֱ־לֹהֶ֑יךָ לֹ֤א תַעֲשֶׂה֙ כָּל־מְלָאכָ֔ה אַתָּ֥ה וּבִנְךָ֖־וּבִתֶּ֑ךָ וְעַבְדְּךָ֤־וַאֲמָתֶךָ֙ וְשׁוֹרְךָ֣ וַחֲמֹרְךָ֔ וְכָל־בְּהֶמְתֶּ֖ךָ וְגֵרְךָ֣ אֲשֶׁ֣ר בִּשְׁעָרֶ֑יךָ לְמַ֗עַן יָנ֛וּחַ עַבְדְּךָ֥ וַאֲמָתְךָ֖ כָּמֽוֹךָ׃**

וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבְּתָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעֲבִיד כָּל עֲבִידָא אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרָתָךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ וְתוֹרָךְ וְחֵמָרָךְ וְכָל בְּעִירָךְ וְגִיּוֹרָךְ דִּבְקִרְוָתָךְ בְּדִיל דִּינוּחַ עַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ כְּוָתָךְ.

(יד) **וְזָכַרְתָּ֗ כִּֽי־עֶ֤בֶד הָיִ֙יתָ֙ | בְּאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם וַיֹּצִאֲךָ֞ יְ־הוָ֤ה אֱ־לֹהֶ֙יךָ֙ מִשָּׁ֔ם בְּיָ֥ד חֲזָקָ֖ה וּבִזְרֹ֣עַ נְטוּיָ֑ה עַל־כֵּ֗ן צִוְּךָ֙ יְ־הוָ֣ה אֱ־לֹהֶ֔יךָ לַעֲשׂ֖וֹת אֶת־יוֹם֥ הַשַּׁבָּֽת׃**

וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וַאֲפְקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִתַּמָּן בְּיַד תַּקִּיפָא וּבִדְרָע מְרַמַּם עַל כֵּן פַּקָּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעֱבַד יָת יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא.

וזכרת כי עבד היית וגו' - על מנת כן פדאך, שתהי לו לעבד ותשמר מצוותיו.

(טו) {ס} **כַּבֵּ֖ד אֶת־אָבִ֑יךָ וְאֶת־אִמֶּ֗ךָ כַּאֲשֶׁ֤ר צִוְּךָ֙ יְ־הוָ֣ה אֱ־לֹהֶ֔יךָ לְמַ֣עַן | יַאֲרִיכֻ֣ן יָמֶ֔יךָ וּלְמַ֙עַן֙ יִ֣יטַב לָ֔ךְ עַ֚ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁר־יְ־הוָ֥ה אֱ־לֹהֶ֖יךָ נֹתֵ֥ן לָֽךְ׃**

יַקַר יָת אֲבוּךְ וְיָת אִמָּךְ כְּמָא דְּפַקָּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּדִיל דְּיֵירְכוּן יוֹמָךְ וּבְדִיל דְּיֵיטַב לָךְ עַל אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ.

כאשר צוך - אף על כיבוד אב ואם ניצטוו במרה, שם שם לו חק ומשפט (שמות ט"ו:כ"ה).

(טז) {ס} **לֹ֥א תִרְצָ֖ח׃** {ס} **וְלֹ֥א תִנְאָֽף׃** {ס} **וְלֹ֥א תִגְנֹֽב׃** {ס} **וְלֹא־תַעֲנֶ֥ה בְרֵעֲךָ֖ עֵ֥ד שָֽׁוְא׃**

לָא תִקְטוֹל נַפְשׁ וְלָא תִגְנוֹב וְלָא תַסְהֵיד בְּחַבְרָךְ סָהֲדוּתָא דְשִׁקְרָא.

לא תנאף - אין לשון ניאוף אלא באשת איש.

(יז) {ס} וְלֹ֣א תַחְמֹ֗ד אֵ֚שֶׁת רֵעֶ֔ךָ {ס} וְלֹ֣א תִתְאַוֶּ֔ה בֵּ֖ית רֵעֶ֑ךָ שָׂדֵ֣הוּ וְעַבְדּ֗וֹ וַאֲמָתוֹ֙ שׁוֹר֣וֹ וַחֲמֹר֔וֹ וְכֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר לְרֵעֶֽךָ׃

וְלָא תַחְמֵיד אִתַּת חַבְרָךְ וְלָא תִרוֹג בֵּית חַבְרָךְ חַקְלֵיהּ וְעַבְדֵּיהּ וְאַמְתֵּיהּ תּוֹרֵיהּ וּחְמָרֵיהּ וְכֹל דִּלְחַבְרָךְ.

לא תתאוה - ולא תירוג. אף הוא לשון חמדה, כמו, נחמד למראה (בראשית ב':ט'), דמרגג למיחזי.

עשרת הדברות בטעם עליון

אָנֹכִ֣י יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ אֲשֶׁ֤ר הוֹצֵאתִ֙יךָ֙ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם מִבֵּ֖ית עֲבָדִ֑ים לֹ֣א יִהְיֶה־לְךָ֗ אֱלֹהִים֙ אֲחֵרִ֔ים עַל־פָּנָ֖י לֹ֣א תַעֲשֶׂה־לְךָ֥ פֶ֛סֶל | כָּל־תְּמוּנָ֡ה אֲשֶׁ֣ר בַּשָּׁמַ֣יִם | מִמַּ֣עַל וַאֲשֶׁ֣ר בָּאָ֣רֶץ מִתָּ֣חַת וַאֲשֶׁ֣ר בַּמַּ֣יִם | מִתַּ֣חַת לָאָ֣רֶץ לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶ֣ה לָהֶ֣ם וְלֹ֣א תָעָבְדֵ֔ם כִּ֣י אָנֹכִ֞י יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ אֵ֚ל קַנָּ֔א פֹּקֵ֥ד עֲוֹ֖ן אָבֹ֣ת עַל־בָּנִ֑ים וְעַל־שִׁלֵּשִׁ֣ים וְעַל־רִבֵּעִ֔ים לְשֹׂנְאָ֖י וְעֹשֶׂ֥ה חֶ֖סֶד לַאֲלָפִ֑ים לְאֹהֲבַ֖י וּלְשֹׁמְרֵ֥י מִצְוֹתָֽי׃ לֹ֣א תִשָּׂ֔א אֶת־שֵׁ֥ם־יְהוָ֖ה אֱלֹהֶ֑יךָ לַשָּׁ֗וְא כִּ֣י לֹ֤א יְנַקֶּה֙ יְהוָ֔ה אֵ֥ת אֲשֶׁר־יִשָּׂ֥א אֶת־שְׁמ֖וֹ לַשָּׁ֑וְא׃ שָׁמ֣וֹר אֶת־יוֹם֮ הַשַּׁבָּת֒ לְקַדְּשׁ֔וֹ כַּאֲשֶׁ֥ר צִוְּךָ֖ | יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ שֵׁ֣שֶׁת יָמִ֗ים תַּעֲבֹד֙ וְעָשִׂ֣יתָ כָּל־מְלַאכְתֶּ֔ךָ וְיוֹם֙ הַשְּׁבִיעִ֔י שַׁבָּ֖ת | לַיהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ לֹ֣א תַעֲשֶׂ֣ה כָל־מְלָאכָ֗ה אַתָּ֤ה וּבִנְךָ֙־וּבִתֶּ֔ךָ וְעַבְדְּךָ֥־וַאֲמָתְךָ֖ וְשׁוֹרְךָ֣ וַחֲמֹרְךָ֑ וְכָל־בְּהֶמְתֶּ֗ךָ וְגֵרְךָ֙ אֲשֶׁ֣ר בִּשְׁעָרֶ֔יךָ לְמַ֣עַן יָנ֔וּחַ עַבְדְּךָ֖ וַאֲמָתְךָ֑ כָּמ֔וֹךָ וְזָכַרְתָּ֗ כִּי־עֶ֤בֶד הָיִ֙יתָ֙ | בְּאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם וַיֹּצִאֲךָ֣ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ מִשָּׁם֙ בְּיָ֣ד חֲזָקָ֔ה וּבִזְרֹ֖עַ נְטוּיָ֑ה עַל־כֵּ֗ן צִוְּךָ֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ לַעֲשׂ֖וֹת אֶת־יוֹם֥ הַשַּׁבָּֽת׃ כַּבֵּ֚ד אֶת־אָבִ֔יךָ וְאֶת־אִמֶּ֑ךָ כַּאֲשֶׁ֣ר צִוְּךָ֔ יְהוָ֖ה אֱלֹהֶ֑יךָ לְמַ֣עַן | יַאֲרִיכֻ֣ן יָמֶ֔יךָ וּלְמַ֙עַן֙ יִ֣יטַב לָ֔ךְ עַ֚ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ נֹתֵ֣ן לָֽךְ׃ לֹ֣א תִרְצָ֔ח וְלֹ֥א תִנְאָ֖ף׃ וְלֹ֣א תִגְנֹ֑ב׃ וְלֹא־תַעֲנֶ֥ה בְרֵעֲךָ֖ עֵ֥ד שָׁ֛וְא׃ וְלֹ֣א תַחְמֹ֗ד אֵ֚שֶׁת רֵעֶ֔ךָ וְלֹ֣א תִתְאַוֶּ֔ה בֵּ֖ית רֵעֶ֑ךָ שָׂדֵ֣הוּ וְעַבְדּ֗וֹ וַאֲמָתוֹ֙ שׁוֹר֣וֹ וַחֲמֹר֔וֹ וְכֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר לְרֵעֶֽךָ׃

זכור ושמור

"שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ", כך נאמר אצלנו. ואילו בפרשת יתרו נאמר "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ". על זה אמרו חז"ל "זכור ושמור בדבור אחד נאמרו". אנו רגילים שלזכור פירושו לזכור את העבר, אבל "זכור את יום השבת" פירושו לזכור את העתיד, לזכור מיום ראשון את השבת המתקרבת ובאה. וכך אמר רבי נחמן מברסלב שהאדם צריך מיד בקומו בבוקר לזכור את העולם הבא, זכירת העתיד של "יום שכולו שבת". ומהו "שמור"? אפשר לפרש שהכוונה לשמור את השבת, לא לעשות בה מלאכה וכו'. אבל יש ל"שמור" גם משמעות של זכירה. כך נאמר על יעקב אבינו בהקשר לחלומות של יוסף הצדיק "ואביו שמר את הדבר" - ומפרש רש"י "היה ממתין ומצפה מתי יבוא". אם כן, "שמור את יום השבת" פירושו להמתין ולצפות לשבת. בספר הזוהר כתוב ש"זכור" הוא בחינת האיש-הזכר ו"שמור" הוא בחינת האשה-הנקבה. אם כך, "זכור" הוא כח האיש לזכור את השבת הבאה, אבל "שמור" הוא כח האשה להמתין ולצפות לשבת, לא רק לזכור אלא הרבה יותר מזה.

תהלים - פרקים מ"ד-מ"ח

תניא - אגרת הקדש ג'

אך מי הוא הגורם לירידת האור והשפע לעוה"ז הגשמי מי"ס הנקראים גופא הוא היחוד הנ"ל שהיא תוספת הארה והשפעה מבחי' אור א"ס המאציל העליון ב"ה ביתר שאת על ההארה וההשפעה שבתחילת האצילות וההשתלשלות וכו'. וראשית תוספת ההארה וההשפעה היא לראשית הי"ס וזה הוא וכובע ישועה בראשו ישועה הוא מלשון ויושע ה' אל הבל ואל מנחתו. והוא ירידת האור והשפע דש"ע נהורין שבזוה"ק. וכמ"ש יאר ה' פניו אליך. יאר פניו אתנו סלה. אתנו הוא ע"י מעשה הצדקה. וזה הוא זורע צדקות מצמיח ישועות. וככה יאר ה' פניו אליהם צדקתם עומדת לעד וקרנם תרום בישועת מצמיח קרן ישועה צמח צדקה מהכובע ישועה הנ"ל. כנפש תדרשנו:

לוח היום־יום

ח' מנחם־אב

שש זכירות אמרים אותם בכל יום גם בשבת, יום טוב. ראש השנה ויום הכיפורים.

מפתגמי אדוני אבי זקני מורי ורבי: וואס איז די פעולה פון חסידות און יראת שמים, אז עס פעלט דער עיקר - אהבת ישראל, און נאך גורם זיין חס-ושלום צער אל הזולת.

תרגום: מפתגמי אדוני אבי זקני מורי ורבי: מהי פעולתה של חסידות ויראת שמים, כשחסר העיקר - אהבת ישראל, ועוד לגרום חס-ושלום צער לזולת.

נ"ך יומי – דברי־הימים־א פרק י"א

(א) {פ} וַיִּקָּבְצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִיד חֶבְרוֹנָה לֵאמֹר הִנֵּה עַצְמְךָ וּבְשָׂרֶךָ אֲנָחְנוּ: (ב) גַּם־תְּמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם גַּם בִּהְיוֹת שָׁאוּל מֶלֶךְ אַתָּה הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ לְךָ אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל:

אתה תרעה את עמי - על זה אמר דוד י"י רועי לא אחסר (תהלים כ"ג, א') אתה אומר לי אתה תרעה מה אני יכול לרעות אין הדבר תלוי בי אלא י"י רועי לא אחסר (תהלים כ"ג, א') וגם אני לא אחסר לכם ודוגמא בשמואל: אז נשבעו אנשי דוד לו לאמר לא תצא עוד אתנו במלחמה ולא תכבה את נר ישראל (שמואל ב כ"א, י"ז) אמר להם דוד כי אתה נרי י"י וי"י יגיה חשכי (שמואל ב כ"ב, כ"ט).

(ג) וַיָּבֹאוּ כָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם דָּוִיד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְ־הוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְ־הוָה בְּיַד־שְׁמוּאֵל:

ויכרות להם דוד ברית - כאותו ברית שכרת יהוידע דכתיב ויכרות יהוידע את הברית בין י"י ובין המלך ובין העם להיות לעם לי"י (מלכים ב י"א, י"ז) - פתרון להיות לי"י עבדים וגם בין המלך ובין העם להיות לו לעבדים כמשפט המלך וגם המלך לעשות כחוק לעבדיו ללחום מלחמותם. **לפני י"י** - והלא לא היה המשכן בחברון אלא מהו לפני י"י כל מקום שעושין תנאי או כורתין ברית המקום שם הוא דוגמא ביפתח לפני י"י במצפה (שופטים י"א, י"א), ודוגמא ומעלה מעל בי"י וכיחש בעמיתו (ויקרא ה', כ"א), כדמפרש בתורת כהנים.

(ד) {ס} וַיֵּלֶךְ דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם הִיא יְבוּס וְשָׁם הַיְבוּסִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

וילך דוד וגו' - הלך מיד למלחמה כשהמליכוהו כל ישראל שלא יאמרו ישראל כל המלחמות שעשה דוד בימי שאול נוצח מזלו של שאול היה ועתה דואג להלחם לכך הלך מיד למלחמה.

(ה) וַיֹּאמְרוּ יֹשְׁבֵי יְבוּס לְדָוִיד לֹא תָבוֹא הֵנָּה וַיִּלְכֹּד דָּוִיד אֶת־מְצָדַת צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִיד:

ויאמרו ישבי יבוס לדוד לא תבא הנה - אינו מפרש כאן למה ובשמואל מפרש ויאמר לדוד לא תבא הנה כי אם הסירך העורים והפסחים (שמואל ב ה', ו'), ראו שלא יוכלו לעמוד לפני דוד ונתנו עורים ופסחים לפני שער העיר לאמר לא יבא דוד הנה כי אם ילחם עם העורים הללו כי ידעו כי בזוי הוא למלך להלחם עם העורים ומתוך כך ישוב ולא ילחם עמהם ודוד אמר בלבו אמת הוא כי לא נכון והגון לי להלחם עם עורים ועם פסחים אך כל מי שיכה היבוסי היאך שיגע בצנור וימשכם וישליכם משם את העורים על כן יאמרו עור ופסח לא יבא אל הבית (שמואל ב ה', ח') אל בית דוד שיהא לו גנאי פן יאמרו עם אלו נלחם דוד.

(ו) וַיֹּאמֶר דָּוִיד כָּל־מַכֶּה יְבוּסִי בְּרֵאשׁוֹנָה יִהְיֶה לְרֹאשׁ וּלְשָׂר וַיַּעַל בָּרִאשׁוֹנָה יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וַיְהִי לְרֹאשׁ: (ז) וַיֵּשֶׁב דָּוִיד בַּמְּצָד עַל־כֵּן קָרְאוּ־לוֹ עִיר דָּוִיד: (ח) וַיִּבֶן הָעִיר מִסָּבִיב מִן־הַמִּלּוֹא וְעַד־הַסָּבִיב וְיוֹאָב יְחַיֶּה אֶת־שְׁאָר הָעִיר:

ויואב יחיה את שאר העיר - הוא בנה והחזיק לבנות בדקי החומה דוגמא בעזרא היחיו את האבנים מערמות העפר (נחמיה ג', ל"ד).

(ט) וַיֵּלֶךְ דָּוִיד הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַי־הוָה צְבָאוֹת עִמּוֹ: (י) {פ} וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד הַמִּתְחַזְּקִים עִמּוֹ בְּמַלְכוּתוֹ עִם־כָּל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוֹ כִּדְבַר יְ־הוָה עַל־יִשְׂרָאֵל: (יא) {ס} וְאֵלֶּה מִסְפַּר הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד יָשָׁבְעָם בֶּן־חַכְמוֹנִי רֹאשׁ [הַשָּׁלִשִׁים] (השלושים) הוּא־עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָת:

ראש השלישים - ראש הגבורים כמו ושלשים על כלו (שמות י"ד, ז'). **עורר את חניתו** - כאשר הוא נלחם במלחמה לא היה חוזר במלחמה עד שיהרג בחניתו ג' מאות חלל. **בן חכמוני** - בשמואל כתוב תחכמוני (שמואל ב כ"ג, ח') הוא אביו ויפה כח האב מכח הבן שכתוב בו על שמונה מאות גבורים חלל בפעם אחת (שמואל ב כ"ג, ח').

(יב) וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר בֶּן־דּוֹדוֹ הָאֲחוֹחִי הוּא בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים:

הוא בשלושה הגבורים - הוא בכלל ג' הגבורים כי הוא אחד מהם ושלשה אלו גבורים יותר משאר ל' ושלשה שנזכר בסמוך וכאן אינו מזכיר כי אם שנים ישבעם ואלעזר ובשמואל מזכיר אף השלישי דכתיב ואחריו שמא בן אגא הררי (שמואל ב כ"ג, י"א).

(יג) הוּא־הָיָה עִם־דָּוִיד בַּפַּס דַּמִּים וְהַפְּלִשְׁתִּים נֶאֱסְפוּ־שָׁם לַמִּלְחָמָה וַתְּהִי חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה שְׂעֹרִים וְהָעָם נָסוּ מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים:

בפס דמים - שם מקום ובשמואל באפס דמים. **והפלשתים נאספו שם למלחמה** - שנזדרזו להנקם מישראל ומאותם גבורים שחרפו כמפורש בשמואל, בחרפם בפלשתים (שמואל ב כ"ג:ט'). **מלאה שעורים** - ורצו פלשתים לקוצרה ולהציתה באש.

(יד) וַיִּתְיַצְּבוּ בְתוֹךְ־הַחֶלְקָה וַיַּצִּילוּהָ וַיַּכּוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיּוֹשַׁע יְ־הוָה תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה: (טו) וַיֵּרְדּוּ שְׁלוֹשָׁה מִן־הַשְּׁלוֹשִׁים רֹאשׁ עַל־הַצּוּר אֶל־דָּוִיד אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים:

וירדו שלושה מן השלושים - שלשה אלו היו ראש לכל השלושים.

(טז) וְדָוִיד אָז בַּמְּצוּדָה וּנְצִיב פְּלִשְׁתִּים אָז בְּבֵית לָחֶם:

ונציב פלשתים אז בבית לחם - שכבר בית לחם לקחו והעמידו בה נציב שופט זה בתחלת מלכותו שעדיין פלשתים היו מושלים בם שכך מצינו שלפני בא דוד

היו מושלים על ישראל בימי שמשון ושמואל דכתיב התחזקו והיו לאנשים פלשתים פן תעבדו לעברים וגו' (שמואל א ד', ט').

(יז) וַיִּתְּאָו דָּוִיד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר:

מי ישקני מים מבור בית לחם - זה הי' מקומו של דוד דכתיב ודוד בן ישי מבית הלחמי (שמואל א י"ז, י"ב) ולפי שהיה דוד תדיר מלומד ורגיל באותן מים נתאו' להם וכל מים וכל אויר שאד' רגיל בהם יפין לו ושאין רגיל בהם ניזוק ודוגמא בריש יוסיפון מלכ' אחת שחלת' על שנישאת חוצה מארץ מולדתה ואמרו הרופאים אין לה רפואה עד שתרחץ ותהנה ממימי מקומה וכן עשו לה.

(יח) וַיִּבְקְעוּ הַשְּׁלֹשָׁה בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם מִבְּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל־דָּוִיד וְלֹא־אָבָה דָּוִיד לִשְׁתּוֹתָם וַיְנַסֵּךְ אֹתָם לַי־הוָה:

ויבקעו השלשה במחנה פלשתים - דורך ברעכן די שארא. **וישאבו** - כשהפלשתים עומדים בפני הבור באו ג' גבורי ישראל ובקעו ביניהם ושאבו על כרחם. **וינסך אותם לי"י** - בר קפרא אומר חג הסוכות היה ונסכן על המזבח.

(יט) וַיֹּאמֶר חָלִילָהּ לִי מֵאֱ־לֹהַי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶשְׁתֶּה בְנַפְשׁוֹתָם כִּי בְנַפְשׁוֹתָם הֱבִיאוּם וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים:

כי בנפשותם הביאום - שמסרו עצמם להריגה על המים.

(כ) וְאַבְשַׁי אֲחִי־יוֹאָב הוּא הָיָה רֹאשׁ הַשְּׁלוֹשָׁה וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל (ולא) [וְלוֹ־]שֵׁם בַּשְּׁלוֹשָׁה:

ואבשי אחי יואב הוא היה ראש השלושה - לאותם שלשה שבקעו במחנה פלשתים ושאבו המים ומה שאינו מזכיר את יואב עם הגבורים לפי שאין כבודו למנותו עם אלו כי הוא היה שר צבא ראש לכולם. **ולו שם בשלשה** - אותו השם היה לו שגבורתו היתה כנגד כל גבורות כולם וטעות הוא.

(כא) מִן־הַשְּׁלוֹשָׁה בַּשְּׁנִים נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד־הַשְּׁלוֹשָׁה לֹא־בָא:

מן השלושה בשנים - הוא נכבד ולא כאותן שלשה כנגד השנים היתה גבורתו ולכלל גבורות השלשה לא בא (וזהו) ועד השלשה לא בא.

(כב) {ס} בְּנָיָה בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַיִל רַב־פְּעָלִים מִן־קַבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת־הָאֲרִי בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג:

בן איש חיל - דוגמא בן בליעל (שמואל א כ"ה, י"ז) ובשמואל כתיב בן איש חי (שמואל ב כ"ג, כ'), כי כן מנהג בני האדם כשרואים אדם זריז אומרים זה כולו חי. **אריאל** - גבורים בעלי כח ארי גבור וגם אל לשון אילי הארץ (יחזקאל י"ז, י"ג). **רב פעלים** - פעולות של גבורות הרבה עשה. **והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג** - ולא חשש מן הצינה והקור, ויש אומרים ביום השלג כל השנה כולה אין הארי מסוכן יותר מיום השלג כשבא אדם נגדו זורק השלג ברגלו בין עיני האדם עד שלא יכול לראות והורגו ואני שמעתי כך על זאת.

(כג) וְהוּא־הִכָּהּ אֶת־הָאִישׁ הַמִּצְרִי אִישׁ מַרְאֶה | חָמֵשׁ בָּאַמָּה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית כִּמְנוֹר אֹרְגִים וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֹּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ:

איש מדה - שאר בני אדם אין צריך למדוד כי אם מאומד יכול לידע ודוגמא אשר ראינו בתוכה אנשי מדות (במדבר י"ג, ל"ב). **כמנור אורגים** - עץ שכורכים עליו הבגד.

(כד) אֵלֶּה עָשׂוּ בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ־שֵׁם בִּשְׁלוּשָׁה הַגִּבֹּרִים: (כה) מִן־הַשְּׁלוּשִׁים הִנּוֹ נִכְבָּד הוּא וְאֶל־הַשְּׁלִשָּׁה לֹא־בָא וַיְשִׂימֵהוּ דָוִיד עַל־מִשְׁמַעְתּוֹ:

מן השלושים הנו נכבד הוא ואל השלשה - לכלל גבורת השלשה לא בא לאותן ג' שמזכיר למעלה ולכן כתיב לא באלף. **על משמעתו** - ל' מנוי וכן ובני עמון משמעתם (ישעיהו י"א, י"ד).

(כו) {ס} וְגִבּוֹרֵי הַחֲיָלִים עֲשָׂהאֵל אֲחִי יוֹאָב אֶלְחָנָן בֶּן־דּוֹדוֹ מִבֵּית לָחֶם:

וגבורי החילים - אך לא כאותן של מעלה.

(כז) שַׁמּוֹת הַחֲרוֹרִי חֶלֶץ הַפְּלוֹנִי: (כח) עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתוֹתִי: (כט) סִבְכַּי הַחֻשָׁתִי עִילַי הָאֲחוֹחִי: (ל) מַהְרַי הַנְּטוֹפָתִי חֶלֶד בֶּן־בַּעֲנָה הַנְּטוֹפָתִי: (לא) אִיתַי בֶּן־רִיבַי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן בְּנָיָה הַפִּרְעָתֹנִי: (לב) חוּרַי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ אֲבִיאֵל הָעַרְבָתִי: (לג) עַזְמָוֶת הַבַּחֲרוּמִי אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי: (לד) בְּנֵי הָשֵׁם הַגִּזֹנִי יוֹנָתָן בֶּן־שָׁגֵה הַהֲרָרִי: (לה) אֲחִיאָם בֶּן־שָׂכָר הַהֲרָרִי אֱלִיפָל בֶּן־אוּר: (לו) חֵפֶר הַמְּכֵרָתִי אֲחִיָּה הַפְּלֹנִי: (לז) חָצְרוֹ הַכַּרְמְלִי נַעֲרַי בֶּן־אֶזְבָּי: (לח) יוֹאֵל אֲחִי נָתָן מִבְחָר בֶּן־הַגְּרִי: (לט) צֶלֶק הָעַמּוֹנִי נַחְרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְלֵי יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה: (מ) עִירָא הַיִּתְרִי גָּרֵב הַיִּתְרִי: (מא) אוּרִיָּה הַחִתִּי זָבָד בֶּן־אַחְלָי: (מב) עֲדִינָא בֶן־שִׁיזָא הָרְאוּבֵנִי רֹאשׁ לָרְאוּבֵנִי וְעָלָיו שְׁלֹשִׁים: (מג) חָנָן בֶּן־מַעֲכָה וְיוֹשָׁפָט הַמִּתְנִי: (מד) עֻזִּיָּא הָעַשְׁתְּרָתִי שָׁמָע [וִיעִיאֵל] (ויעואל) בְּנֵי חוֹתָם הָעַרעֵרִי: (מה) יְדִיעֲאֵל בֶּן־שִׁמְרִי וְיֹחָא אָחִיו הַתִּיצִי: (מו) אֱלִיאֵל הַמַּחֲוִים וְיִרִבַי וְיוֹשַׁוְיָה בְּנֵי אֶלְנָעַם וְיִתְמָה הַמּוֹאָבִי: (מז) אֱלִיאֵל וְעוֹבֵד וְיַעֲשִׂיאֵל הַמְּצֹבָיָה:

יום חמישי // ט' מנחם־אב // תשעה באב

חומש - חמישי פרשת ואתחנן

(פרק ה') (יח) {חמישי} {ס} אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְהוָה אֶל־כָּל־קְהַלְכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהֶעָרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיְכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי:

יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין מַלֵּיל יְיָ עִם כָּל קְהָלְכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אִישָׁתָא עֲנָנָא וַאֲמְטְתָא קָל רַב וְלָא פָּסִיק וּכְתַבְנוּן עַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא וְיַהַבְנוּן לִי.

ולא יסף - מתרגמינן, לא פסק, כי קולו קיים וחזק לעולם. דבר אחר: לא יסף - לא הוסיף להיראות, באותו פומבי.

(יט) וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם:

וַהֲוָה כְּמִשְׁמַעְכוֹן יָת קָלָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא וְטוּרָא בָּעֵר בְּאִישָׁתָא וּקְרִיבְתּוּן לְוָתִי כָּל רֵישֵׁי שִׁבְטֵיכוֹן וְסָבֵיכוֹן.

(כ) וַתֹּאמְרוּ הֵן הֶרְאָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבֹדוֹ וְאֶת־גָּדְלוֹ וְאֶת־קֹלוֹ שָׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי־יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וָחָי:

וַאֲמַרְתּוּן הָא אַחְזָנָא יְיָ אֱלָהָנָא יָת יְקָרֵיהּ וְיָת רְבוּתֵיהּ וְיָת קָל מֵימְרֵיהּ שְׁמַעְנָא מִגּוֹ אִישָׁתָא יוֹמָא הָדֵין חֲזֵינָא אֲרֵי מְמַלֵּיל יְיָ עִם אֱנָשָׁא וּמִתְקַיֵּים.

[**הן הראנו** - כמו ששאלנו, ויגד משה את דברי העם (שמות י"ט:ט'), על שאמר: הנה אנכי בא אליך בעב הענן (שמות י"ט, ט'), ואמרו: רצוננו לראותו, אינו דומה שומע מפי שליח לשומע מפי מלך. והרי מילא את רצוננו והודיענו שבידו לחזק בריותיו לסבול כובד תוקף להבות פיו.]

(כא) וְעַתָּה לָמָּה נָמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם־יֹסְפִים| אֲנַחְנוּ לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וָמָתְנוּ:

וּכְעַן לְמָא נְמוּת אֲרֵי תֵּיכְלִנָּנָא אִישָׁתָא רַבְּתָא הָדָא אִם מוֹסְפִין אֲנַחְנָא לְמִשְׁמַע יָת קָל מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָנָא עוֹד מָיְתִין אֲנַחְנָא.

(כב) כִּי מִי כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כָּמֹנוּ וַיֶּחִי:

אֲרֵי מַן כָּל בִּשְׂרָא דִּשְׁמַע קָל מֵימְרָא דַּיְיָ קַיֶּימָא מְמַלֵּיל מִגּוֹ אִישָׁתָא כְּוָתָנָא וְאִתְקַיֵּים.

(כג) קְרַב אַתָּה וּשְׁמָע אֵת כָּל־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתָּה| תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךָ וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִׂינוּ:

קְרַב אַתְּ וּשְׁמַע יָת כָּל דְּיֵימַר יְיָ אֱלָהָנָא וְאַתְּ תְּמַלֵּיל עִמָּנָא יָת כָּל דִּימַלֵּיל יְיָ אֱלָהָנָא עִמָּךְ וּנְקַבֵּיל וְנַעֲבֵיד.

ואת תדבר אלינו - התשתם את כחי כנקבה. [נדמה לי כאילו דברתם לי בלשון את, כאמור לאשה,] שנצטערתי עליכם וריפיתם את ידיי, כי ראיתי שאינכם חרידים להתקרב אליו מאהבה, וכי לא יפה היה לכם ללמוד מפי הגבורה, ולא ללמוד ממני. [**את כל אשר ידבר** - לרבות אף כל דברי הנביאים שיאמרו לנו בשמו כמוך, ושמענו ועשינו.]

(כד) וַיִּשְׁמַע יְ־הוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם בְּדַבֶּרְכֶם אֵלַי וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֵלַי שָׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דִּבְרֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ:

וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יָת קָל פִּתְגָמֵיכוֹן בְּמַלָּוּתְכוֹן עִמִּי וַאֲמַר יְיָ לִי שְׁמִיעַ קֳדָמַי יָת קָל פִּתְגָמֵי עַמָּא הָדֵין דְּמַלִּילוּ עִמָּךְ אַתְקִינוּ כָּל דְּמַלִּילוּ.

(כה) מִי־יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי כָּל־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם:

לָוַי דִּיהֵי לִבָּא הָדֵין לְהוֹן לְמִדְחַל קֳדָמַי וּלְמִטַּר יָת כָּל פִּקּוֹדַי כָּל יוֹמַיָּא בְּדִיל דְּיִיטַב לְהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן לְעָלַם.

[ועל זה אמר, **מי יתן וגו' ליראה אותי** - כאשר אמרו לקבל דברי שלוחיי. ולשמור כל הימים - לדורות הבאים.]

(כו) לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם:

אִיזֵיל אֵימַר לְהוֹן תּוּבוּ לְכוֹן לְמַשְׁכְּנֵיכוֹן.

[ולכשפסקו עשרת הדברות אמר לי: **לך אמר להם שובו לכם לאהליכם** - כלומר: לכו לבתיכם.]

(כז) וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ אֶת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ:

וְאַתְּ הָכָא קוּם קֳדָמַי וַאֲמַלֵּיל עִמָּךְ יָת כָּל תַּפְקִידְתָּא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּתַלֵּיפִנּוּן וְיַעְבְּדוּן בְּאַרְעָא דַּאֲנָא יָהֵיב לְהוֹן לְמֵירְתַהּ.

[**ואתה פה עמוד** - אחריי, שדעתם לקבל ממך כמו מפי. **ואדברה וגומ'** - שם מסר לי שאר מצות ותורה שבעל פה.]

(כח) וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לֹא תָסֻרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל:

וְתִטְּרוּן לְמֶעֱבַד כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָתְכוֹן לָא תִסְטוֹן לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא.

[ועליהם, אני משה אומר לכם היום, ושמרתם לעשות.]

(כט) בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם אֶתְכֶם תֵּלֵכוּ לְמַעַן תִּחְיוּן וְטוֹב לָכֶם וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר תִּירָשׁוּן:

בְּכָל אוֹרְחָא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָתְכוֹן תְּהָכוּן בְּדִיל דְּתֵיחוֹן וְייֵטַב לְכוֹן וְתֵירְכוּן יוֹמִין בְּאַרְעָא דְּתֵירְתוּן.

(פרק ו') (א) וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

וְדָא תַּפְקִידְתָּא קְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהֲכוֹן לְאַלָּפָא יָתְכוֹן לְמֶעֱבַד בְּאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ.

[**וזאת המצוה** - מה שאפרש לפניכם בכל הספר הזה.]

(ב) לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ:

בְּדִיל דְּתִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר יָת כָּל קְיָמוֹהִי וּפִקּוּדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ אַתְּ וּבְרָךְ וּבַר בְּרָךְ כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ וּבְדִיל דְּיֵירְכוּן יוֹמָךְ.

(ג) וְשָׁמַעְתָּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וַאֲשֶׁר תִּרְבּוּן מְאֹד כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְ־הוָֹה אֱ־לֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:

וּתְקַבֵּיל יִשְׂרָאֵל וְתִטַּר לְמֶעֱבַד דְּיִיטַב לָךְ וּדְתִסְגּוֹן לַחֲדָא כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ אַרַע עָבְדָא חֲלָב וּדְבַשׁ.

[**ארץ זבת חלב ודבש** - מוסב על אשר אתם עוברים (דברים ו', א') ועל אשר ייטב לך היינו טיבותא.]

חלב ודבש

"וְשָׁמַעְתָּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וַאֲשֶׁר תִּרְבּוּן מְאֹד כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֹוָק אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ". הפסוק הבא (הפותח את 'שישי') הוא "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". ארץ ישראל, ארץ זבת חלב ודבש, היא המסוגלת לקבל את הגילוי של "ה' אחד". ולעתיד לבוא "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" ובכל מקום תורגש אחדות ה'. והנה כמה רמזים בביטוי "ארץ זבת חלב ודבש" לסוד ה"אחד", "ארץ זבת חלב ודבש" נוטריקון אחד. ב"ארץ זבת חלב ודבש" יש אחד אותיות, בחלוקה הבאה: האות הראשונה היא **א**. אחר כך ח אותיות המסתיימות בסוף המלה חלב. ולבסוף ד אותיות המסתיימות בסוף המלה דבש. נחשב את חלק המילוי של האותיות: **א**לף **ר**יש **צ**די **ז**ין **ב**ית **ת**יו **ח**ית **ל**מד **ב**ית **ו**או **ד**לת **ב**ית **ש**ין - יש כאן 26 אותיות (פעמיים **אחד**) שעולות **אחד** פעמים **אור**. ורמז לסמיכות הפסוקים: נחשב בדילוג אותיות "**ארץ זבת חלב ודבש שמע ישראל י-הוה אלהינו י-הוה אחד**" = **זבת חלב ודבש**. ואחרון חביב: "**זבת חלב ודבש**" סופי תבות **שבת**, השבת בממד הזמן היא כמו ארץ ישראל בממד המקום. והנה **שבת** ועוד **שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד** = 1820, המספר החשוב של הופעות שמות הוי' בתורה, **סוד** פעמים הוי' ("סוד הוי' ליראיו"), כאשר רק המלה **שבת** היא ה'יהלום' של הוי'.

תהלים - פרקים כ', מ"ט-נ"ד

תניא - אגרת הקדש ד'

ד אין ישראל נגאלין אלא בצדקה שנא' ושביה בצדקה. כתיב צדק לפניו יהלך והול"ל ילך. אך הענין עפ"י מ"ש לך אמר לבי בקשו פני פי' בקשו פנימית הלב כי הנה בלהב יסוד האש האלקית שבלב (נ"א הנה בהלב [יסוד האש האלקית שבלב]) יש ב' בחי'. בחי' חיצוניות ובחי' פנימיות. חיצוני' הלב היא התלהבות המתלהבת מבחי' הבינה והדעת בגדולת ה' א"ס ב"ה (להתבוננן) [להתבונן] בגדולתו ולהוליד מתבונה זו אהבה עזה כרשפי אש וכו'. ופנימי' הלב היא הנקודה שבפנימיות הלב ועומקא דליבא שהיא למעלה מעלה מבחי' הדעת והתבונה שיוכל האדם להתבונן בלבו בגדולת ה'. וכמ"ש ממעמקים קראתיך ה' מעומקא דליבא (ועד"מ כמו במילי דעלמא לפעמים יש ענין גדול מאד מאד שכל חיות האדם תלוי בו ונוגע עד נקודת פנימיות הלב ועד בכלל וגורם לו לפעמים לעשות מעשים ולדבר דברים שלא בדעת כלל) וזלע"ז ככה הוא ממש בעבודה שבלב. והיינו לפי שבחי' נקודת פנימית הלב היא למעלה מבחי' הדעת המתפשט ומתלבש במדות שנולדו מחב"ד כנודע. רק היא בחי' הארת חכמה עליונה שלמעלה מהבינה והדעת ובה מלובש וגנוז אור ה' ממש כמ"ש ה' בחכמה כו' והיא היא בחי' ניצוץ אלקות שבכל נפש מישראל.

לוח היום־יום

ט' מנחם־אב

במנחה: קריאת שמע, שיר של יום, "אין-כאלוקינו" וכל השיעורים השייכים לשחרית, ואחר כך סדר תפילת מנחה. אין מברכין "שעשה לי כל צרכי" עד למחר.

אדוני אבי מורי ורבי היה לומד בכל שנה ושנה בתשעה באב איכה רבה וסוגית רב יוחנן דפרק הניזקין. בבוקר אחר אמירת הקינות - שהיה אומרם כולם - היה אומר איכה. היה עולה לתורה למפטיר, ולפעמים הן בשחרית הן במנחה.

נ"ך יומי - דברי־הימים־א פרק י"ב

(א) {פ} וְאֵלֶּה הַבָּאִים אֶל־דָּוִיד לְצִיקְלַג עוֹד עָצוּר מִפְּנֵי שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְהֵמָּה בַּגִּבּוֹרִים עֹזְרֵי הַמִּלְחָמָה:

עוד עצור - נחבא.

(ב) נֹשְׁקֵי קֶשֶׁת מַיְמִינִים וּמַשְׂמְאִלִים בָּאֲבָנִים וּבַחִצִּים בַּקֶּשֶׁת מֵאֲחֵי שָׁאוּל מִבִּנְיָמִן:

נשקי קשת - מזוינים בקשת ובחצים ומורים לפניהם ולאחריהם אף באבנים היו נותנים על יתר הקשת אבן מורים ואני ראיתי כן הרבה. **מאחי שאול מבנימין** -

לפי שכולם יצאו מאיש אחד מבנימין קרויים כולם אחים ולכבוד גדולת דוד אומר מאחי שאול שאפילו אחי שאול באו אליו בעוד שאול חי.

(ג) הָרֹאשׁ אֲחִיעֶזֶר וְיוֹאָשׁ בְּנֵי הַשְּׁמָעָה הַגִּבְעָתִי [וְיִזִיאֵל] (ויזואל) וָפֶלֶט בְּנֵי עַזְמָוֶת וּבְרָכָה וְיֵהוּא הָעֲנָתֹתִי: (ד) וְיִשְׁמַעְיָה הַגִּבְעוֹנִי גִּבּוֹר בַּשְּׁלֹשִׁים וְעַל־הַשְּׁלֹשִׁים:

ועל השלשים - ראש לשלשים.

(ה) וְיִרְמְיָה וְיַחֲזִיאֵל וְיוֹחָנָן וְיוֹזָבָד הַגְּדֵרָתִי: (ו) {ס} אֶלְעוּזַי וְיִרִימוֹת וּבְעַלְיָה וּשְׁמַרְיָהוּ וּשְׁפַטְיָהוּ [הַחֲרוּפִי] (החריפי): (ז) אֶלְקָנָה וְיִשִּׁיָהוּ וַעֲזַרְאֵל וְיוֹעֶזֶר וְיָשָׁבְעָם הַקָּרְחִים: (ח) וְיוֹעֵאלָה וּזְבַדְיָה בְּנֵי יְרֹחָם מִן־הַגְּדוֹר: (ט) וּמִן־הַנְּדֹי נִבְדִּלוּ אֶל־דָּוִיד לַמְצָד מִדְבָּרָה גִּבֹּרֵי הַחַיִל אַנְשֵׁי צָבָא לַמִּלְחָמָה עֹרְכֵי צִנָּה וָרֹמַח וּפְנֵי אַרְיֵה פְּנֵיהֶם וְכִצְבָאִים עַל־הֶהָרִים לְמַהֵר:

למצד מדברה - למצודות המדבר שנחבא מפני שאול דכתיב ויקומו וילכו זיפה לפני שאול ודוד ואנשיו במדבר מעון בערבה (שמואל א כ"ג, כ"ד), וכתיב ויעל דוד משם וישב במצדות עין גדי (שמואל א כ"ג, כ"ט). **ופני אריה** - פניהם מפוחדים כאריה. **וכצבאים על ההרים למהר** - קלים היו במרוצתם כי דרכן של צבאים לרוץ על ההרים כשצדין אותם.

(י) עֵזֶר הָרֹאשׁ עֹבַדְיָה הַשֵּׁנִי אֱלִיאָב הַשְּׁלִשִׁי: (יא) מִשְׁמַנָּה הָרְבִיעִי יִרְמְיָה הַחֲמִשִּׁי: (יב) עַתַּי הַשִּׁשִּׁי אֱלִיאֵל הַשְּׁבִעִי: (יג) יוֹחָנָן הַשְּׁמִינִי אֶלְזָבָד הַתְּשִׁיעִי: (יד) יִרְמְיָהוּ הָעֲשִׂירִי מַכְבַּנַּי עַשְׂתִּי עָשָׂר: (טו) {ס} אֵלֶּה מִבְּנֵי־גָד רָאשֵׁי הַצָּבָא אֶחָד לְמֵאָה הַקָּטָן וְהַגָּדוֹל לְאָלֶף:

אלה מבני גד - כדכתיב למעלה ומן הגדי נבדלו אל דוד (דברי הימים א י"ב, ט'). **אחד למאה הקטן** - הקטן שבכולם ירדוף מאה. **והגדול לאלף** - והגדול שבכולם ירדוף אלף כאן נתקיים הפסוק ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם וגו' (ויקרא כ"ו, ח').

(טז) אֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְהוּא מְמַלֵּא עַל־כָּל־[גְּדוֹתָיו] (גדיתיו) וַיַּבְרִיחוּ אֶת־כָּל־הָעֲמָקִים לַמִּזְרָח וְלַמַּעֲרָב:

אלה הם אשר עברו את הירדן בחודש הראשון - בניסן שכבר נפשרו השלגים. **ויבריחו את כל העמקים למזרח ולמערב** - עברו את הירדן ובקעו במגיניהם את כל עמקי המים למזרח ולמערב ועברו ביבשה. ויש אומרים, ויבריחו את כל העמקים - עמים היושבים בעמקים.

(יז) {פ} וַיָּבֹאוּ מִן־בְּנֵי בִנְיָמִן וִיהוּדָה עַד־לַמְצָד לְדָוִיד:

מן בני בנימין יהודה עד למצד לדויד - אל המצודה אשר דוד נחבא שם מפני שאול ולקחו עמהם בן אחות דוד לפי שדאגו בני בנימן מדוד שמא סבור הוא דוד שבאו בני בנימין לכפותו ולתתו ביד שאול לפיכך לקחו עמשי עמהם וגם שאר

מיהודה קרובי דוד כדכתיב מן בני בנימין ויהודה כשיראה דוד שבאו עמהם באמונתם שלא יחשדם בכל דבר.

(יח) וַיֵּצֵא דָוִיד לִפְנֵיהֶם וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם אִם־לְשָׁלוֹם בָּאתֶם אֵלַי לְעָזְרֵנִי יְהִיֶה־לִּי עֲלֵיכֶם לֵבָב לְיֵחַד וְאִם־לְרַמּוֹתַנִי לְצָרַי בְּלֹא חָמָס בְּכַפַּי יֵרֶא אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְיוֹכַח:

ויצא דויד לפניהם - מן המצד. **ויען ויאמר להם וגו'** - לבב ליחד לבבכם ולבבי יהיה כלב אחד. **ואם לרמותני לצרי בלא חמס בכפי** - כי מה עשיתי לשאול כי הוא צודה את נפשי לקחתה (שמואל א כ"ד, י"א) על חנם.

(יט) {ס} וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ [הַשָּׁלִישִׁים] (השלושים) לְדָוִיד וְעִמְּךָ בֶּן־יִשַׁי שָׁלוֹם | שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד:

ורוח לבשה את עמשי - טלטנט בלעז, ולא רוח נבואה כלומר זה הרוח והרצון לבשו שקפץ בראש לדבר לפני בנימין ויהודה הבאים עמו ודוגמתו ותהי על יפתח רוח י"י (שופטים י"א, כ"ט). ואמר לך דוד אתה אומר אם לשלום באתם ודאי לשלום באנו אליך ועמך בן ישי. אנו רוצים להיות עמך ולעזרך. **שלום שלום לך ושלום לעוזרך** - ואתה שואל אלי לעזרך ודאי לעזרך באנו ולנו אין לך להחזיק טובה כי מאת השם הוא וזהו כי עזרך אלהיך. **ויקבלם דוד** - לאותם בני בנימין ויתנם בראשי הגדוד שלו.

(כ) {פ} וּמִמְּנַשֶּׁה נָפְלוּ עַל־דָּוִיד בְּבֹאוֹ עִם־פְּלִשְׁתִּים עַל־שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְלֹא עֲזָרֵם כִּי בְעֵצָה שִׁלְּחוּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר בְּרֹאשֵׁינוּ יִפּוֹל אֶל־אֲדֹנָיו שָׁאוּל:

וממנשה נפלו על דוד - לעזרו. **בבואו עם פלשתים על שאול למלחמה** - באותה מלחמה שנהרג בה שאול. **ולא עזרום** - ח"ו שעזרו לפלשתים אלא בעצה שלחוהו סרני פלשתים, אלא כי עצה נתיעצו הסרנים לשלחו לביתו כי אמרו בראשינו יפול אל אדוניו דוגמת נפלו אל דוד.

(כא) בְּלֶכְתּוֹ אֶל־צִיקְלַג נָפְלוּ עָלָיו | מִמְּנַשֶּׁה עַדְנַח וְיוֹזָבָד וִידִיעֵאל וּמִיכָאֵל וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיהוּא וְצִלְתַּי רָאשֵׁי הָאֲלָפִים אֲשֶׁר לִמְנַשֶּׁה: (כב) וְהֵמָּה עָזְרוּ עִם־דָּוִיד עַל־הַגְּדוּד כִּי־גִבּוֹרֵי חַיִל כֻּלָּם וַיִּהְיוּ שָׂרִים בַּצָּבָא:

על הגדוד - של עמלקים כשנשבו נשיו כי באותו פרק היה כי בלכתו אל צקלג כששלחוהו סרני פלשתים ובא אל צקלג כבר נשבו.

(כג) כֵּי לְעֵת־יוֹם בְּיוֹם יָבֹאוּ עַל־דָּוִיד לְעָזְרוֹ עַד־לְמַחֲנֶה גָּדוֹל כְּמַחֲנֵה אֱלֹהִים:

כי לעת יום ביום יבואו על דוד לעזרו - פתרונו מה לך לספר יותר מי ומי באו אליו אלא סוף דבר בכל עת ועת באים אל דוד. **עד למחנה גדול כמחנה אלהים** - פתרון לא היה המחנה של דוד להיות כך גדול אלא כי מהשם היה המחנה כך גדול שבאו לו בעצת אלהים וזהו כמחנה אלהים ודוגמא מחנה אלהים (בראשית ל"ב, ג') דיעקב, ויש לומר מרוב חיילות קרהו מחנה אלהים.

(כד) {פ} וְאֵלֶּה מִסְפְּרֵי רָאשֵׁי הֶחָלוּץ לַצָּבָא בָּאוּ עַל־דָּוִיד חֶבְרוֹנָה לְהָסֵּב מַלְכוּת שָׁאוּל אֵלָיו כְּפִי יְ־הוָה:

להסב מלכות שאול אליו - מן בני שאול ודוגמא ותסוב המלוכה (מלכים א ב', ט"ו).

(כה) {ס} בְּנֵי יְהוּדָה נֹשְׂאֵי צִנָּה וָרֹמַח שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁמוֹנָה מֵאוֹת חֲלוּצֵי צָבָא:

בני יהודה נשאי צנה ורמח ששת אלפים ושמונה מאות - ואל תתמה שמיהודה באו לו מעט מכל שבט ושבט שבא לו שהרי אין צריך לבוא לו שום אדם מיהודה להמליכהו כי בני יהודה הם המליכוהו כבר בחברון אבל יתר השבטים שהיו עם בני שאול עד עתה הם הוצרכו לבוא בחברון להמליכו. **חלוצי צבא** - המוציאים מן העם ודוגמתו חלוצי צבא דמטות. ויש אומרים, חלוצים כמו זרזים כמו רצה והחליצנו.

(כו) {ס} מִן־בְּנֵי שִׁמְעוֹן גִּבּוֹרֵי חַיִל לַצָּבָא שִׁבְעַת אֲלָפִים וּמֵאָה: (כז) {ס} מִן־בְּנֵי הַלֵּוִי אַרְבַּעַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: (כח) {ס} וִיהוֹיָדָע הַנָּגִיד לְאַהֲרֹן וְעִמּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת:

ויהוידע הנגיד לאהרן - הוא אביו של בניהו. **הנגיד לאהרן** - המוציא והמביא. **ועמו שלשת אלפים ושבע מאות** - כולם מבני אהרן הכהן ויהוידע שהיה בימי יואש בן בניהו בנו של יהוידע.

(כט) {ס} וְצָדוֹק נַעַר גִּבּוֹר חָיִל וּבֵית־אָבִיו שָׂרִים עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם:

וצדוק נער - לפיכך אל תתמה שלא היה נגיד. **ובית אביו שרים עשרים ושנים** - זה היא גדולה גדולה ועל כן לקחו הכהונה גדולה מאביתר ונתנוה לצדוק הכהן.

(ל) {ס} וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן אֲחֵי שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעַד־הֵנָּה מַרְבִּיתָם שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת בֵּית שָׁאוּל:

ומן בני בנימין אחי שאול וגו' - ואל תתמה שלא באו אלא כי אם ג' אלפים כי עד הנה מרביתם שומרים משמרת בני שאול לעוזרן.

(לא) {ס} וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם עֶשְׂרִים אֶלֶף וּשְׁמוֹנָה מֵאוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם: (לב) {ס} וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת לָבוֹא לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד: (לג) {ס} וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל־אֲחֵיהֶם עַל־פִּיהֶם:

ומבני יששכר יודעי בינה לעתים - שיודעים לתת עצה לפי הענין של מעשה שצריך לדוד להתיעץ היאך יחזק המלכות מפני בני שאול. **ראשיהם מאתים** - לבד מן השאר. **וכל אחיהם על פיהם** - על עצתם.

(לד) {ס} מִזְּבֻלוֹן יוֹצְאֵי צָבָא עֹרְכֵי מִלְחָמָה בְּכָל־כְּלֵי מִלְחָמָה חֲמִשִּׁים אֶלֶף וְלַעֲרֹךְ בְּלֹא־לֵב וָלֵב:

ולעדור - ל' עדור ממש כמו כל ההרים אשר במעדר יעדרון (ישעיהו ז', כ"ה), ומתוך כך יעמדו הם כעורכי המלחמה וי"מ לעדור כמו לערוך מלחמה. **בלא לב ולב** - מפורש בב"ר בין במתכוין בין שלא במתכוין היו מנצחין.

(לה) {ס} וּמִנַּפְתָּלִי שָׁרֵים אֶלֶף וְעִמָּהֶם בְּצִנָּה וַחֲנִית שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה אָלֶף: (לו) {ס} וּמִן־הַדָּנִי עֹרְכֵי מִלְחָמָה עֶשְׂרִים־וּשְׁמוֹנָה אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: (לז) {ס} וּמֵאָשֵׁר יוֹצְאֵי צָבָא לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה אַרְבָּעִים אָלֶף: (לח) {ס} וּמֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִן־הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי וַחֲצִי | שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בְּכֹל כְּלֵי צְבָא מִלְחָמָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (לט) {ס} כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי מִלְחָמָה עֹדְרֵי מַעֲרָכָה בְּלֵבָב שָׁלֵם בָּאוּ חֶבְרוֹנָה לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְגַם כָּל־שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֵב אֶחָד לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד:

וגם כל שרית ישראל לב אחד להמליך את דוד - אע"פ שלא באו לחברון לכך שארית חסר אלף כלומר אפי' שארית לא היה שלא נשתיירו כי אם מעט כי כולם באו לחברון בשמחה.

(מ) וַיִּהְיוּ־שָׁם עִם־דָּוִיד יָמִים שְׁלוֹשָׁה אֹכְלִים וְשֹׁתִים כִּי־הֵכִינוּ לָהֶם אֲחֵיהֶם:

ויהיו שם עם דוד ימים שלשה - ואל תתמה היכן לקחו כל החיל הזה כל כך אכילה ושתיה שהיה מספיק להם כי אחיהם הכינו להם מקודם לכן.

(מא) וְגַם הַקְּרוֹבִים־אֲלֵיהֶם עַד־יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן וְנַפְתָּלִי מְבִיאִים לֶחֶם בַּחֲמוֹרִים וּבַגְּמַלִּים וּבַפְּרָדִים | וּבַבָּקָר מַאֲכָל קֶמַח דְּבֵלִים וְצִמּוּקִים וְיַיִן־וְשֶׁמֶן וּבָקָר וְצֹאן לָרֹב כִּי שִׂמְחָה בְּיִשְׂרָאֵל:

כי שמחה בישראל - שהיה להם מלך מצליח ומשכיל.

יום ששי // ו׳ מנחם־אב

חומש – ששי פרשת ואתחנן

(פרק ו׳) (ד) {ששי} {פ} שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְ־הוָה אֱ־לֹהֵינוּ יְ־הוָה | אֶחָד׃

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלָהֵנָא יְיָ חַד.

[**ושמע ישראל** - מוקף על ושמעת ישראל ושמרת, כלומר, הוי שומע ושומר את המצוה שאני בא לבאר באוזניכם.] **י״י אלהינו י״י אחד** - י״י שהוא אלהינו עתה, ואינו אלהי האומות, עתיד להיות י״י אחד. אז יהפך אל עמים שפה ברורה (צפניה ג׳:ט׳), ונאמר: ביום ההוא יהיה י״י אחד ושמו אחד (זכריה י״ד, ט׳).

(ה) וְאָהַבְתָּ אֵת יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃

וְתִרְחֵם יָת יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ וּבְכָל נִכְסָךְ.

ואהבת את י״י אלהיך - עשה דבריו מאהבה. אינו דומה העושה מיראה לעושה מאהבה. העושה אצל רבו מיראה - כשהוא מטריח עליו מניחו והולך. **בכל לבבך** - בשני יצרך. דבר אחר, בכל לבבך - שלא יהא לבך חלוק על המקום. **ובכל נפשך** - אפילו נוטל את נפשך. **ובכל מאדך** - ובכל ממונך. יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, לכך נאמר: בכל מאדך. דבר אחר: בכל מאדך - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, בין במידת הטוב, בין במידת הפורענות. וכן דוד הוא אומר: כוס ישועות אשא וגו׳ (תהלים קט״ז:י״ג), צרה ויגון אמצא וגו׳ (תהלים קט״ז, ג׳).

(ו) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃

וִיהוֹן פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵּין עַל לִבָּךְ.

והיו הדברים וגו׳ - מה היא האהבה, והיו הדברים האלה, שמתוך כך אתה מכיר את המקום ומידבק בדרכיו. **אשר אנכי מצוך היום** - לא יהו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה. [דיוטגמא - מצות המלך הבאה במכתב.]

(ז) וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃

וּתְתַנְּנוּן לִבְנָךְ וּתְמַלֵּיל בְּהוֹן בְּמִתְבָּךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמַהָלָכָךְ בְּאוֹרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמְקִימָךְ.

ושננתם לבניך - לשון חידוד, שיהו מחודדין בפיך. שאם ישאלך אדם דבר לא תהא צריך לגמגם, אלא אמור לו מיד. **לבניך** - אילו התלמידים. מצינו בכל מקום שהתלמידים קרוים בנים, שנאמר: בנים אתם לי״י אלהיכם (דברים י״ד, א׳), ואומר: בני הנביאים אשר בבית אל (מלכים ב ב׳, ג׳), וכן בחזקיהו שלימד תורה לכל ישראל וקראם בנים, שנאמר: עתה בניי אל תשלו (דברי הימים ב כ״ט, י״א). וכשם שהתלמידים קרויין בנים, כך הרב קרוי אב, שנאמר: אבי אבי רכב ישראל וגו׳ (מלכים ב ב׳, י״ב). **ודברת בם** - שלא יהא עיקר דיבורך אלא בם, עשם עיקר,

ואל תעשם טפילה. **ובשכבך** - יכול אפילו שכב בחצי היום, תלמוד לומר: ובלכתך בדרך, דרך ארץ דברה תורה, זמן שכיבה וזמן קימה.

(ח) וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃

וְתִקְטְרִנּוּן לְאָת עַל יְדָךְ וִיהוֹן לְתִפְלִין בֵּין עֵינָךְ.

וקשרתם לאות על ידיך - אילו תפילין שבזרוע. **והיו לטוטפת בין עיניך** - אילו תפילין שבראש. ועל שם מניין פרשיותיהם נקראו, טט בכתפי שתים, פת באפריקי שתים.

(ט) וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְתִכְתְּבוּנּוּן עַל מְזוּזָיָן וְתִקְבְּעִנּוּן בְּסִפֵּי בֵיתָךְ וּבְתַרְעָךְ.

מזזות ביתך - מזוזת כת', שאין צריך אלא על האחת. **ובשעריך** - לרבות שערי חצרות ושערי מדינות ושערי עיירות.

(י) {ס} וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֶת לָךְ עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא־בָנִיתָ׃

וִיהֵי אֲרֵי יַעֲילְנָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לָךְ קִרְוִין רַבְרְבָן וְטָבָן דְּלָא בְנֵיתָא.

(יא) וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל־טוּב אֲשֶׁר לֹא־מִלֵּאתָ וּבֹרֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא־חָצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא־נָטָעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃

וּבָתִּין מְלַן כָּל טוּב דְּלָא מְלֵיתָא וְגוּבִין פְּסִילָן דְּלָא פְסַלְתָּא כַּרְמִין וְזֵיתִין דְּלָא נְצַבְתָּא וְתֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע.

חצובים - לפי שהיו מקום טרשים וסלעים, נופל בו לשון חציבה.

(יב) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃

אִסְתְּמַר לָךְ דִּלְמָא תִתְנְשֵׁי יָת דַּחְלְתָא דַיְיָ דְּאַפְּקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדּוּתָא.

מבית עבדים - כתרגומו, מבית עבדותא. ממקום שהייתם שם עבדים.

(יג) אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמֹו תִּשָּׁבֵעַ׃

יָת יְיָ אֱלָהָךְ תִּדְחַל וּקְדָמוֹהִי תִּפְלַח וּבִשְׁמֵיהּ תְּקַיֵּים.

ובשמו תשבע - אם יש בך כל המדות הללו: ירא את שמו ועובד אותו, אז בשמו תשבע, שמתוך שאתה ירא את שמו תהא זהיר בשבועתך, ואם לאו - אל תשבע.

(יד) לֹא תֵלְכוּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם׃

לָא תְהָכוּן בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא מִטָּעֲוָת עַמְמַיָּא דִּבְסַחֲרָנֵיכוֹן.

מאלהי העמים אשר סביבותיכם - הוא הדין לרחוקים, אלא לפי שאתה רואה סביבותיך תועים אחריהם, לכך הוצרך להזהיר עליהם ביותר.

(טו) כִּי אֵל קַנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ פֶּן־יֶחֱרֶה אַף־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃

אֲרֵי אֵל קַנָּא יְיָ אֱלָהָךְ שְׁכִינְתֵּיהּ בֵּינָךְ דִּלְמָא יִתְקַף רוּגְזָא דַיְיָ אֱלָהָךְ בָּךְ וְיִשֵּׁיצִינָךְ מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא.

(טז) {ס} לֹ֥א תְנַסּ֖וּ אֶת־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם כַּאֲשֶׁ֥ר נִסִּיתֶ֖ם בַּמַּסָּֽה׃

לָא תְנַסּוֹן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן כְּמָא דְנַסֵּיתוֹן בְּנִסַּיְתָא.

במסה - כשיצאו ממצרים שניסוהו במים, שאמרו, היש י"י בקרבנו (שמות י"ז:ז').

(יז) שָׁמֹ֣ור תִּשְׁמְר֗וּן אֶת־מִצְוֹת֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם וְעֵדֹתָ֖יו וְחֻקָּ֑יו אֲשֶׁ֥ר צִוָּֽךְ׃

מִטָּר תִּטְּרוּן יָת פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן וְסָהֲדָוָתֵיהּ וּקְיָמוֹהִי דְּפַקֵּדָךְ.

(יח) וְעָשִׂ֥יתָ הַיָּשָׁ֖ר וְהַטֹּ֑וב בְּעֵינֵ֣י יְהוָ֔ה לְמַ֨עַן֙ יִ֣יטַב לָ֔ךְ וּבָאתָ֙ וְיָרַשְׁתָּ֣ אֶת־הָאָ֔רֶץ הַטֹּבָ֕ה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּ֥ע יְהוָ֖ה לַאֲבֹתֶֽיךָ׃

וְתַעֲבִיד דְּכָשַׁר וּדְתָקֵין קֳדָם יְיָ בְּדִיל דְּיִיטַב לָךְ וְתֵיעוֹל וְתֵירַת יָת אַרְעָא טָבְתָא דְקַיֶּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ.

הישר והטוב - זה פשרה ולפנים משורת הדין.

(יט) לַהֲדֹ֤ף אֶת־כָּל־אֹיְבֶ֙יךָ֙ מִפָּנֶ֔יךָ כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר יְהוָֽה׃

לְמִתְבַּר יָת כָּל בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ מִן קֳדָמָךְ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ.

כאשר דבר י"י - היכן דבר, והמתי את כל העם וגו' (שמות כ"ג:כ"ז).

(כ) {ס} כִּֽי־יִשְׁאָלְךָ֥ בִנְךָ֛ מָחָ֖ר לֵאמֹ֑ר מָ֣ה הָעֵדֹ֗ת וְהַחֻקִּים֙ וְהַמִּשְׁפָּטִ֔ים אֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖ינוּ אֶתְכֶֽם׃

אֲרֵי יִשְׁאָלְנָךְ בְּרָךְ מְחַר לְמֵימַר מָא סָהֲדָוָתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהָנָא יָתְכוֹן.

כי ישאלך בנך מחר - יש מחר שהוא אחר זמן. [**אשר צוה י"י אלהינו** - זה בן חכם שפירש דברו ונכנס בכלל. **אתכם** - מה ראה להטעינכם משאר אומה, ומה ראיתם לקבל כל זה.]

(כא) וְאָמַרְתָּ֣ לִבְנְךָ֔ עֲבָדִ֥ים הָיִ֛ינוּ לְפַרְעֹ֖ה בְּמִצְרָ֑יִם וַיֹּצִיאֵ֤נוּ יְהוָה֙ מִמִּצְרַ֔יִם בְּיָ֖ד חֲזָקָֽה׃

וְתֵימַר לִבְרָךְ עַבְדִּין הֲוֵינָא לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם וְאַפְּקָנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד תַּקִּיפָא.

(כב) וַיִּתֵּ֨ן יְהוָ֜ה אֹתֹ֣ת וּמֹפְתִ֗ים גְּדֹלִים֙ וְרָעִ֔ים | בְּמִצְרַ֖יִם בְּפַרְעֹ֣ה וּבְכָל־בֵּיתֹ֑ו לְעֵינֵֽינוּ׃

וְיָהַב יְיָ אָתִין וּמוֹפְתִין רַבְרְבִין וּבִישִׁין בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ לְעֵינָנָא.

(כג) וְאוֹתָ֗נוּ הוֹצִ֛יא מִשָּׁ֖ם לְמַ֣עַן הָבִ֣יא אֹתָ֑נוּ לָתֶת֩ לָ֨נוּ אֶת־הָאָ֜רֶץ אֲשֶׁ֧ר נִשְׁבַּ֛ע לַאֲבֹתֵ֖ינוּ׃

וְיָתָנָא אַפֵּיק מִתַּמָּן בְּדִיל לְאַעָלָא יָתָנָא לְמִתַּן לָנָא יָת אַרְעָא דְקַיֶּים לַאֲבָהָתָנָא.

(כד) וַיְצַוֵּ֣נוּ יְהוָ֔ה לַעֲשׂ֖וֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּ֣ים הָאֵ֑לֶּה לְיִרְאָ֞ה אֶת־יְהוָ֤ה אֱלֹהֵ֙ינוּ֙ לְט֣וֹב לָ֔נוּ כָּל־הַיָּמִ֖ים לְחַיֹּתֵ֣נוּ כְּהַיֹּ֥ום הַזֶּֽה׃

וּפַקְדָנָא יְיָ לְמֶעְבַּד יָת כָּל קְיָמַיָּא הָאִלֵּין לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא דְּייטַב לָנָא כָּל יוֹמַיָּא לְקַיָּמוּתָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין.

(כה) וּצְדָקָ֖ה תִּהְיֶה־לָּ֑נוּ כִּֽי־נִשְׁמֹ֣ר לַעֲשׂ֗וֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָ֤ה הַזֹּאת֙ לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה אֱלֹהֵ֖ינוּ כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּֽנוּ׃

וְזָכוּתָא תְּהֵי לָנָא אֲרֵי נִטַּר לְמֶעֱבַד יָת כָּל תַּפְקִידָתָא הָדָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא כְּמָא דְּפַקְּדָנָא.

תהלים - פרקים נ"ה-נ"ט

תניא - אגרת הקדש ד'

ומה שאין כל אדם זוכה למדרגה זו לעבודה שבלב מעומקא דלבא בבחי' פנימיות היינו לפי שבחינה זו היא אצלו בבחי' גלות ושביה והיא בחינת גלות השכינה ממש כי היא היא בחינת ניצוץ אלהות שבנפשו האלהית וסבת הגלות הוא מאמר רז"ל גלו לבבל שכינה עמהם דהיינו מפני שהלביש בחינת פנימית נקודת לבבו בזה לעומת זה דהיינו בלבושים צואים דמילי דעלמא ותאות עוה"ז הנקרא בשם בבל והיא בחינת ערלה המכסה על הברית ונקודה הפנימית שבלב ועל זה נאמר ומלתם את ערלת לבבכם. והנה במילה יש שני בחינות מילה ופריעה שהן ערלה גסה וקליפה דקה וכן בערלת הלב יש ג"כ תאות גסות ודקות מילה ופריעה ומל ולא פרע כאלו לא מל מפני שסוף סוף עדיין נקודת פנימית הלב היא מכוסה בלבוש שק דק בבחינת גלות ושביה. והנה על מילת הערלה ממש כתי' ומלתם את ערלת לבבכם אתם בעצמכם אך להסיר הקליפה הדקה זהו דבר הקשה על האדם וע"ז נא' בביאת המשיח ומל ה' אלהיך את לבבך כו' לאהבה את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך כלומר למען כי ה' לבדו הוא כל חייך ממש. שלכן אהבה זו היא מעומקא דלבא מנקודה פנימית ממש כנ"ל ולמעלה מבחינת הדעת ולכן משיח בא בהיסח הדעת לכללות ישראל והיא גילוי בחינת נקודה פנימית הכללית ויציאת השכינה הכללית מהגלות והשביה לעד ולעולמי עולמים וכן כל ניצוץ פרטי מהשכינה שבנפש כל אחד מישראל יוצאת מהגלות והשביה לפי שעה בחיי שעה זו תפלה ועבודה שבלב מעומקא דלבא מבחינת נקודה הפנימית הנגלית מהערלה ועולה למעלה לדבקה בו בתשוקה עזה בבחינת למען חייך והוא גם כן בבחי' היסח דעת האדם כי בחינה זו היא למעלה מדעת האדם והתבוננותו בגדולת ה' רק היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים מהארת בחי' פנים העליונים כמ"ש יאר ה' פניו אליך וכמ"ש ומל ה' אלקיך כו'.

לוח היום־יום

י' מנחם־אב

מסיפורי אדוני אבי זקני מורי ורבי, א) מתחלה היה אגרת הקודש "קטנתי" מסיימת "ורוח נכאה כולי", ואחרי אשר אמר רבינו הגדול שלש פעמים - בליאזנא - המאמר "כמים הפנים" גו' כפירוש רש"י ולא כתרגומו, אז הוסיף התיבות "וכולי האי - הפנים וגו'", ובזה נטע בהחסידים מדות טובות. ב) וועז דער רבי וואלט ניט געשטעלט די דריי וועריטער "במדת אמת ליעקב" - באגרת הקודש קטנתי - וואלט ער געהאט נאך פופציג טויזענט חסידים, אבער דער רבי מאנט מדת אמת.

תרגום: **א)** מתחלה היה אגרת הקודש "קטנתי" מסיימת "ורוח נכאה כולי", ואחרי אשר אמר רבינו הגדול שלש פעמים - בליאזנא - המאמר "כמים הפנים" גו' כפירוש רש"י ולא כתרגומו, אז הוסיף התיבות "וכולי האי - הפנים וגו'", ובזה נטע בהחסידים מדות טובות. **ב)** אם הרבי לא היה כותב את שלושת המילים "במדת אמת ליעקב" - באגרת הקודש קטנתי - היה לו עוד חמישים אלף חסידים, אבל הרבי תובע מדת אמת.

נ"ך יומי – דברי־הימים־א פרק י"ג

(א) {פ} וַיִּוָּעַץ דָּוִיד עִם־שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת לְכָל־נָגִיד:

ויועץ דוד עם שרי האלפים - שאמר להם דוד כבר עסקתם בתקנתכם להיות לכם מלך להושיע לכם ועתה תעסקו בכבוד אלהים.

(ב) וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אִם־עֲלֵיכֶם טוֹב וּמִן־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִפְרְצָה נִשְׁלְחָה עַל־אַחֵינוּ הַנִּשְׁאָרִים בְּכֹל אַרְצוֹת יִשְׂרָאֵל וְעִמָּהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם בְּעָרֵי מִגְרְשֵׁיהֶם וְיִקָּבְצוּ אֵלֵינוּ:

נפרצה נשלחה - נפרצה אותה גדר שהיתה גדורה עד עתה שלא דרש שום אדם לאלהים. **ונשלחה על אחינו הנשארים** - משום כבוד הארון.

(ג) וְנָסֵבָּה אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ בִּימֵי שָׁאוּל: (ד) וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי־יָשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי כָל־הָעָם: (ה) וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל מִן־שִׁיחוֹר מִצְרַיִם וְעַד־לְבוֹא חֲמָת לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִקִּרְיַת יְעָרִים:

מן שיחור מצרים ועד לבא חמת - דוגמא מלבוא חמת עד נחל מצרים (מלכים א ח', ס"ה).

(ו) וַיַּעַל דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל בַּעֲלָתָה אֶל־קִרְיַת יְעָרִים אֲשֶׁר לִיהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֵת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים | יְהוָה יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם:

בעלתה אל קרית - פתרון בעלתה שהיא קרית יערים. **להעלות משם וגו'** - כדכתיב אשר נקרא שם י"י צבאות יושב הכרובים עליו (שמואל ב ו', ב'), כלומר שמו של הקב"ה נקרא על הארון אעפ"י שגלה ארון לפלשתים לא זז ממנו שם הזה שנתקדש.

(ז) וַיַּרְכִּיבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עַל־עֲגָלָה חֲדָשָׁה מִבֵּית אֲבִינָדָב וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ נֹהֲגִים בָּעֲגָלָה:

וירכיבו את ארון האלהים על עגלה חדשה - מה ראה דוד שהרכיבו על עגלה חדשה ולא במשא הלוים כאשר עשה כשהביא אותו משם לציון באחרונה לפי שאמר דוד כל עומת שבא אלי כשהשיבוהו פלשתים על עגלה חדשה כדכתיב וישימו את הארון י"י על עגלה וגו' לפיכך נענש. **עזא ואחיו** - בני אבינדב היו כדכתיב בשמואל (שמואל ב ו', ג'). **נוהגים בעגלה** - כמנהג נוהגי עגלה אחד הולך לפני העגלה ומיישר' בדרך ישרה ואחד בצד העגלה שלא תהפוך ליפול וכן כתיב ואחיו

הולך לפני הארון (שמואל ב ו', ד') ועזא בצד העגלה (שמואל ב ו', ג') לפיכך שלח עזא את ידו לאחוז בארון כששמטו הבקר ולכך נענש.

(ח) וְדָוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּכָל־עֹז וּבְשִׁירִים וּבְכִנֹּרוֹת וּבִנְבָלִים וּבְתֻפִּים וּבִמְצִלְתַּיִם וּבַחֲצֹצְרוֹת:

כאן כתיב בכל עוז ובשמואל כתיב בכל עצי (שמואל ב ו', ה'), פתרון בכל עצי כלי שיר וכאן פתרון בכל עוז כלי שיר. **ובשירים ובכנורות ובנבלים ובתפים** - כולם כלי שיר הם אבל מצלתים כלי שיר היה ולא היה עשוי כ"א להשמעת קול ודוגמתו כלי שיר שקורין פויקין בלשון אשכנז, שמכין עליו במקלות והוא משמיע קול וכן מוכיח לקמן: ובמצלתים משמיעים (דברי הימים א ט"ו, כ"ח) וכתיב: והמשוררים הימן אסף ואיתן במצלתים נחשת להשמיע (דברי הימים א ט"ו, י"ט) ועוד למטה כתיב בשיר בית י"י במצלתים וגומר (דברי הימים א כ"ה, ו'), ועל שם כך נקרא מצלתים וכן יירש הצלצל (דברים כ"ח, מ"ב) מין ארבה המשמיע קול, כדכתיב בנבואות על הארבה כקול מרכבות על ראשי ההרים ירקדון וגו' (יואל ב', ה').

(ט) וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן כִּידֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא אֶת־יָדוֹ לֶאֱחֹז אֶת־הָאָרֹן כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר:

עד גורן כידון - שם מקום.

(י) וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעֻזָּא וַיַּכֵּהוּ עַל אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ עַל־הָאָרֹן וַיָּמָת שָׁם לִפְנֵי אֱלֹהִים:

ויכהו על אשר שלח ידו על הארון - והוא שכתוב בשמואל ויכהו שם אלהים על השל (שמואל ב ו', ז') פתרון על השלח על שאחז בארון ודוגמתו הכלבים יאכלו את בשר איזבל בחיל יזרעאל (מלכים א כ"א, כ"ג), ופסוק אחר כתיב בחלק יזרעאל (מלכים ב ט', ל"ז), כך נפרש כאן על השל - השלח. **וימת שם לפני אלהים** - לפני ארון אלהים, בשמואל כתיב וימת שם עם ארון האלהים (שמואל ב ו', ז').

(יא) וַיִּחַר לְדָוִיד כִּי־פָרֹץ יְהוָה פֶּרֶץ בְּעֻזָּא וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּא עַד הַיּוֹם הַזֶּה (יב) וַיִּירָא דָוִיד אֶת־הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אֵיךְ אָבִיא אֵלַי אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים:

ויירא דוד את האלהים ביום ההוא לאמר - מה הוא ירא לאמר שאמר איך אביא אלי ארון י"י.

(יג) וְלֹא־הֵסִיר דָּוִיד אֶת־הָאָרֹן אֵלָיו אֶל־עִיר דָּוִיד וַיַּטֵּהוּ אֶל־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם הַגִּתִּי:

הגתי - מגת היה בתחילה מקודם היה מתגורר בגת ולוי היה כדכתיב ויאמר דוד לשרי הלוים להעמיד את אחיהם המשוררים (דברי הימים א ט"ו, ט"ז), וכתיב בסמוך ועבד אדם ויחיה שוערים לארון (דברי הימים א ט"ו, כ"ד).

(יד) וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עִם־בֵּית עֹבֵד אֱדֹם בְּבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ:

שבת קדש // י"א מנ"א // ש"פ ואתחנן־נחמו

יומא דהילולא להרב הגדול קדוש ה' רבינו הלל הלוי מפאריטש זי"ע

הומש - שביעי פרשת ואתחנן

(פרק ז') (א) {שביעי} {ס} כִּי יְבִיאֲךָ יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם־רַבִּים | מִפָּנֶיךָ הַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה גוֹיִם רַבִּים וַעֲצוּמִים מִמֶּךָּ:

אֲרֵי יַעֲלִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְּאַתְּ עָלַיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ וְיתָרֵיךְ עַמְמִין סַגִּיאִין מִן קֳדָמָךְ חִתָּאֵי וְגִרְגִּישָׁאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וּפְרִזָּאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי שִׁבְעָא עַמְמִין סַגִּיאִין וְתַקִּיפִין מִנָּךְ.

ונשל - לשון השלכה והתזה, וכן, ונשל הברזל (דברים י"ט:ה').

(ב) וּנְתָנָם יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתָם הַחֲרֵם תַּחֲרִים אֹתָם לֹא־תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית וְלֹא תְחָנֵּם:

וְיִמְסְרִנּוּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ וְתִמְחֵינוּן גְּמָרָא תְּגַמַּר יָתְהוֹן לָא תְּגָזַר לְהוֹן קְיָם וְלָא תְרַחֵים עֲלֵיהוֹן.

לא תחנם - לא תתן להם חן, אסור לאדם לומר, כמה נאה גוי זה. דבר אחר: לא תתן להם חנייה בארץ.

(ג) וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בִּתְךָ לֹא־תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא־תִקַּח לִבְנֶךָּ:

וְלָא תְתְחַתַּן בְּהוֹן בְּרַתָּךְ לָא תִתֵּין לִבְרֵיהּ וּבְרָתֵיהּ לָא תְסַב לִבְרָךְ.

(ד) כִּי־יָסִיר אֶת־בִּנְךָ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ אֱ־לֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַף־יְ־הוָה בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר:

אֲרֵי יַטְעֶנָּן יָת בְּרָךְ מִבָּתַר פּוּלְחָנִי וְיִפְלְחוּן לְטָעָוָת עַמְמַיָּא וְיִתְקַף רוּגְזָא דַּיְיָ בְּכוֹן וְיִשֵּׁיצִינָּךְ בִּפְרִיעַ.

כי יסיר את בנך - בנו של גוי, כשישא את בתך, יסיר את בנך אשר תלד לו בתך מאחרי. למדנו שבן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך, אבל בנך הבא מן הגויה אינו קרוי בנך, שהרי לא נאמר על בתו, לא תקח כי תסיר את בנך מאחרי. [**כי יסיר את בנך** - אם על בתך לא תתן לבנו (דברים ז':ג'), יאמר: כי יסיר את בתך. אם על בתו לא תקח לבנך (דברים ז', ג'), יאמר: כי תסיר את בנך. על כרחיך בבן בתך הכתוב מדבר. כשתתן בתך לבנו יסיר בנו את הנולד מבתך מאחרי ויוליכנו לעבודה זרה. ובן בתו, אדם קוראו: בנו, אבל הנולד לבנך מן הגויה גזירת הכתוב היא שאינו מתייחס בך.]

(ה) כִּי־אִם־כֹּה תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ:

אֲרֵי אִם כְּדֵין תַּעְבְּדוּן לְהוֹן אֵיגּוֹרֵיהוֹן תְּתָרְעוּן וְקָמָתְהוֹן תְּתַבְּרוּן וַאֲשֵׁירֵיהוֹן תְּקָצְצוּן וְצַלְמֵיהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא.

מזבחותיהם - של בניין. **מצבתם** - אבן אחת. **אשיריהם** - אילנות שעובדין אותן. **פסיליהם** - צלמיהם.

(ו) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ בָּחַר | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:

אֲרֵי עַם קַדִּישׁ אַתְּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בָּךְ אִתְרְעִי יְיָ אֱלָהָךְ לְמִהְוֵי לֵיהּ לְעַם חַבִּיב מִכֹּל עַמְמַיָּא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא.

(ז) לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים חָשַׁק יְהוָה בָּכֶם וַיִּבְחַר בָּכֶם כִּי־אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל־הָעַמִּים:

לָא מִדְּסַגִּיאִין אַתּוּן מִכָּל עַמְמַיָּא צְבִי יְיָ בְּכוֹן וְאִתְרְעִי בְכוֹן אֲרֵי אַתּוּן זְעִירִין מִכָּל עַמְמַיָּא.

לא מרבכם - כפשוטו. ומדרשו, לפי שאין אתם מגדילים עצמיכם כשאני משפיע לכם טובה, חשק בכם. **כי אתם המעט** - הממעיטים עצמיכם, כמו: ואנכי עפר ואפר (בראשית י"ח:כ"ז), ונחנו מה (שמות ט"ז, ח'). לא כנבוכד נאצר שאמר: אדמה לעליון (ישעיהו י"ד, י"ד), וסנחריב שאמר: מי בכל אלהי הארצות (ישעיהו ל"ו, כ'), חירם אמר: אני מושב אלהים ישבתי (יחזקאל כ"ח, ב'). (ז-ח) [**כי אתם המעט** - אין לך אומה שלא יהו בה כמה ששים רבואות. הבחירה לא מכח הרוב, כי אינו כך, אלא מאהבת - אנצייזריאה. כי אהב את אבותיך ויבחר בזרעו, ועוד משמרו וגו'.] **כי אתם המעט** - כי משמש בלשון דהא.

(ח) כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם וּמִשָּׁמְרוֹ אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֵיכֶם הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם בְּיָד חֲזָקָה וַיִּפְדְּךָ מִבֵּית עֲבָדִים מִיַּד פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם:

אֲרֵי מִדְּרָחֵים יְיָ יָתְכוֹן וּמִדְּנָטַר יָת קְיָמָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתְכוֹן אַפֵּיק יְיָ יָתְכוֹן בְּיַד תַּקִּיפָא וּפַרְקָךְ מִבֵּית עַבְדּוּתָא מִיַּד דְּפַרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרָיִם.

כי מאהבת י"י אתכם - הרי כי משמש בלשון אלא, לא מרבכם חשק בכם, אלא מאהבת י"י אתכם. **ומשמרו את השבועה** - מחמת שָׁמרו את השבועה.

(ט) {מפטיר} וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָו לְאֶלֶף דּוֹר:

וְתִדַּע אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ הוּא אֱלָהָא מְהֵימְנָא נָטַר קְיָמָא וְחִסְדָּא לָרָחֲמוֹהִי וּלְנָטָרֵי פִּקּוּדוֹהִי לְאֶלֶף דָּרִין.

לאלף דור - ולהלן הוא אומר, לאלפים (דברים ה':ט'). כאן שהוא סמוך אצל לשומרי מצותיו - הוא אומר: לאלף, ולהלן שהוא סמוך אצל לאוהביו - הוא אומר: לאלפים. **לאוהביו** - אילו העושים מאהבה. **שמרי מצותיו** - אילו העושין מיראה.

(י) וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו אֶל־פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ לֹא יְאַחֵר לְשֹׂנְאוֹ אֶל־פָּנָיו יְשַׁלֶּם־לוֹ:

וּמְשַׁלֵּים לְשָׂנְאוֹהִי טָבָן דְּאִנּוּן עָבְדִין קֳדָמוֹהִי בְּחַיֵּיהוֹן לְאוֹבוֹדֵיהוֹן לָא מְאַחַר עוֹבָד טַב לְשָׂנְאוֹהִי טָבָן דְּאִנּוּן עָבְדִין קֳדָמוֹהִי בְּחַיֵּיהוֹן מְשַׁלֵּים לְהוֹן.

ומשלם לשנאיו אל פניו - בחייו, ומשלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא.

(יא) וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם:

וְתִטַּר יָת תַּפְקִידְתָּא וְיָת קְיָמַיָּא וְיָת דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמֶעֱבַדְהוֹן.

היום לעשותם - ולמחר, בעולם הבא, ליטול שכרם.

(סיום) חסלת פרשת ואתחנן. קי"ח פסוקים עזיא"ל סימן.

סגולת (בת) ישראל

ב'שביעי' של ואתחנן מדובר על כיבוש שבעת עמי כנען (ומודגש המספר שבע, "שִׁבְעָה גוֹיִם"). בהקשר זה יש מצוות הנוהגות כלפי כל אומות העולם, כמו "וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בִּתְּךָ לֹא תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָּ" - איסור נישואי תערובת. נשים לב שהדגש בפסוק הוא על האשה, "בתך לא תתן... ובתו לא תקח". אכן, מפסוקים אלו למדו חז"ל שהייחוס היהודי נקבע אחרי האם, ואם יהודי מתחתן עם גויה אזי הבן שנולד לה ממנו אינו נקרא בנו של האב היהודי אלא בנה של האם הגויה (קידושין סח, ב). האם-האשה היהודיה היא הקובעת את הזהות היסודית שלנו. בהמשך כתוב "כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ בְּךָ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" - הסגולה הזו של עם סגולה עוברת דוקא דרך האשה. לפי הקבלה, העליה של שביעי היא כנגד ספירת המלכות, ולכן מתאים ללמוד כאן על מעלת האשה המכוונת כנגד ספירת המלכות.

תהלים - פרקים כ', ס'-ס"ה

תניא - אגרת הקדש ד'

אך מודעת זאת כי אתערותא דלעילא היא באתערותא דלתתא דוקא בבחינת העלאת מ"נ כמשארז"ל אין מטפה יורדת מלמעלה כו'. ולכן צריך האדם לעשות בעצמו תחלת מילה זו להסיר ערלת הלב וקליפה הגסה ודקה המלבישות ומכסות על בחינת נקודת פנימית הלב שהיא בחינת אהבת ה' בחינת למען חייך שהיא בגלות בתאוות עוה"ז שהם ג"כ בבחי' למען חייך בזלע"ז כנ"ל והיינו ע"י נתינת הצדקה לה' מממונו שהוא חיותו ובפרט מי שמזונותיו מצומצמים ודחיקא ליה שעתא טובא שנותן מחייו ממש ובפרטות אם נהנה מיגיע כפיו שא"א שלא עסק בהם פעמים רבות בבחי' נקודת פנימית הלב מעומקא דלבא כמנהג העולם בעסקיהם במו"מ וכה"ג והרי עתה הפעם כשמפזר מיגיעו ונותן לה' בשמחה ובטוב לבב הנה בזה פודה נפשו משחת דהיינו בחינת נקודת פנימית לבבו שהיתה בבחי' גלות ושביה בתוך הקליפה גסה או דקה כמ"ש מכל משמר נצור לבך משמר פי' בית האסורים ועתה נפדה מהחיצונים בצדקה זו וזה גם כן לשון פריעה ענין פריעת חוב שנתחייב ונשתעבד לחיצונים שמשלו בו על נקודת פנימיות לבבו וזהו ושביה בצדקה.

לוח היום־יום

י"א מנחם־אב

רבינו הזקן הלך למזריטש, ביחד עם אחיו מהרי"ל, בשנת תקכ"ד. מהרי"ל הלך בלי רשות ביתו ולכן חזר מדרכו, ורבינו בא למזריטש - ושהה שם, בפעם הראשונה, עד אחרי חג הפסח תקכ"ה. שבועיים היה מסופק אם להשאר שם, והמאמר הראשון ששמע היה "נחמו נחמו". ויש בזה ספק אם הוא המאמר הראשון לבואו, או הראשון לאחר השבועיים שהחליט להשאר ונתקשר.

נ"ך יומי – דברי־הימים־א פרק י"ד

(א) {ס} וַיִּשְׁלַח [חוּרָם] (חירם) מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים אֶל־דָּוִיד וַעֲצֵי אֲרָזִים וְחָרָשֵׁי קִיר וְחָרָשֵׁי עֵצִים לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת:

וישלח חירם מלך צור - מפורש בב"ר למוד היה האיש הזה להיות אוהב לשבט יהודה כן עשה חירה העדולמי ליהודה. **וחרשי קיר וחרשי עצים** - אומנים.

(ב) וַיֵּדַע דָּוִיד כִּי־הֱכִינוֹ יְ־הוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשֵּׂאת לְמַעְלָה מַלְכוּתוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

וידע דויד כי הכינו י"י למלך - כשראה ששלחו לו מלכי עמים תשורות.

(ג) {ס} וַיִּקַּח דָּוִיד עוֹד נָשִׁים בִּירוּשָׁלָם וַיּוֹלֶד דָּוִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת:

ויקח דויד וגו' - וכל זה חזקו של דוד.

(ד) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיְלוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלִָם שַׁמּוּעַ וְשׁוֹבָב נָתָן וּשְׁלֹמֹה: (ה) וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וְאֶלְפָּלֶט: (ו) וְנֹגַהּ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ: (ז) וֶאֱלִישָׁמָע וּבְעֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט: (ח) {פ} וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־נִמְשַׁח דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִיד וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיֵּצֵא לִפְנֵיהֶם:

וישמעו פלשתים כי נמשח דויד למלך על כל ישראל ויעלו כל פלשתים - לפי שפלשתים היו מושלים כל הימים עד שבא שאול ודוד כדכתיב בשמשון ויאמרו לשמשון הלא ידעת כי מושלים בנו פלשתים (שופטים ט"ו, י"א), וכן בשמואל: התחזקו והיו לאנשים פלשתים פן תעבדו לעברים כאשר עבדו לכם וגו' (שמואל א ד', ט'), וכן למעלה בפרשה זו וירא כל איש ישראל וגומר ויעזבו עריהם וינוסו ויבאו פלשתים וישבו בהם (דברי הימים א י', ז') באותן ז' שנים שמלך דוד בחברון לבד לא אמרו דבר ולא חששו על שמלך דוד על חברון כי אמרו מה לנו שמא נציב או שר מנהו לדוד על חברון אבל כשנמשח למלך על כל ישראל אז עלו כל הפלשתים לבקש את דוד שלא רצו שיהא מלך בישראל אלא שעוד הם יהיו מושלים עליהם.

(ט) וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים: (י) וַיִּשְׁאַל דָּוִיד בֵּא־לֹהִים לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה עַל־[פְּלִשְׁתִּים] (פלשתים) וּנְתַתָּם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְ־הוָה עֲלֵה וּנְתַתִּים בְּיָדֶךָ:

וישאל דויד באלהים - על ידי אורים ותומים.

(יא) וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם שָׁם דָּוִיד וַיֹּאמֶר דָּוִיד פָּרַץ הָאֱ־לֹהִים אֶת־אוֹיְבַי בְּיָדִי כְּפֶרֶץ מָיִם עַל־כֵּן קָרְאוּ שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים:

ויעלו בבעל פרצים - שנקרא אחרי כן בעל פרצים על שם מעשה אשר פרץ האלהים את אויביו בידו שנסו ונפרצו זה מעל זה. **כפרץ מים** - כגלי מים שנפרצי' ממקומם ונופלים למקום אחר.

(יב) וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת־אֱ־לֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִיד וַיִּשָּׂרְפוּ בָאֵשׁ: (יג) {פ} וַיֹּסִיפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְשְׁטוּ בָּעֵמֶק: (יד) וַיִּשְׁאַל עוֹד דָּוִיד בֵּא־לֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ הָאֱ־לֹהִים לֹא תַעֲלֶה אַחֲרֵיהֶם הָסֵב מֵעֲלֵיהֶם וּבָאתָ לָהֶם מִמּוּל הַבְּכָאִים:

הסב מעליהם - אמרה מדת הדין לפני המקום רבש"ע למה העברת את שאול מלפני דוד אמר לה על שלא המתין לשמואל שבעת ימים כאשר צוהו אמר לה הקב"ה אנסה עתה את דוד הסב מעליהם וגו' וכל זה שמר דוד.

(טו) וְיִהְיִ֗ כְּשָׁמְעֲךָ֞ אֶת־קוֹל֙ הַצְּעָדָ֔ה בְּרָאשֵׁ֖י הַבְּכָאִ֑ים אָ֣ז תֵּצֵ֔א בַּמִּלְחָמָ֖ה כִּֽי־יָצָ֣א הָאֱ־לֹהִ֗ים לְפָנֶ֛יךָ לְהַכּ֥וֹת אֶת־מַחֲנֵ֥ה פְלִשְׁתִּ֖ים: (טז) וַיַּ֣עַשׂ דָּוִ֔יד כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖הוּ הָאֱ־לֹהִ֑ים וַיַּכּוּ֙ אֶת־מַחֲנֵ֣ה פְלִשְׁתִּ֔ים מִגִּבְעוֹן֙ וְעַד־גָּזֶ֔רָה: (יז) וַיֵּצֵ֥א שֵׁם־דָּוִ֖יד בְּכָל־הָאֲרָצ֑וֹת וַי־הוָ֥ה נָתַ֛ן אֶת־פַּחְדּ֖וֹ עַל־כָּל־הַגּוֹיִֽם:

הפטרת ואתחנן־נחמו

(ישעיה פרק מ)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

***

(א) {פ} נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱ־לֹהֵיכֶם: (ב) דַּבְּרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלַ͏ִם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה צְבָאָהּ כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד יְ־הוָה כִּפְלַיִם בְּכָל־חַטֹּאתֶיהָ: (ג) {ס} קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְ־הוָה יַשְּׁרוּ בָעֲרָבָה מְסִלָּה לֵא־לֹהֵינוּ: (ד) כָּל־גַּיְא יִנָּשֵׂא וְכָל־הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה: (ה) וְנִגְלָה כְּבוֹד יְ־הוָה וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי יְ־הוָה דִּבֵּר: (ו) {פ} קוֹל אֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל־הַבָּשָׂר חָצִיר וְכָל־חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה: (ז) יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל־צִיץ כִּי רוּחַ יְ־הוָה נָשְׁבָה בּוֹ אָכֵן חָצִיר הָעָם: (ח) יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ וּדְבַר־אֱ־לֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם: (ט) {ס} עַל הַר־גָּבֹהַ עֲלִי־לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרִימִי אַל־תִּירָאִי אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה הִנֵּה אֱ־לֹהֵיכֶם: (י) הִנֵּה אֲ־דֹנָי יֱ־הוִה בְּחָזָק יָבוֹא וּזְרֹעוֹ מֹשְׁלָה לּוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו: (יא) כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ יִרְעֶה בִּזְרֹעוֹ יְקַבֵּץ

טְלָאִים וּבְחִיקוֹ יִשָּׂא עָלוֹת יְנַהֵל: (יב) {ס} מִי־מָדַד בְּשָׁעָלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן וְכָל בַּשָּׁלִשׁ עֲפַר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בַּפְּלֵס הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֹאזְנָיִם: (יג) מִי־ תִכֵּן אֶת־רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֶנּוּ: (יד) אֶת־מִי נוֹעָץ וַיְבִינֵהוּ וַיְלַמְּדֵהוּ בְּאֹרַח מִשְׁפָּט וַיְלַמְּדֵהוּ דַּעַת וְדֶרֶךְ תְּבוּנוֹת יוֹדִיעֶנּוּ: (טו) הֵן גּוֹיִם כְּמַר מִדְּלִי וּכְשַׁחַק מֹאזְנַיִם נֶחְשָׁבוּ הֵן אִיִּים כַּדַּק יִטּוֹל: (טז) וּלְבָנוֹן אֵין דֵּי בָּעֵר וְחַיָּתוֹ אֵין דֵּי עוֹלָה: (יז) {פ} כָּל־הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ־לוֹ: (יח) וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּן אֵ־ל וּמַה־דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ: (יט) הַפֶּסֶל נָסַךְ חָרָשׁ וְצוֹרֵף בַּזָּהָב יְרַקְּעֶנּוּ וּרְתֻקוֹת כֶּסֶף צוֹרֵף: (כ) הַמְסֻכָּן תְּרוּמָה עֵץ לֹא־יִרְקַב יִבְחַר חָרָשׁ חָכָם יְבַקֶּשׁ־ לוֹ לְהָכִין פֶּסֶל לֹא יִמּוֹט: (כא) {ס} הֲלוֹא תֵדְעוּ הֲלוֹא תִשְׁמָעוּ הֲלוֹא הֻגַּד מֵרֹאשׁ לָכֶם הֲלוֹא הֲבִינוֹתֶם מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ: (כב) הַיֹּשֵׁב עַל־חוּג הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֶיהָ כַּחֲגָבִים הַנּוֹטֶה כַדֹּק שָׁמַיִם וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת: (כג) הַנּוֹתֵן רוֹזְנִים לְאָיִן שֹׁפְטֵי אֶרֶץ כַּתֹּהוּ עָשָׂה: (כד) אַף בַּל־נִטָּעוּ אַף בַּל־זֹרָעוּ אַף בַּל־שֹׁרֶשׁ בָּאָרֶץ גִּזְעָם וְגַם־נָשַׁף בָּהֶם וַיִּבָּשׁוּ וּסְעָרָה כַקַּשׁ תִּשָּׂאֵם: (כה) {ס} וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּנִי וְאָשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ: (כו) שְׂאוּ־מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֵלֶּה הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא מֵרֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר:

***

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן, הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק. נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם, כִּי אֵ־ל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן בְּכָל דְּבָרָיו, רַחֵם עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ וּתְשַׂמַּח בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ: שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ. עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנָּחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן דָּוִד: עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת, עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת.

פרק משנה שבועי – מנחות פרק ט'

שבוע פרשת ואתחנן

(א) שְׁתֵּי מִדּוֹת שֶׁל יָבֵשׁ הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, עִשָּׂרוֹן, וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, עִשָּׂרוֹן, עִשָּׂרוֹן, וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן. עִשָּׂרוֹן מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ, שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת. לֹא הָיָה מוֹדֵד, לֹא בְשֶׁל שְׁלשָׁה לְפַר, וְלֹא בְשֶׁל שְׁנַיִם לְאַיִל, אֶלָּא מוֹדְדָן עֶשְׂרוֹנוֹת. חֲצִי עִשָּׂרוֹן מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ, שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד חֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, מֻחֱצָה בַבֹּקֶר וּמֻחֱצָה בֵּין הָעַרְבָּיִם.

שְׁתֵּי מִדּוֹת. עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן. שְׁתֵּי מִדּוֹת שֶׁל עִשָּׂרוֹן הָיוּ, אַחַת מוֹדְדִים אוֹתָהּ גְּדוּשָׁה, שֶׁהָיְתָה קְטַנָּה וְלֹא הָיְתָה מַחְזֶקֶת כְּשֶׁהִיא גְּדוּשָׁה אֶלָּא עִשָּׂרוֹן, כְּשֶׁעוּר חֲבָרְתָהּ כְּשֶׁהִיא מְחוּקָה. דְּרַבִּי מֵאִיר גָּמַר מִקְרָא דִּכְתִיב (במדבר כח) עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד, דִּשְׁתֵּי עֶשְׂרוֹנוֹת הָיוּ שָׁם, וְאִי שְׁתֵּיהֶן שָׁווֹת הַוְיָא לְהוּ מִדָּה אַחַת. אֶלָּא אַחַת מְחוּקָה וְאַחַת גְּדוּשָׁה. גְּדוּשָׁה שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת, מְחוּקָה שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא עִשָּׂרוֹן אֶחָד, דִּכְתִיב (שם כט) וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד, וְאוֹתוֹ עִשָּׂרוֹן מָחוּק הָיָה, וּבוֹ הָיוּ מוֹדְדִים לְכָל הַמְּנָחוֹת. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים, **לֹא בְשֶׁל שְׁלשָׁה לְפַר.** לְמִנְחַת נְסָכִים שֶׁל פַּר דִּכְתִיב בֵּיהּ (שם כח) וּשְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד, לֹא הָיוּ מוֹדְדִין בְּמִדָּה אַחַת שֶׁתְּהֵא מַחְזֶקֶת שְׁלשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם מִדָּה גְּדוֹלָה מֵעִשָּׂרוֹן: **אֶלָּא מוֹדְדָן עֶשְׂרוֹנוֹת.** כָּל עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ: הָכִי גָּרְסִינַן חֲצִי עִשָּׂרוֹן מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ, שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל. וְהָכִי פֵּרוּשָׁא, לַחֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, מֵבִיא מִבֵּיתוֹ עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם, וְחוֹצֵהוּ בַּחֲצִי עִשָּׂרוֹן שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְלָשׁ כָּל חֲצִי עִשָּׂרוֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעוֹשֶׂה מִכָּל חֲצִי עִשָּׂרוֹן שֵׁשׁ חַלּוֹת, שֶׁהֵן לִשְׁנֵי חֲצָאֵי עִשָּׂרוֹן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת, וְאוֹפֶה כֻּלָּן בְּיַחַד, וְאַחַר כָּךְ מְחַלֵּק כָּל חַלָּה לִשְׁנַיִם וּמַקְרִיב שְׁנַיִם עָשָׂר חֲצָאִין בַּבֹּקֶר, וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֲצָאִין בָּעֶרֶב. וְקֹדֶם שֶׁיַּקְרִיב פּוֹתֵת אוֹתָן לְפִתִּין כַּזַּיִת, וְכוֹפֵל כָּל פִּתִּיתָה לִשְׁנַיִם, וְאֵינוֹ מַבְדִּיל. אֲבָל פִּתִּיתַת כָּל שְׁאָר מְנָחוֹת אַף עַל פִּי שֶׁפִּתִּין שֶׁלָּהֶן כַּזַּיִת, כּוֹפֵל אוֹתָן לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה וּמַבְדִּיל, כְּדִתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק ו':

(ב) שְׁבַע מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ. הִין, וַחֲצִי הַהִין, וּשְׁלִישִׁית הַהִין, וּרְבִיעִית הַהִין, לוֹג, וַחֲצִי לוֹג, וּרְבִיעִית לוֹג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, שְׁנָתוֹת הָיוּ בַהִין, עַד כָּאן לְפַר, עַד כָּאן לְאַיִל, עַד כָּאן לְכֶבֶשׂ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא הָיָה שָׁם הִין, וְכִי מָה הָיָה הַהִין מְשַׁמֵּשׁ. אֶלָּא מִדָּה יְתֵרָה שֶׁל לוֹג וּמֻחֱצָה הָיְתָה, שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לְמִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל, לוֹג וּמֻחֱצָה בַבֹּקֶר וְלוֹג וּמֻחֱצָה בֵּין הָעַרְבָּיִם.

שְׁנָתוֹת הָיוּ בַהִין. לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא הִין, וּבוֹ הָיוּ סִימָנִים מַסְמְרוֹת אוֹ פְּגִימוֹת, **עַד כָּאן לְפַר.** חֲצִי הַהִין: **עַד כָּאן לְאַיִל.** שְׁלִישִׁית הַהִין: **וְעַד כָּאן לְכֶבֶשׂ.** רְבִיעִית הַהִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **וְכִי מָה הָיָה הַהִין מְשַׁמֵּשׁ.** שֶׁלֹּא הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ דָּבָר שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לְהִין שָׁלֵם, שֶׁלְּעוֹלָם לֹא נִצְטָרְכוּ לַהִין אֶלָּא בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה בִּימֵי מֹשֶׁה וְאוֹתוֹ שֶׁמֶן עֲדַיִן הוּא קַיָּם וְעוֹמֵד, וְאִם כֵּן לֹא הָיוּ צְרִיכִים לַהִין: **אֶלָּא מִדָּה יְתֵרָה.**

הָיְתָה שָׁם לְהַשְׁלִים הַשָּׁבַע מִדּוֹת: **לְמִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל.** הָיוּ לָהּ שְׁלֹשָׁה לֶגִין שֶׁמֶן, לג וּמֶחֱצָה שַׁחֲרִית וְלג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם:

(ג) רְבִיעִית מָה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת. רְבִיעִית מַיִם לְמִצְרָע, וּרְבִיעִית שֶׁמֶן לָנָזִיר. חֲצִי לג מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ. חֲצִי לג מַיִם לְסוֹטָה. וַחֲצִי לג שֶׁמֶן לְתוֹדָה. וּבַלג הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת. אֲפִלּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, נוֹתֵן לָהּ שִׁשִּׁים לג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, אֵין לָהּ אֶלָּא לְגָה, שֶׁנֶּאֱמַר: לְמִנְחָה וְלג שָׁמֶן (ויקרא י ד, כ א). שִׁשָּׁה לְפַר, אַרְבָּעָה לְאַיִל, שְׁלֹשָׁה לְכֶבֶשׂ, שְׁלֹשָׁה וּמֶחֱצָה לַמְּנוֹרָה, מֵחֲצִי לג לְכָל נֵר.

רְבִיעִית מַיִם לְמִצְרָע. דִּכְתִיב (ויקרא יד) וְשָׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים, לְמַיִם שֶׁדַּם הַצִּפּוֹר נִרְאֶה בָּהֶם, וְשִׁעֲרוּ חֲכָמִים רְבִיעִית הַלּג, **רְבִיעִית שֶׁמֶן לְנָזִיר.** לְלֶחֶם נְזִירוּת. וּרְבִיעִית לֹא קַדִּישׁ לִהְיוֹת כְּלִי שָׁרֵת מִשּׁוּם רְבִיעִית מַיִם שֶׁל מְצֹרָע, דְּהָא חוּץ הוּא. וְלֹא מִשּׁוּם לֶחֶם שֶׁל נָזִיר, דְּאֵין לֶחֶם שֶׁל נָזִיר קָדוֹשׁ אֶלָּא בִּשְׁחִיטַת הַזֶּבַח. אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבֵרֶיהָ כֹּהֵן גָּדוֹל רְבִיעִית שֶׁמֶן לְכָל חַלָּה וְחַלָּה, שֶׁהֵן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת וְנִסְכֵּיהֶן שְׁלֹשָׁה לֶגִין שֶׁמֶן: **חֲצִי לג מַיִם לְסוֹטָה.** דִּכְתִיב (במדבר ה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי חָרֶשׂ, חֲצִי לג מַיִם הָיָה מְמַלֵּא מִן הַכִּיּוֹר: **חֲצִי לג שֶׁמֶן לְתוֹדָה.** הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְכֵן רְבִיעִית שֶׁל נָזִיר. וַחֲצִי לג נַמִּי לֹא מִשּׁוּם חֲצִי לג מַיִם שֶׁל סוֹטָה וַחֲצִי לג שֶׁמֶן שֶׁל תּוֹדָה הוּא דְּקָדוֹשׁ לִהְיוֹת כְּלִי שָׁרֵת. אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ מְחַלֵּק חֲצִי לג שֶׁמֶן לְכָל נֵר וְנֵר שֶׁל מְנוֹרָה: **אֵין לָהּ אֶלָּא לְגָה.** לג אֶחָד לְכָל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: **שִׁשָּׁה לְגִים לְפַר.** דִּהַיְנוּ חֲצִי הַהִין, כְּדִכְתִיב (שם טו) בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין. וְאַרְבָּעָה לְאַיִל, דְּהַיְנוּ שְׁלִישִׁית הַהִין. וּשְׁלֹשָׁה לְכֶבֶשׂ, דְּהַיְנוּ רְבִיעִית הַהִין, שֶׁהַהִין שְׁנֵים עָשָׂר לֶגִין, **מֵחֲצִי לג לְכָל נֵר.** שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּתֵּן בָּהּ מִדָּתָהּ שֶׁתְּהֵא דּוֹלֶקֶת וְהוֹלֶכֶת מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר. וְשִׁעֲרוּ חֲכָמִים חֲצִי לג שֶׁמֶן לְלֵילֵי תְּקוּפַת טֵבֵת הָאֲרֻכִּים. וְכֵן הָיָה נוֹתֵן בְּכָל נֵר בְּכָל לַיְלָה. וְאִם כָּבְתָה, נִפְסְלָה אוֹתָהּ פְּתִילָה וְהַשֶּׁמֶן מִלְּהַדְלִיק בָּהֶן עוֹד, אֶלָּא מְסִירָן וְנוֹתֵן חֲצִי לג שֶׁמֶן אַחֵר וּפְתִילָה חֲדָשָׁה וּמַדְלִיק:

(ד) מְעָרְבִין נִסְכֵּי אֵילִים בִּנְסְכֵּי פָּרִים, נִסְכֵּי כְבָשִׂים בִּנְסְכֵּי כְבָשִׂים, שֶׁל יָחִיד בְּשֶׁל צִבּוּר, שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אָמֶשׁ. אֲבָל אֵין מְעָרְבִין נִסְכֵּי כְבָשִׂים בִּנְסְכֵּי פָּרִים וְאֵילִים. וְאִם בִּלְּלָן אֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, וְנִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִין. אִם עַד שֶׁלֹּא בָלַל, פָּסוּל. הַכֶּבֶשׂ הַבָּא עִם הָעֹמֶר, אַף עַל פִּי שֶׁמִּנְחָתוֹ כְּפוּלָה, לֹא הָיוּ נְסָכָיו כְּפוּלִין.

מְעָרְבִין נִסְכֵּי פָּרִים. מִנְחַת נִסְכֵּי פַּר בְּמִנְחַת נִסְכֵּי אַיִל. לְפִי שֶׁבְּלִילַת שְׁתֵּיהֶן שָׁוָה, שְׁנֵי לֶגִים לְעִשָּׂרוֹן. דְּהָא תְּנַן לְעֵיל שִׁשָּׁה לֶגִים לַפָּר, וְסֹלֶת הָוֵי לְהוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים כְּדִכְתִיב (שם) וְהִקְרִיב עַל בֶּן הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין, דְּהַיְנוּ שִׁשָּׁה לֶגִין. וְלָאַיִל אַרְבָּעָה לֶגִין, וְסֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לָאַיִל, **נִסְכֵּי כְבָשִׂים.** שְׁלֹשָׁה לֶגִין לְעִשָּׂרוֹן, דִּכְתִיב עִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד, וּכְתִיב בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִית הַהִין, דְּהַיְנוּ שְׁלֹשָׁה לֶגִין: **וְשֶׁל הַיּוֹם בְּשֶׁל אָמֶשׁ.** אִם הֵבִיא אָמֶשׁ זִבְחוֹ בְּלֹא נְסָכִים. דְּקַיְמָא לָן אָדָם מֵבִיא זִבְחוֹ הַיּוֹם וּנְסָכָיו מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים. וְאִם הַיּוֹם הֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד וּשְׁנֵי נְסָכִים עִמּוֹ, אֶחָד בְּשִׁבְילוֹ וְאֶחָד בְּשִׁבְיל שֶׁל אָמֶשׁ,

מְעָרְבִין יַחַד אִם הַקְּרְבָּנוֹת שָׁוִין, שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם כְּבָשִׂים אוֹ אֵילִים [אוֹ פָּרִים] אוֹ פַּר וְאַיִל: **אֲבָל אֵין מְעָרְבִים נִסְכֵּי כְּבָשִׂים בְּנִסְכֵּי פָּרִים וְאֵילִים.** לְפִי שֶׁמִּנְחַת פַּר וְאַיִל חֲרֵבָה הִיא לְגַבֵּי כְּבָשִׂים, וּבוֹלַעַת הֵימֶנָּה, וְנִמְצֵאת שֶׁל כֶּבֶשׂ חֲסֵרָה וְזוֹ יְתֵרָה: **וְאִם בְּלָלָן.** שֶׁכְּבָר הָלְכָה מִצְוַת שַׁמְנָן: **כְּשֵׁרוֹת.** כְּרַבָּנָן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּהַקּוֹמֵץ רַבָּה וְאָמְרֵי חָרֵב שֶׁנִּתְעָרֵב בְּבָלוּל יִקָּרֵב: **וְאִם עַד שֶׁלֹּא בְּלָלָן.** נִתְעָרְבוּ: **פְּסוּלוֹת.** דְּבָעִינַן רָאוּי לְבִילָה, וְלֵיכָּא, דְּחָסְרָא לַהּ שֶׁל כֶּבֶשׂ, וְשֶׁל אַיִל יְתֵרָה: **אַף עַל פִּי שֶׁמִּנְחָתוֹ כְּפוּלָה.** כְּדִכְתִיב בֶּאֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים, וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים:

(ה) כָּל הַמִּדּוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת, חוּץ מִשֶּׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהָיָה גּוֹדְשָׁהּ לְתוֹכָהּ. מִדּוֹת הַלַּח, בְּרוּצֵיהֶן קֹדֶשׁ. וּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ, בְּרוּצֵיהֶן חֹל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִדּוֹת הַלַּח קֹדֶשׁ, לְפִיכָךְ בְּרוּצֵיהֶן קֹדֶשׁ. וּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ חֹל, לְפִיכָךְ בְּרוּצֵיהֶן חֹל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא מִשּׁוּם זֶה, אֶלָּא שֶׁהַלַּח נָעָכָר, וְהַיָּבֵשׁ אֵינוֹ נָעָכָר.

שֶׁהָיָה גּוֹדְשָׁהּ בְּתוֹכָהּ. כְּשֶׁהָיָה מָחוֹק הָיָה מַחֲזִיק כִּשְׁאָר עִשָּׂרוֹן גָּדוֹשׁ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּאָמַר בְּרֵישׁ פִּרְקִין עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, אֶחָד מָחוֹק וְאֶחָד גָּדוֹשׁ. וְלֵית הִלְכָתָא כְּוָתֵיהּ: **בְּרוּצֵיהֶן.** גָּדְשָׁן. דְּלַח נַמִּי אִיכָּא גֹּדֶשׁ פּוּרְתָא: **מִדּוֹת הַלַּח בְּרוּצֵיהֶן קֹדֶשׁ וּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ בְּרוּצֵיהֶן חֹל.** בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ דְּהַאי תַּנָּא סָבַר מִדּוֹת הַלַּח נִמְשְׁחוּ בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, הִלְכָּךְ שִׁפַּת הַכְּלִי מְקַדְּשָׁן לַבֵּרוּצִין. מִדּוֹת הַיָּבֵשׁ נִמְשְׁחוּ מִבִּפְנִים וְלֹא נִמְשְׁחוּ מִבַּחוּץ, הִלְכָּךְ בֵּרוּצִין שֶׁאֵינָן נוֹגְעִים מִבִּפְנִים בִּמְקוֹם מִשִׁיחָתָן לֹא קַדְּשִׁי: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִדַּת הַלַּח קֹדֶשׁ.** דְּסָבַר מִדּוֹת הַלַּח נִמְשְׁחוּ בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ: **מִדּוֹת הַיָּבֵשׁ חֹל.** דְּלֹא נִמְשְׁחוּ כָּל עִקָּר. וּמֵיהוּ מַה שֶּׁמּוֹדְדִים בָּהֶן קָדוֹשׁ קְדֻשַּׁת הַפֶּה. וְגַבְרָא לְמַאי דְּצָרִיךְ מְקַדֵּשׁ בַּפֶּה, בֵּרוּצִין לֹא מְקַדֵּשׁ לְהוּ דְּלֹא צָרִיכִי לֵיהּ: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לֹא מִשּׁוּם זֶה.** רַבִּי יוֹסֵי סָבַר אִידֵי וְאִידֵי נִמְשְׁחוּ מִבִּפְנִים וְלֹא נִמְשְׁחוּ מִבַּחוּץ. וְהָכָא הַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּלַח נָעָכָר, מַה שֶּׁבִּשּׁוּלֵי הַכְּלִי כְּשֶׁמּוֹסִיפִין עָלָיו נָעָכָר וּמִתְעָרֵב וְנִבְלָל וְעוֹלֶה מִלְּמַעְלָה, וְנִמְצָא שֶׁכְּבָר קָדְשׁוּ הַבֵּרוּצִין בְּתוֹךְ הַכְּלִי: **וְהַיָּבֵשׁ אֵינוֹ נָעָכָר.** אֶלָּא בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד, הִלְכָּךְ מַה שֶּׁבִּפְנִים קָדוֹשׁ וּמַה שֶּׁבַּחוּץ אֵינוֹ קָדוֹשׁ:

(ו) כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד טְעוּנִין נְסָכִים, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, אֶלָּא שֶׁחַטָּאתוֹ שֶׁל מְצֹרָע וַאֲשָׁמוֹ טְעוּנִים נְסָכִים.

חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם. מִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת נְסָכִים (במדבר טו) לְפַלֵּא נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה. בָּא בְּנֶדֶר וּבִנְדָבָה, טָעוּן נְסָכִים, יָצְאוּ בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח וְחַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁהֵן בָּאִים חוֹבָה לֹא לִנְדָבָה, שֶׁאֵין טְעוּנִים נְסָכִים. יָכוֹל אַף חוֹבוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת הָרֶגֶל בָּרֶגֶל כְּגוֹן עוֹלוֹת רְאִיָּה וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה לֹא יִהְיוּ טְעוּנוֹת נְסָכִים, תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶם, כָּל הַבָּא בְּמוֹעֲדֵיכֶם טָעוּן נְסָכִים. וּשְׁעִירֵי חַטָּאת שֶׁבָּאִים חוֹבָה לָרֶגֶל אֵין טְעוּנִים נְסָכִים, דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת נְסָכִים וְכִי תַעֲשֶׂה בֶּן בָּקָר, בֶּן בָּקָר בַּכְּלָל הָיָה, בִּכְלַל וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה, דְּמַשְׁמַע כָּל אִשֶּׁה טָעוּן נְסָכִים חוּץ [מֵאִשֶּׁה] שֶׁמֵּעֵט, וְלָמָּה יָצָא, לְהָקִישׁ אֵלָיו, מַה בֶּן בָּקָר מְיֻחָד שֶׁבָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה. אַף כָּל בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, יָצְאוּ שְׁעִירֵי הָרְגָלִים שֶׁהֵן בָּאוֹת חַטָּאוֹת, שֶׁאֵין חַטָּאת בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, שֶׁאֵין טְעוּנוֹת נְסָכִים, **חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ שֶׁל מְצֹרָע טְעוּנִים נְסָכִים.** לְפִי שֶׁאֵינָן בָּאִים עַל חֵטְא כְּשְׁאָר חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. וְחַטַּאת נָזִיר אֵינָהּ טְעוּנָה נְסָכִים, מִשּׁוּם דְּנָזִיר חוֹטֵא הוּא כְּדִכְתִיב (במדבר ו) מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ, שֶׁצִּעֵר עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן:

(ז) כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵין בָּהֶם סְמִיכָה, חוּץ מִן הַפַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה. כָּל קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד טְעוּנִים סְמִיכָה, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח. וְהַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ וּמֵבִיא נְסָכִים וּמֵמִיר.

פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת. עַל אַחַת מִכָּל הַמִּצְוֹת. כְּגוֹן הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁחֵלֶב מָתָר. וְזֶהוּ פַּר הָעֽלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר שֶׁבַּמִּקְרָא, וּסְמִיכָה כְּתִיבָא בֵּיהּ (ויקרא ד) וְסָמְכוּ זְקֵנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר, וּשְׁלֹשָׁה מִזְּקֵנֵי בֵּית דִּין הָיוּ סוֹמְכִין עָלָיו, **וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ.** לַעֲזָאזֵל, כְּתִיב בֵּיהּ (שם טז) וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי: **שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה.** דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת שְׁלַח לְךָ וְכִי תִשְׁגּוּ כוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **כָּל קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד טְעוּנִים סְמִיכָה.** דִּעְקַר סְמִיכָה בְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא דִּכְתִיבָא (שם ג) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ, **הַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ.** אִם הִתְנַדֵּב אָבִיו בְּקָרְבַּן עוֹלָה וּשְׁלָמִים וּמֵת, בְּנוֹ סוֹמֵךְ עָלָיו: **וּמֵבִיא נְסָכִים.** שֶׁל קָרְבָּן: **וּמֵמִיר.** אִם הֵמִירָהּ בִּבְהֵמָה אַחֶרֶת, תְּמוּרָתוֹ חָלָה עָלֶיהָ וּשְׁתֵּיהֶן קְדוֹשׁוֹת כְּאִלּוּ הֵמִירָהּ אָבִיו:

(ח) הַכֹּל סוֹמְכִין, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, סוּמָא, וְנָכְרִי, וְהָעֶבֶד, וְהַשָּׁלִיחַ, וְהָאִשָּׁה. וּסְמִיכָה, שְׂעִירֵי מִצְוָה, עַל הָרֹאשׁ, בִּשְׁתֵּי יָדַיִם. וּבְמָקוֹם שֶׁסּוֹמְכִין שׁוֹחֲטִין, וְתֵכֶף לַסְּמִיכָה שְׁחִיטָה.

חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת: **סוּמָא.** דִּכְתִיב בְּפַר הָעֽלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וְסָמְכוּ זְקֵנֵי הָעֵדָה, וְהֵם סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה, וּבַסַּנְהֶדְרִין לֹא הָיָה בָּהֶן סוּמָא, כִּדְמוּכָח בְּמַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין, וְהוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר סְמִיכוֹת שֶׁאֵין סוּמָא יָכוֹל לִסְמֹךְ: **וְנָכְרִי.** דִּכְתִיב דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִין וְאֵין הַנָּכְרִים סוֹמְכִין: **וְהָעֶבֶד וְהַשָּׁלִיחַ.** דִּכְתִיב (ויקרא א) וְסָמַךְ יָדוֹ, וְלֹא יַד עַבְדּוֹ וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ, **וְהָאִשָּׁה.** בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִין, וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל סוֹמְכוֹת: **וּסְמִיכָה שְׁיָרֵי מִצְוָה.** דְּאֵינָהּ מְעַכֶּבֶת כַּפָּרָה. וּמִיהוּ מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ לֹא כִּפֵּר: **בִּשְׁתֵּי יָדַיִם.** דִּכְתִיב בַּשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ (שם טז) וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו, זֶה בָּנָה אָב לְכָל הַסְּמִיכוֹת שֶׁיִּהוּ בִּשְׁתֵּי יָדַיִם: **וּבִמְקוֹם שֶׁסּוֹמְכִים שׁוֹחֲטִים.** שֶׁאִם סָמַךְ חוּץ לָעֲזָרָה חוֹזֵר וְסוֹמֵךְ בָּעֲזָרָה בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה: **וְתֵכֶף לַסְּמִיכָה שְׁחִיטָה.** דִּכְתִיב וְסָמַךְ וְשָׁחַט:

(ט) חִמֵּר בַּסְּמִיכָה מִבַּתְּנוּפָה וּבַתְּנוּפָה מִבַּסְּמִיכָה, שֶׁאֶחָד מֵניף לְכָל הַחֲבֵרִים וְאֵין אֶחָד סוֹמֵךְ לְכָל הַחֲבֵרִים. וְחִמֵּר בַּתְּנוּפָה, שֶׁהַתְּנוּפָה נוֹהֶגֶת בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד וּבְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר, בַּחַיִּים וּבַשְּׁחוּטִין, בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּסְּמִיכָה.

שֶׁאֶחָד מֵניף לְכָל הַחֲבֵרִים. שֶׁנִּתְחַבְּרוּ לְהִתְנַדֵּב קָרְבָּן אֶחָד. שֶׁכָּל קָרְבְּנוֹת נְדָבָה יְכוֹלִים לְהָבִיא בְּשָׁתְּפוּת, וְאֶחָד מֵניף עַל יְדֵי כֻּלָּן, אֲבָל כֻּלָּן יַחַד אֵין יְכוֹלִין לְהָנִיף, דְּהַנָּיָא חֲצִיצָה בֵּין יָדוֹ שֶׁל זֶה וְלַקָּרְבָּן. וְכֹהֵן שֶׁמַּנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵניף וְהַנָּיָא יַד בְּעָלִים חֲצִיצָה, לֹא אִכְפַּת לָן, דְּהָא עִקַּר תְּנוּפָה בַּבְּעָלִים, **בִּקָּרְבְּנוֹת הַיָּחִיד.** כְּגוֹן חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים: **וּבְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר.** כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת שֶׁטְּעוּנִים תְּנוּפָה חַיִּים וּשְׁחוּטִים: **בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים.** קָרְבַּן בְּהֵמָה: **וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים.** כְּגוֹן לַחְמֵי תּוֹדָה וְנָזִיר:

השיעור השבועי – פרשת ואתחנן

שדוך מן השמים ושדוך מן הארץ

נקודה חסידית לט"ו באב - מתוך מעין גנים (ב)

לא לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים

מסכת תענית מסיימת[א]: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים שבהם בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן... וחולות בכרמים. ומה היו אומרות? בחור, שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך! אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, 'שקר החן והבל היֹפי, אשה יראת הוי' היא תתהלל'...".

ט"ו באב ויום כיפור הם ימי שידוכים בעם ישראל ולכן אין ימים טובים כמותם. כשחז"ל קבעו שני ימים שונים לאותה מטרה, לכאורה, יש להבחין בהבדל ביניהם. על הבדל האופי בין שידוכי ט"ו באב לשידוכי יום כיפור נעמוד מתוך ההכרות הכללית עם יום כיפור - ממנה נשליך על תחום שידוכי אותו יום, ונבין ששידוכי ט"ו באב שייכים לקוטב ההפכי בתחום השידוכים.

ביום כיפור מנסים בני האדם להדמות למלאכי רום - עומדים כל היום בתפלה, ללא אכילה ושתיה. כשהאדם עולה לפסגת השמימיות שלו - שרש נשמתו האלקית, שמעל כל ציוריו הארציים (בהם ניכרים חטאיו ופגמיו כל השנה) - הוא ממלא מאותו מקום עליון את כל מה שפגם וחִסר. אז גם חיפוש השידוך נעשה, בפשטות, מתוך העליה לשמים - בהזדהות עם השרש האלקי מסוגל האדם לזהות גם את בן הזוג השייך לשרש נשמתו, "שידוך מן השמים". אם כן, מסתבר שט"ו באב הוא הקוטב השני - "שידוך מן הארץ". מה פירוש?

שדוכי "בת גילו" ו"בחירת לבו"

לפי "מנהג ישראל תורה" מקובלים (בצבורים שונים) שני נוסחים בהזמנה לחתונה - יש כותבים שהחתן מתחתן "עם בת גילו" (עב"ג), ויש שכותבים "עם בחירת לבו" (עב"ל). תוכן הנוסחים מהופך, "בת גילו" היא "בת מזלו" - השרש העליון (המכונה בקבלה "מזל") של החתן והכלה משותף, הם שני חצאי נשמה אחת המיועדים זה לזו מששת ימי בראשית, ומציאתם ההדדית היא גילוי מחודש של השרש. לעומת זאת, ב"בחירת לבו" כל אחד מבני הזוג הוא אישיות לעצמו, בעל שורש וטבע עצמי, ולמרות זאת (או בגלל זאת) הם בחרו, מעצמם, להתחתן. שידוך "עם בת גילו" הוא חידוש - יצירת קשר חדש, בחירי ולא מחויב, שלא היה קיים קודם כמזל או גורל

[א] פ"ד מ"ח.

קבוע. [בלשון החסידות[ב], שדוך "עם בת גילו" הוא "העלם וגילוי" - השדוך רק גילה קשר נעלם שהתקיים בין בני הזוג. בחירת הלב היא "עצם והתפשטות" - התפשטות חדשה מעצמיותם של כל אחד מבני הזוג, המתקרבת לזולתו ויוצרת רגש וקשר חדש כלפיו.]

שידוכי יום כיפור הם וודאי "שידוך מן השמים" "עם בת גילו" - כשבעליה לשרש הנשמה ניתן למצוא גם את השותף לאותו שרש. לכן נראה שט"ו באב הוא יום בחירת הלב - יום של חולין וארציות, בו לא מגיע השידוך "מן השמים" אלא צומח מנטיות הלב שבארץ. ובסגנון אחר, יום כיפור הוא יום 'חרדי', יום שדוכי השמים, וט"ו באב הוא יום שדוכי הארץ (הנתפס היום, לדאבוננו, כ"חג האהבה" ה'חילוני').

ט"ו באב - נשיאת הפכים

המניע לכל חתונה - "עם בת גילו" או "עם בחירת לבו" - הוא חן אישי עמוק שרואים החתן והכלה זה בזו וזו בזה. זיהוי החן נזכר בתנ"ך בדרך כלל בלשון של "מציאת חן", אך פעמיים (במגילת אסתר) מופיעה לשון של "נשיאת חן"[ג]. מציאת חן היא גילוי החן האישי שלי בזולת, גילוי דמיון עצמי - המשקף משהו משרש נשמתי - אצל אדם אחר. לעומת זאת, נשיאת חן מבטאת יכולת לשאת ולסבול את חן הזולת, אף שאינו זהה לחן שלי - יכולת לאהוב את בן הזוג בשל תכונותיו (המשלימות את תכונותי) ולא בשל הזיהוי העצמי שלי בתוכו. מציאת החן - גילוי שרש משותף, דמיון וזהות שהתקיימו מראש - היא המניע לשדוך שמימי. ונשיאת חן - בחירת הלב המחבב גם תכונות שלא נראות קשורות אלי או מתאימות לי - היא המניע לשידוך הארצי.

ביום כיפור מתגלה אחדות שמימית ("כעצם השמים לטהר"[ד]) בין הנשמות - כשהחטאים נמחקים ומתגלה אחדות הנשמה עם ה' מתגלה גם אחדותה עם בן הזוג (שהרי "שלשה שותפים באדם"[ה] והאחדות עם ה' מתבטאת גם באחדות בני זוג ש"שכינה ביניהם"[ו]). לעומת זאת, בארץ יש פרטים שונים ומנוגדים שחיבורם אינו טבעי ומתבקש, אלא בנוי על חיבת הלב ובקשת ההשלמה מהשונה והזר. שרש נשיאת החן המאפשרת חיבור בין פרטים שונים והפוכים הוא בכח נשיאת ההפכים האלקי - דווקא ב"שידוך מן הארץ" מתגלה כח נסי של השאת הפכים זה לזה (ועל נישואין אלו נאמר "א-להים מושיב יחידים ביתה"[ז]). בעבודת הנפש, במציאת חן רואים התאמה - היסוד לשידוך ברור, וקל להוציאו לפועל. נשיאת חן היא אמונה בהתאמה - השידוך דורש אומץ רב ונוצר תוך אמונה על-טבעית בעצמות ה' כ"נושא הפכים" ומחברם.

[ב] ראה סידור עם דא"ח ד"ה "ועוד יש לפרש" מח, א ואילך.

[ג] אסתר ב, טו: "ותהי אסתר נשאת חן"; ב, יז: "ותשא חן וחסד".

[ד] שמות כד, י.

[ה] קידושין ל, ב.

[ו] סוטה יז, א.

[ז] תהלים סח, ז. סוטה ב, א.

נשיאת ההפכים בשידוכים שייכת בעצם לט"ו באב - "יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה"[ח]. נישואין בתוך שבט-משפחה תלויים בשרש משותף, בדמיון בין בני הזוג בשל מוצאם (הגשמי והרוחני) המשותף. בט"ו באב החלו נישואין בין שבטים - בין אנשים שענינם, שרשם וזהותם שונה - והיכולת להתחתן עם השונה והאחר מגלה רב-גוניות האפשרית בארץ דווקא, באין סוף צירופי הפכים שונים ומגוונים.

[גם היום ניתן להבחין בין סוגי שידוכים, שבטיים ובין-שבטיים, לפי המפתח של "בת גילו" ו"בחירת לבו". בדרך כלל, בחוגים ה'חרדיים', הרושמים בהזמנות "עם בת גילו", מתחתנים בתוך המשפחה וחוג הדעות הקרוב והמצומצם, ונישואין בין חוגים ועדות-שבטים שונים שכיחים בעיקר אצל הנוהגים לרשום בהזמנותיהם "עם בחירת לבו".]

שמירה על "חג האהבה" - התכללות ט"ו באב ויום כפור

למרות הדגשת ההבדל בין שידוכי ט"ו באב ויום כפור ההתכללות ביניהם הכרחית. ללא התכללות בין בחירת הלב להתאמה בשרש הנשמה נוצר נזק והתדרדרות - ימי שדוכים הם ימי ברית, והברית זקוקה ל"שמירת הברית". כפי שנרמז, כיום בט"ו באב כמעט לא נותרה משמעות 'חרדית', והוא קיים רק כ"חג אהבה" 'חילוני' ונטול קדושה. לעומתו, יום כפור, נותר כיום הכי 'חרדי', אך הוא מעוקר מכל סממני אהבה ארצית (מחול בכרמים). זהו מצב שלילי ומסוכן,

כשהלב פועל לפי גחמות רגעיות, בניתוק משרש נצחי, השידוך לא יחזיק מעמד - "מוצא [בהוה, ולא בשרש הנצחי שבעבר] אני מר ממות את האשה"[ט]. הקשר הזוגי הופך לזמני וחולף ומתדרדר לפגם הברית (**טו מנחם אב** זקוק ליוסף שומר הברית). לאידך, שידוך המבוסס על מציאת ה'אני' בזולת עלול להפוך לחיפוש עצמי שמתעלם מקשר הלב החי לבן הזוג עצמו - הנישואין יהפכו להתנשאות - "מוצא אני [חיפוש ה'אני'[י] הופך ל]מר ממות את האשה".

לכן, נדרשת התכללות ממדי "בחירת לבו" ו"בת גילו" בשני השידוכים: בט"ו באב לובשים בגדי לבן, הנקיים מגיוון וצבעוניות, כביום כיפור (ובנפש נדרשת הצבת יעד תורני משותף גם ב"בחירת לבו" - היעד המשותף הוא המזל הרוחני בו מחוברים בני הזוג, אך זהו מזל מסוג אחר, התלוי בבחירתם האישית - אז נושא האדם אשה "לפי מעשיו"[יא]). לאידך, גם ביום כיפור נאמר "בחור שא עיניך" - "אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה"[יב] ועד שיווצר גם קשר אהבה ארצי בלב בני הזוג (קשר המתיחס למופע הממשי של הזולת בארץ - ולא רק קשר לשרש השמימי, שעלול ליצור ניכור לבן הזוג עצמו בחיי היום יום).

[ח] תענית ל, ב.

[ט] קהלת ז, כו.

[י] ראה הקדמת שכינה ביניהם.

[יא] סוטה ב, א.

[יב] קידושין מא, א.

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת ואתחנן

יום ראשון, ה' מנחם־אב

המקובל הרה"ק יצחק ב"ר שלמה לוריא האריז"ל החי (ה'של"ב)

יום שלישי, ז' מנחם־אב

רבי נחמן בן יהושע מקוסוב (התק"א)

רבי שלום נח ב"ר משה אברהם ברזובקי מחבר ספר 'נתיבות שלום' (ה'תש"ס)

יום חמישי, ט' מנחם־אב

יום הולדתו של המשיח (ג'תת"ל)

הרה"ק רבי יעקב יצחק ב"ר אברהם אליעזר הלוי הורוויץ 'החוזה מלובלין' (ה'תקע"ה)

הראשל"צ הרב יצחק נסים ב"ר רחמים נסים (ה'תשמ"א)

שבת קדש, י"א מנחם־אב

הרה"ח רבי הלל ב"ר מאיר הלוי מפאריטש מחבר ספר פלח הרימון מגדולי וחשובי חסידי חב"ד (ה'תרכ"ד)

הסיפור החסידי // הרה"ק רבי הלל מפאריטש זי"ע – י"א אב

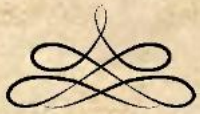
וברכת!

מנהג היה לרב החסיד רבי הלל מפאריטש, לא לומר אף פעם את הפרק "על נהרות בבל", שאומרים בימי החול לפני ברכת המזון. אף שהיה דבוק וקשור בכל נימי נפשו לנוסח חב"ד ואדמו"ר הזקן, תמיד לפני הברכה אמר "שיר המעלות".
כדי לתת לכך איזו אסמכתא, נהג תמיד לחפש איזו שמחה או סיבה המצדיקה את אמירת "שיר המעלות". בדרך כלל נהג להזמין אורח, ואז יש בכך מצוה, וזו הצדקה אצלו לומר "שיר המעלות" ולא "על נהרות בבל". אך מה אם קרה שלא היה אורח? אז היה אומר, שאם יש פתאום יום שאין לי בו שום סיבה לתלות למה לומר "שיר המעלות" – זה עצמו חידוש, אורח, שמצדיק שלא לומר "על נהרות בבל"...
ועוד השמטה שכזו הייתה נהוגה אצלו: כתוב בסידור, על פי האריז"ל, שבעת נטילת מים אחרונים יש לומר את הפסוק: "זה חלק אדם רשע מאלקים". פעם אחת אחד מתלמידיו אמר זאת, והוא פנה אליו בהקפדה ושאל – אתה יודע מי אתה?! אז התלמיד הפסיק לומר, והחסידים הסיקו מכך שגם רבי הלל עצמו לא אומר פסוק זה, אף על פי שהוא כתוב בסידור (אמנם בוודאות קשה לדעת, כי בדרך כלל אומרים את הפסוק בלחש).

***

בחייו של רבי הלל מפאריטש תפסו המנהגים מקום מיוחד: הוא היה מן החסידים הבודדים שחידשו מנהגים בעצמם, וכמה מנהגים שחידש נהוגים עד היום. הצמח צדק אף התבטא פעם אודותיו, כי "צדיק במעשה כזה, לא היה בעולם שלוש מאות שנה!" מה עמד מאחורי החריגה שלו ממנהג כל ישראל, לרבות אדמו"רי חב"ד?
כחסיד, איש שכולו חסד, הרגיש רבי הלל שאינו מסוגל לבטא דינים קשים כל כך, כאמירת "על נהרות בבל" ו"זה חלק אדם רשע". כמובן, ניתן לטעון שמדובר בקיצוניות, יציאה מהאיזון הנורמלי של החיים המכילים חסד עם גבורה. אך זוהי מהותו של חסיד: יציאה משביל הזהב של האיזון, אל החסד האין סופי. כך אמר רבי הלל מפאריטש: "מתנגד, הוא גבול. חסיד, הוא בלי גבול. רבי, הוא בלי גבול בגבול".

על פי אמרה זו ניתן להסביר, כי אמנם הרביים כללו את האמירות הללו בסידורם, אך זה משום שעבורם כל הדינים הקשים נראים כחסד מופלא. מסופר אודות אדמו"ר האמצעי, רבו העיקרי של רבי הלל, שכאשר שמע מאדם אחר שאיננו אביו את פרשת התוכחות - התעלף... כששאלו אותו על כך, השיב: אצל אבא שמעתי רק ברכות! רבי הלל חש כך בעצמה רבה, עד שיכל לנהוג כך למעשה - ואפילו להורות לאחרים להגביר בהנהגתם את צד החסד.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הַכִּי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור ב"ד אייר תשפ"ג]

